

Fyzika I. II. Riešené príklady

Obsah

1.Kinematika hmotného bodu.....	(1)
2.Dynamika hmotného bodu.....	(15)
3.Dynamika sústavy hmotných bodov.....	(29)
4.Mechanické kmity a vlny.....	(45)
5.Špeciálna teória relativity.....	(57)
6.Náuka o teple.....	(67)
7. Mechanika tekutín.....	(77)
8.Gravitačné pole.....	(91)
9. Elektrické pole.....	(103)
10.Jednosmerný prúd.....	(116)
11.Stacionárne magnetické pole.....	(127)
12.Časovo premenné elektromagnetické pole.....	(143)
13.Kvantové procesy.....	(153)
14.Elektrónový obal a jadro atómu.....	(162)
15.Zaujímave internetové stránky.....	(171)

Kontakt: doucovanie4you@gmail.com
info@doucovanie4you.sk

<http://www.doucovanie4you.sk>

Veľmi ma potešíte ak vám tento dokument pomôže a ešte viac ak budete stránku zdieľať na facebooku. ☺

©Text je možné voľne rozširovať. Do obsahu sa nesmie zasahovať.
Nájdene chyby mi môžete zasielať na email.

1. Kinematika hmotného bodu

Bod sa pohybuje priamočiarno tak, že jeho dráha závisí od času $X=At+Bt^2$, $A=5\text{ m.s}^{-1}$
 $B=6\text{ m.s}^{-2}$ Aká je priemerná rýchlosť v_p v časovom intervale medzi deviatou a dvanástou
sekundou, aké sú okamžité rýchlosti a zrýchlenia v týchto dvoch okamihoch?

$$X=At+Bt^2$$

$$A=5\text{ m.s}^{-1}$$

$$B=6\text{ m.s}^{-2}$$

$$v_p, v_9, v_{12}, a_9, a_{12} = ?$$

$$\vec{v} = \frac{d\vec{s}}{dt} \quad \vec{x} = s_x$$

$$\vec{v}_x = \vec{i} \frac{dx}{dt} = \vec{i} \frac{d}{dt} (At+Bt^2) = (A+2Bt) \vec{i}$$

$$\vec{v}_x = (A+2Bt) \vec{i}$$

$$v_9 = 5 + 2 \cdot 6 \cdot 9 = \underline{\underline{113\text{ m.s}^{-1}}}$$

$$v_{12} = 5 + 2 \cdot 6 \cdot 12 = \underline{\underline{149\text{ m.s}^{-1}}}$$

$$v_p = \frac{v_9 + v_{12}}{2} = \frac{113 + 149}{2} = \underline{\underline{131\text{ m.s}^{-1}}}$$

$$\vec{a}_x = \frac{d\vec{v}}{dt} = \frac{d}{dt} (A+2Bt) \vec{i} = 2B \vec{i}$$

$$a_x = 2 \cdot B = 2 \cdot 6 = \underline{\underline{12 \text{ m s}^{-2}}}$$

Teleso sa pohybuje tak, že jeho dráha závisí od času podľa vzťahu $s = A + Bt + Ct^2 + Dt^3$
 Kde $C = 0,14 \text{ m.s}^{-2}$ $D = 0,01 \text{ m.s}^{-3}$ V akom časovom okamžiku t_1 od začiatku pohybu bude mať zrýchlenie telesa hodnotu $a_1 = 1 \text{ m.s}^{-2}$? Učte priemerné zrýchlenie v časovom intervale od začiatku pohybu po čas t_1 .

$$s = A + Bt + Ct^2 + Dt^3$$

$$C = 0,14 \text{ m s}^{-2}$$

$$D = 0,01 \text{ m s}^{-3}$$

$$a_1 = 1 \text{ m s}^{-2}$$

$$t_1 = ?$$

$$a_p = ?$$

$$\vec{v} = \frac{ds}{dt} = \frac{d}{dt} (A + Bt + Ct^2 + Dt^3) \vec{i} =$$

$$= (B + 2Ct + 3Dt^2) \vec{i} \quad \boxed{\vec{v} = (B + 2Ct + 3Dt^2) \vec{i}}$$

$$\vec{a} = \frac{d\vec{v}}{dt} = \frac{d}{dt} (B + 2Ct + 3Dt^2) \vec{i} = (2C + 6Dt) \vec{i}$$

$$\boxed{\vec{a} = (2C + 6Dt) \vec{i}}$$

$$a_1 = 2C + 6Dt_1$$

$$\frac{a_1 - 2C}{6D} = t_1 = \frac{1 - 2 \cdot 0,14}{6 \cdot 0,01} = \underline{\underline{12\text{ s}}}$$

$$\vec{a}_0 \quad t_0 = 0\text{ s}$$

$$\vec{a}_0 = (2C - 6Dt) \vec{i} = 2C = 2 \cdot 0,14 = 0,28 \text{ m s}^{-2}$$

$$t_1 = 12\text{ s}$$

$$\vec{a}_{\text{pr}} = \frac{\vec{a}_0 + \vec{a}_1}{2} = \frac{0,28 + 1}{2} = \underline{\underline{0,64 \text{ m s}^{-2}}}$$

Závislosť dráhy hmotného bodu od času je daná rovnicou $s = At - Bt^2 + Ct^3$ Kde $A = 2 \text{ m.s}^{-1}$ $B = 3 \text{ m.s}^{-2}$ $C = 4 \text{ m.s}^{-3}$ Vyjadrite rýchlosť a zrýchlenie hmotného bodu ako funkciu času. Vypočítajte rýchlosť a dráhu v časovom okamihu $t_1 = 2 \text{ s}$

$$\vec{s} = (At - Bt^2 + Ct^3) \vec{i}$$

$$A = 2 \text{ m s}^{-1}$$

$$B = 3 \text{ m s}^{-2}$$

$$C = 4 \text{ m s}^{-3}$$

$$v_1 = ? \quad t_1 = 2\text{ s}$$

$$\boxed{\vec{v} = \frac{d\vec{s}}{dt}} = \frac{d}{dt} (At - Bt^2 + Ct^3) \vec{i}$$

$$\underline{\underline{\vec{v} = A - 2Bt + 3Ct^2}}$$

$$\vec{a} = \frac{d\vec{v}}{dt} = \frac{d}{dt} (A - 2Bt + 3Ct^2) \vec{i}$$

$$\vec{a} = (2B + 6Ct) \vec{i}$$

$$t_1 = 2s$$

$$a_1 = 2B + 6Ct_1 = 2 \cdot 3 + 6 \cdot 4 \cdot 2 = 54 \text{ m/s}^2$$

$$t_1 = 2s$$

$$v_1 = A - 2Bt + 3Ct^2 = 2 - 2 \cdot 3 \cdot 2 + 3 \cdot 4 \cdot 2^2 = \underline{\underline{38 \text{ m/s}}}$$

$$t_1 = 2s$$

$$s_1 = At - Bt^2 + Ct^3 = 2 \cdot 2 - 3 \cdot 2^2 + 4 \cdot 2^3 = \underline{\underline{24 \text{ m}}}$$

Teleso sa pohybuje priamočiarno. Dráha závisí od rýchlosti podľa vzťahu $s = A + Bt - Ct^2$
 Vypočítajte rýchlosť a zrýchlenie v okamihoch $t_1 = 0\text{s}$ $t_2 = 3\text{s}$ $t_3 = 5\text{s}$ a nakreslite graf
 závislosti rýchlosti a zrýchlenia od času ak, $A = 4\text{ m}$ $B = 40\text{ m.s}^{-1}$ $C = 4\text{ m.s}^{-2}$

$$s = A + Bt - Ct^2$$

$$t_1 = 0\text{s} \quad t_2 = 3\text{s} \quad t_3 = 5\text{s}$$

$$A = 4\text{ m}$$

$$B = 40\text{ m.s}^{-1}$$

$$C = 4\text{ m.s}^{-2}$$

$$v_1, v_2, v_3, a_1, a_2, a_3 = ?$$

$$v = \frac{ds}{dt} = \frac{d}{dt}(A + Bt - Ct^2) = B - 2Ct$$

$$v_1, t_1 = 0\text{s} \quad v_1 = B - 2Ct_1 = 40 - 2 \cdot 4 \cdot 0 = \underline{\underline{40\text{ m.s}^{-1}}}$$

$$v_2, t_2 = 3\text{s} \quad v_2 = B - 2Ct_2 = 40 - 2 \cdot 4 \cdot 3 = \underline{\underline{16\text{ m.s}^{-1}}}$$

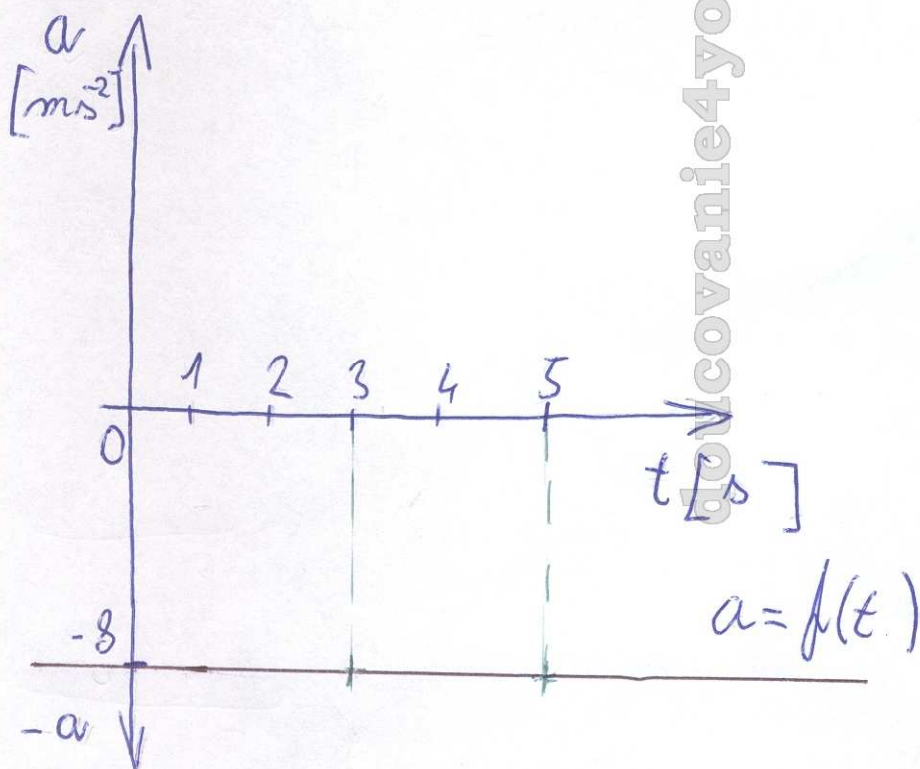
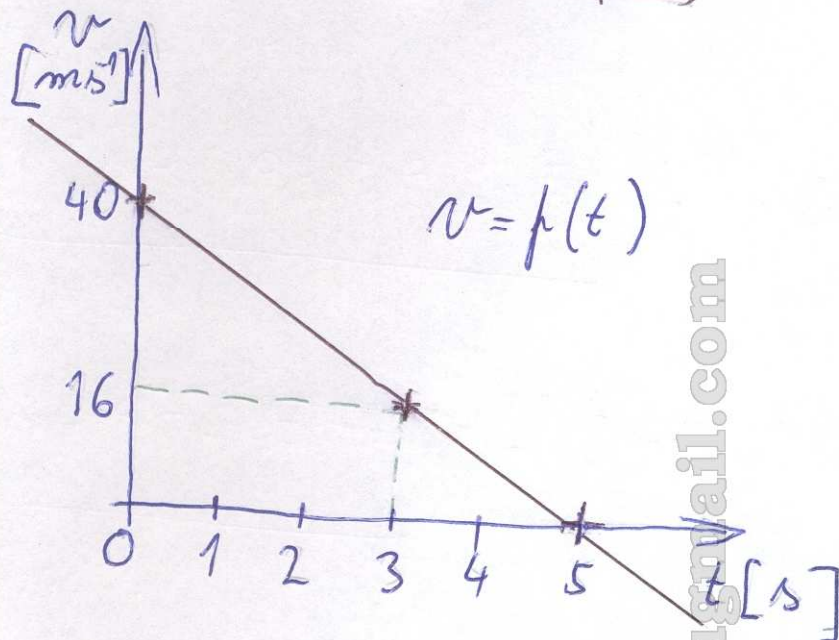
$$v_3, t_3 = 5\text{s} \quad v_3 = B - 2Ct_3 = 40 - 2 \cdot 4 \cdot 5 = \underline{\underline{0\text{ m.s}^{-1}}}$$

$$a = \frac{dv}{dt} = \frac{d}{dt}(B - 2Ct) = -2C$$

$$a = \text{konst} \Rightarrow a_1 = a_2 = a_3 = -2C = -2 \cdot 4 = \underline{\underline{-8\text{ m.s}^{-2}}}$$

$t[s]$	0	3	5
$v[m/s]$	40	16	0
$a[m/s^2]$	-8	-8	-8

Pohyb bodu je určený rovnicami $X = A_1 t^2 + B_1$ $Y = A_2 t^2 + B_2$ Kde $A_1 = 20 \text{ cm} \cdot \text{s}^{-2}$ $B_1 = 5 \text{ cm}$
 $A_2 = 15 \text{ cm} \cdot \text{s}^{-2}$ $B_2 = -3 \text{ cm}$ Vypočítajte veľkosť a smer rýchlosti a zrýchlenia v čase $t_1 = 2 \text{ s}$

$$X = A_1 t^2 + B_1$$

$$Y = A_2 t^2 + B_2$$

$$A_1 = 20 \text{ cm} \cdot \text{s}^{-2}$$

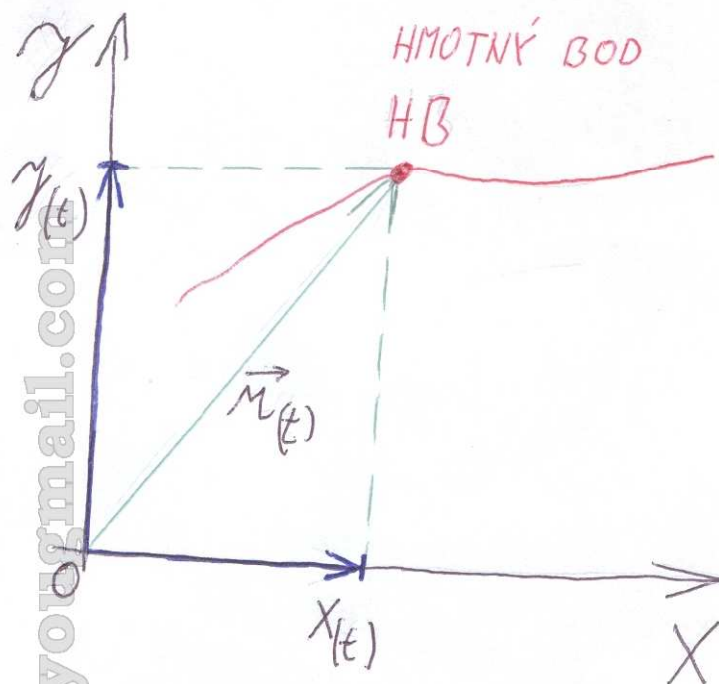
$$B_1 = 5 \text{ cm}$$

$$A_2 = 15 \text{ cm} \cdot \text{s}^{-2}$$

$$B_2 = -3 \text{ cm}$$

$$t_1 = 2 \text{ s}$$

$$v_1, a_1, \alpha = ?$$

$$X(t) = A_1 t^2 + B_1$$

$$Y(t) = A_2 t^2 + B_2$$

$$v_x = \frac{dx}{dt} = \frac{d}{dt} (A_1 t^2 + B_1) = 2A_1 t = 2 \cdot 20 \cdot 2 = 80 \text{ cm} \cdot \text{s}^{-1}$$

$$v_y = \frac{dy}{dt} = \frac{d}{dt} (A_2 t^2 + B_2) = 2A_2 t = 2 \cdot 15 \cdot 2 = 60 \text{ cm} \cdot \text{s}^{-1}$$

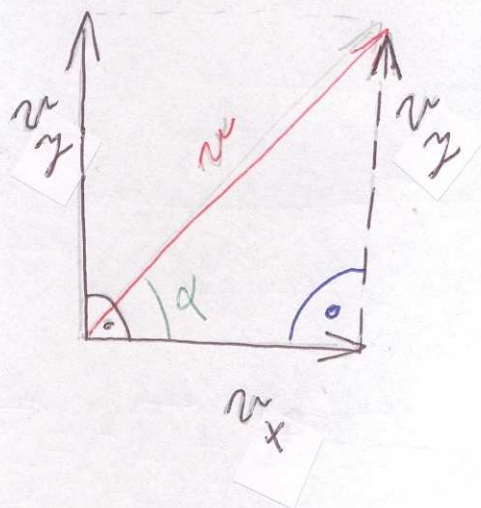
$$a_x = \frac{dv_x}{dt} = \frac{d}{dt} (2A_1 t) = 2A_1 = 2 \cdot 20 = 40 \text{ cm} \cdot \text{s}^{-2}$$

$$a_y = \frac{dv_y}{dt} = \frac{d}{dt} (2A_2 t) = 2A_2 = 2 \cdot 15 = 30 \text{ cm} \cdot \text{s}^{-2}$$

$$v = \sqrt{v_x^2 + v_y^2} = \sqrt{80^2 + 60^2} = 100 \text{ cm s}^{-1} = \underline{\underline{1 \text{ m s}^{-1}}}$$

$$a = \sqrt{a_x^2 + a_y^2} = \sqrt{40^2 + 30^2} = 50 \text{ cm s}^{-2} = \underline{\underline{0,5 \text{ m s}^{-2}}}$$

$\Rightarrow$ TO ISTÉ' PRÉ α

$$\cos \alpha = \frac{v_x}{v} = \frac{80}{100} = \underline{\underline{0,8}}$$

$$\sin \alpha = \frac{v_y}{v} = \frac{60}{100} = 0,6$$

$$\alpha = \arccos 0,8 = 36,8^\circ$$

Častica sa pohybuje tak, že jej poloha v ľubovoľnom okamihu je určená polohovým vektorom

$$\vec{r} = t \cdot \vec{i} + \left(t + \frac{t^2}{2}\right) \cdot \vec{j} - \frac{4}{\pi^2} \cdot \left\{\sin \frac{\pi t}{2}\right\} \cdot \vec{k} \quad \text{Učte veľkosť rýchlosti a zrýchlenia častice v čase}$$

$$t_1 = 1 \text{ s}$$

$$\vec{r} = t \vec{i} + \left(t + \frac{t^2}{2}\right) \vec{j} - \frac{4}{\pi^2} \left(\sin \frac{\pi t}{2}\right) \vec{k} \quad (\text{m})$$

$$t = 1 \text{ s}$$

$$\vec{v}_1, \vec{a}_1 = ?$$

$$\vec{x} = t \vec{i}$$

$$\vec{y} = \left(t + \frac{t^2}{2}\right) \vec{j}$$

$$\vec{z} = -\frac{4}{\pi^2} \left(\sin \frac{\pi t}{2}\right) \vec{k}$$

$$\vec{v}_x = \frac{d\vec{x}}{dt} = \frac{d}{dt} (t) \vec{i} = 1 \cdot \vec{i} = 1 \text{ m s}^{-1}$$

$$\vec{v}_y = \frac{d\vec{y}}{dt} = \frac{d}{dt} \left(t + \frac{t^2}{2}\right) \vec{j} = (1 + t) \vec{j} = 1 + 1 = 2 \text{ m s}^{-1}$$

$$\vec{v}_z = \frac{d\vec{z}}{dt} = \frac{d}{dt} \left(-\frac{4}{\pi^2} \left(\sin \frac{\pi t}{2}\right)\right) \vec{k} =$$

$$= -\left(\frac{4}{\pi^2} \cos \frac{\pi t}{2} \cdot \frac{\pi}{2}\right) \vec{k} = -\frac{2}{\pi} \cos \frac{\pi t}{2}$$

$$\vec{v}_x = \left(\frac{2}{\pi} \cos \frac{\pi t}{2} \right) \vec{k} = -\frac{2}{\pi} \cos \frac{\pi \cdot 1}{2} = -0,45$$

$$\boxed{\vec{a}_x = \frac{d\vec{v}_x}{dt} = \frac{d}{dt} \left(\frac{2}{\pi} \cos \frac{\pi t}{2} \right) \vec{k} = 0 \text{ m s}^{-2}}$$

$$\boxed{\vec{a}_y = \frac{d\vec{v}_y}{dt} = \frac{d}{dt} (1+t) \vec{j} = 1 \cdot \vec{j} = 1 \text{ m s}^{-2}}$$

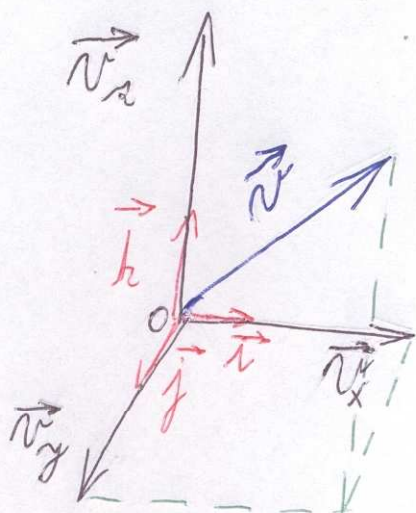
$$\boxed{\vec{a}_z = \frac{d\vec{v}_z}{dt} = \frac{d}{dt} \left(-\frac{2}{\pi} \cos \frac{\pi t}{2} \right) \vec{k} =}$$

$$= -\frac{2}{\pi} \left(-\sin \frac{\pi t}{2} \right) \frac{\pi}{2} \vec{k} = \left(\sin \frac{\pi t}{2} \right) \vec{k}$$

$$\vec{a}_z = \left(\sin \frac{\pi t}{2} \right) \vec{k} = \sin \frac{\pi \cdot 1}{2} = 0,707 \text{ m s}^{-2}$$

$$\boxed{|\vec{v}| = \sqrt{v_x^2 + v_y^2 + v_z^2} = \sqrt{1^2 + 2^2 + (-0,45)^2} = \underline{\underline{2,28 \text{ m s}^{-1}}}}$$

$$\boxed{|\vec{a}| = \sqrt{a_x^2 + a_y^2 + a_z^2} = \sqrt{0^2 + 1^2 + 0,707^2} = \underline{\underline{1,22 \text{ m s}^{-2}}}}$$

$$\Rightarrow |\vec{r}| = \sqrt{r_x^2 + r_y^2 + r_z^2}$$

ALTERNATIVNY ZÁPIS

$$\vec{r} = t\vec{i} + \left(t + \frac{t^2}{2}\right)\vec{j} - \frac{4}{\pi^2} \left(\sin \frac{\pi t}{2}\right)\vec{k}$$

$$\begin{aligned} \vec{v} &= \frac{d\vec{r}}{dt} = \frac{d}{dt} \left[t\vec{i} + \left(t + \frac{t^2}{2}\right)\vec{j} - \frac{4}{\pi^2} \left(\sin \frac{\pi t}{2}\right)\vec{k} \right] = \\ &= \frac{d}{dt} (t\vec{i}) + \frac{d}{dt} \left(\left(t + \frac{t^2}{2}\right)\vec{j} \right) - \frac{d}{dt} \left(\frac{4}{\pi^2} \left(\sin \frac{\pi t}{2}\right)\vec{k} \right) \end{aligned}$$

$$\vec{a} = \frac{d\vec{v}}{dt} = \frac{d^2\vec{r}}{dt^2}$$

Rušeň sa rozbieha priamočiarno z pokoja s rovnomerne rastúcim zrýchlením, tak že v čase $t_1 = 100\text{s}$ má zrýchlenie hodnotu $a_1 = 0,5\text{m.s}^{-2}$. Vypočítajte rýchlosť v čase t_1 a dráhu ktorú za ten čas prešiel.

$$t_1 = 100\text{s}$$

$$a_1 = 0,5\text{m.s}^{-2}$$

$$v_1 = ?$$

$$s_1 = ?$$

$$k = \tan \alpha = \frac{0,5}{100} = 5 \cdot 10^{-3}$$

$$a = kt$$

$$v = a \cdot t$$

$$dv = a dt$$

$$dv = (kt) dt \quad \int$$

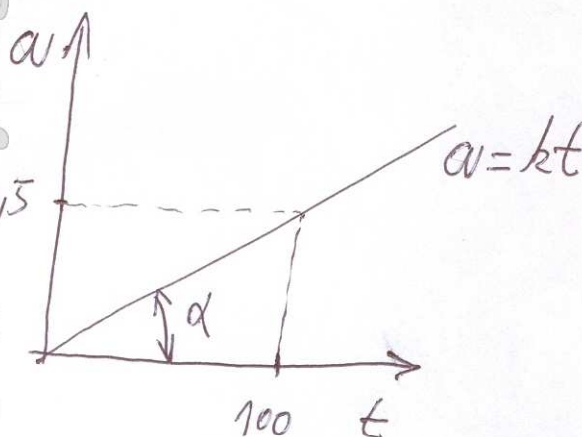
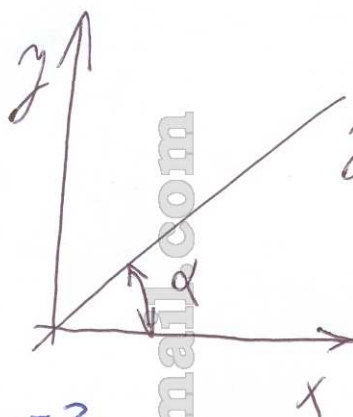
$$\int dv = \int kt dt$$

$$v = k \frac{t^2}{2} + C$$

$$v_0$$

$$v = \frac{1}{2} kt^2 + v_0$$

$$s = v \cdot t$$

$$v = \frac{1}{2} k t^2 + v_0$$

$$ds = v \cdot dt$$

$$ds = \left(\frac{1}{2} k t^2 + v_0 \right) dt \quad \int$$

$$\int ds = \int \left(\frac{1}{2} k t^2 + v_0 \right) dt$$

$$s = \frac{1}{6} k t^3 + v_0 t + C_0 \quad v_0 = 0$$

$$v = \frac{1}{2} k t^2 = \frac{1}{2} 5 \cdot 10^{-3} \cdot 100^2 = 25 \text{ m s}^{-1}$$

$$s = \frac{1}{6} k t^3 = \frac{1}{6} 5 \cdot 10^{-3} \cdot 100^3 = 833,33 \text{ m}$$

Auto sa rozbieha z pokoja s rovnomerne rastúcim zrýchlením tak, že v $t_1 = 10\text{s}$ má hodnotu $a_1 = 0,4\text{m.s}^{-2}$. Akú rýchlosť má auto v čase $t_2 = 20\text{s}$ a akú dráhu za ten čas prešlo?

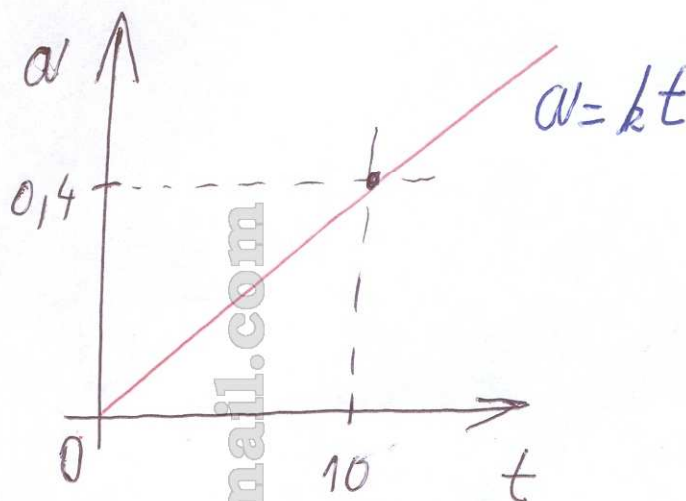
$$t_1 = 10\text{s}$$

$$a_1 = 0,4\text{m.s}^{-2}$$

$$t_2 = 20\text{s}$$

$$v_2, s_2 = ?$$

$$k = \frac{0,4}{10} = 0,04$$

$$a = kt$$

$$v = \int a dt = \int kt dt = \left[k \frac{t^2}{2} + v_0 \right]$$

$$s = \int v dt = \int \left(k \frac{t^2}{2} + v_0 \right) dt = \frac{1}{6} kt^3 + v_0 t + s_0$$

$$v = \frac{1}{2} kt^2 = \frac{1}{2} 0,04 \cdot 20^2 = \underline{\underline{8\text{ m.s}^{-1}}}$$

$$v_0 = 0$$

$$s = \frac{1}{6} kt^3 = \frac{1}{6} 0,04 \cdot 20^3 = \underline{\underline{53,33\text{ m}}}$$

$$v_0 = 0 \quad s_0 = 0$$

2. Dynamika hmotného bodu

Vypočítajte veľkosť a smer zrýchlenia telesa hmotnosti $m = 10\text{kg}$. Ktoré leží na dokonale hladkej rovine a pôsobia naň tri sily. $F_1 = 6\vec{i}[\text{N}]$ $F_2 = 4\vec{j}[\text{N}]$ $F_3 = -3\vec{i}[\text{N}]$

$$m = 10\text{kg}$$

$$\vec{F}_1 = 6\vec{i}[\text{N}] = \vec{F}_{x_1}$$

$$\vec{F}_2 = 4\vec{j}[\text{N}] = \vec{F}_{y_1}$$

$$\vec{F}_3 = -3\vec{i}[\text{N}] = \vec{F}_{x_2}$$

$$a = ? \quad \alpha = ?$$

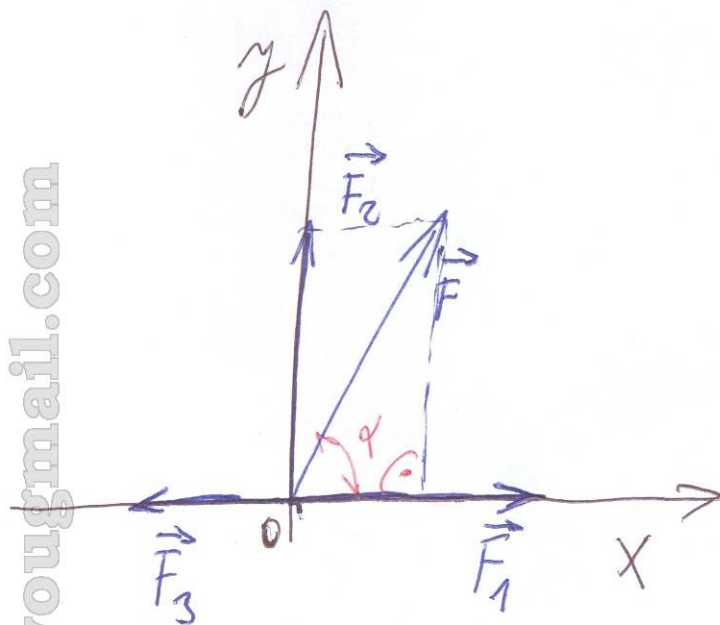
$$\vec{F}_x = \sum_{n=1}^c \vec{F}_{x_n} = \vec{F}_{x_1} + (-\vec{F}_{x_2}) = 6 + (-3) = 3\text{N}$$

$$\vec{F}_y = \sum_{n=1}^c \vec{F}_{y_n} = \vec{F}_{y_1} = 4\text{N}$$

$$|\vec{F}| = \sqrt{F_x^2 + F_y^2} = \sqrt{3^2 + 4^2} = 5\text{N}$$

$$\vec{a} = \frac{\vec{F}}{m} = \frac{5}{10} = \underline{\underline{0,5\text{m/s}^2}}$$

$$\tan \alpha = \frac{F_y}{F_x} = \frac{4}{3} \quad \alpha = \arctan \frac{4}{3} = \underline{\underline{53,13^\circ}}$$

Častica hmotnosti m sa pohybuje v rovine xy , kde na ňu pôsobí sila $\vec{F}$ kolmá rýchlosť častice $\vec{v}$, pričom $v = \text{konštante}$. Veľkosť sily je priamoúmerná rýchlosti častice v . ukážte, že častica sa pohybuje po kruhovej dráhe a vyjadrite jej polomer ako funkciu rýchlosti.

$$\vec{F} \perp \vec{v}$$

$$\vec{v} = \text{konšl.}$$

$$\vec{F} = k\vec{v}$$

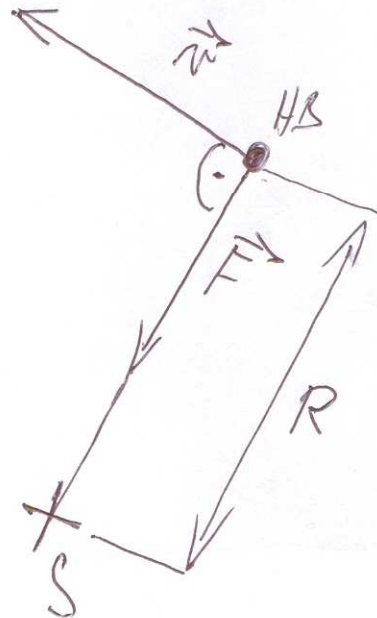
$$\vec{F} = m \cdot \vec{a}$$

$$\vec{v} \cdot k = m\vec{a}$$

$$\vec{v} \cdot k = m \frac{\vec{v}^2}{R}$$

$$k = \frac{m\vec{v}}{R}$$

$$R = \frac{m\vec{v}}{k}$$

doucovanie4you@gmail.com

V silovom poli sa pohybuje teleso hmotnosti $m = 5\text{ kg}$ po krivke s polohovým vektorom

$\vec{r} = At^3 \vec{i} + Bt \vec{j} + C \vec{k}$ kde $A = 1\text{ ms}^{-3}$ $B = 5\text{ ms}^{-1}$ $C = -3\text{ m}$ Vyjadrite hybnosť a silu ako funkcie času a vypočítajte ich veľkosti v čase $t_1 = 2\text{ s}$.

$$m = 5\text{ kg}$$

$$\vec{r} = At^3 \vec{i} + Bt \vec{j} + C \vec{k}$$

$$A = 1\text{ ms}^{-3}$$

$$B = 5\text{ ms}^{-1}$$

$$C = -3\text{ m}$$

$$t_1 = 2\text{ s}$$

$$\vec{r} = f(t) \quad \vec{F} = f(t)$$

$$p_1, F_1 = ?$$

$$\vec{v} = \frac{d\vec{r}}{dt} = \frac{d}{dt} (At^3 \vec{i} + Bt \vec{j} + C \vec{k}) =$$

$$= \frac{d}{dt} (At^3 \vec{i}) + \frac{d}{dt} (Bt \vec{j}) + \frac{d}{dt} (C \vec{k}) =$$

$$= 3At^2 \vec{i} + B \vec{j} + \vec{k}$$

$$\vec{a} = \frac{d\vec{v}}{dt} = \frac{d}{dt} (3At^2 \vec{i}) + \frac{d}{dt} (B \vec{j}) + \frac{d}{dt} (\vec{k}) =$$

$$= 6At \vec{i} = 6 \cdot 1 \cdot 2 = 12\text{ ms}^{-2}$$

$$\vec{F} = m \cdot \vec{a} = 5 \cdot 12 = \underline{\underline{60\text{ N}}}$$

$$\vec{r} = 3At^2 \vec{i} + 3\vec{j} + \vec{k}$$

$$\vec{a} = 6At \vec{i}$$

$$\vec{F} = m \vec{a} = m(6At \vec{i})$$

$$\begin{aligned} \vec{p} &= m \vec{v} = m(3At^2 \vec{i} + 3\vec{j} + \vec{k}) = \\ &= 5 \cdot 3 \cdot 1 \cdot 2^2 \vec{i} + 5 \cdot 3 \vec{j} + 5 \vec{k} = 60\vec{i} + 15\vec{j} + 5\vec{k} \end{aligned}$$

$$|\vec{p}| = \sqrt{p_x^2 + p_y^2 + p_z^2} = \sqrt{60^2 + 15^2 + 5^2} = \underline{\underline{65,19 \text{ kg m s}^{-1}}}$$

$$\vec{p}_x = 60\vec{i}$$

$$\vec{p}_y = 15\vec{j}$$

$$\vec{p}_z = 5\vec{k}$$

Teleso hmotnosti $m = 10\text{kg}$ sa pohybuje účinkom premennej sily $F = p \cdot (q - t)$, kde $p = 100\text{Ns}^{-1}$, $q = 1\text{s}$. Za koľko sekúnd sa teleso zastaví, ak v čase $t_0 = 0$ malo rýchlosť $v_0 = 20\text{ cm s}^{-1}$ a sila mala smer rýchlosti? Akú dráhu prejde teleso do zastavenia?

$$m = 10\text{kg}$$

$$F = p(q - t)$$

$$p = 100\text{Ns}^{-1}$$

$$q = 1\text{s}$$

$$t_0 = 0$$

$$v_0 = 20\text{ cm s}^{-1} = 0,2\text{ m s}^{-1}$$

$$\vec{F} \parallel \vec{v}$$

$$t_1 = ?, t_2 = ?$$

$$\frac{d\vec{p}_v}{dt} = \vec{F}$$

$$d\vec{p}_v = \vec{F} dt$$

$$dp_v = p(q - t) dt \quad \int$$

$$\int dp_v = \int p(q - t) dt$$

$$\int dp_v = \int p q dt - \int p t dt$$

$$p_v = p_g t - p \frac{t^2}{2} + p_0$$

$$p_0 = N_0 \cdot m = 0,2 \cdot 10 = 2$$

$$p_v = p_g t - p \frac{t^2}{2} + 2$$

V ČASE ZASTAVENIA $p_v = 0 \text{ kg m s}^{-1}$

PRETO:

$$0 = p_g t_0 - p \frac{t_0^2}{2} + 2$$

t_0 - ČAS ZASTAVENIA

$$0 = \underbrace{-50}_{a} t_0^2 + \underbrace{100}_{b} t_0 + \underbrace{2}_{c}$$

PO DOSADENÍ

$$0 = \underbrace{-25}_{a} t_0^2 + \underbrace{50}_{b} t_0 + \underbrace{1}_{c}$$

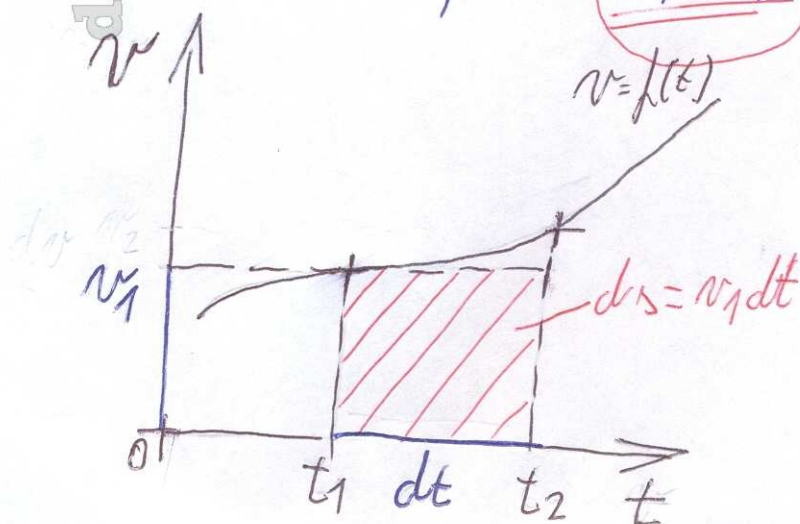
$$D = b^2 - 4ac =$$

$$= 50^2 - 4 \cdot (-25) \cdot 1 = 2600$$

$$t_{1,2} = \frac{-b \pm \sqrt{D}}{2a} = \frac{-50 \pm 50,99}{2 \cdot (-25)} = \begin{cases} -0,0198 \text{ s} \\ 2,019 \text{ s} = \underline{\underline{2,02 \text{ s}}} \end{cases}$$

$$ds = v \cdot dt \quad \int$$

$$\int_0^s ds = \int_{t_1}^{t_2} v \cdot dt$$

$$h = \int_{t_1}^{t_2} \left(\frac{p g t}{m} - \frac{p t^2}{2 m} + v_0 \right) dt$$

$$v \cdot dt$$

$$\vec{p} = m \vec{v}$$

$$|\vec{v}| = \frac{|\vec{p}|}{m} = \frac{1}{m} \left(p g t - \frac{t^2}{2} p + m v_0 \right) =$$

$$= \left[\frac{p g t}{m} - \frac{p t^2}{2 m} + v_0 \right] = v$$

$$t_1 = 0$$

$$t_2 = t_0 = 2,02 \Delta$$

$$h = \int_{t_1}^{t_2} \left(\frac{p g t}{m} \right) dt - \int_{t_1}^{t_2} \left(\frac{p t^2}{2 m} \right) dt + \int_{t_1}^{t_2} v_0 dt =$$

$$= \left[\frac{p g}{m} \frac{t^2}{2} \right]_0^{2,02} - \left[\frac{p}{2 m} \frac{t^3}{3} \right]_0^{2,02} + \left[v_0 t \right]_0^{2,02} =$$

$$= \left[\frac{100 \cdot 1}{10} \cdot \frac{2,02^2}{2} - \frac{100 \cdot 1}{10} \cdot \frac{0^2}{2} \right] - \left[\frac{100}{2 \cdot 10} \cdot \frac{2,02^3}{3} - \frac{100}{2 \cdot 10} \cdot \frac{0^3}{3} \right] + \left[0,2 \cdot 2,02 - 0,2 \cdot 0 \right] = \underline{\underline{7,074 m}}$$

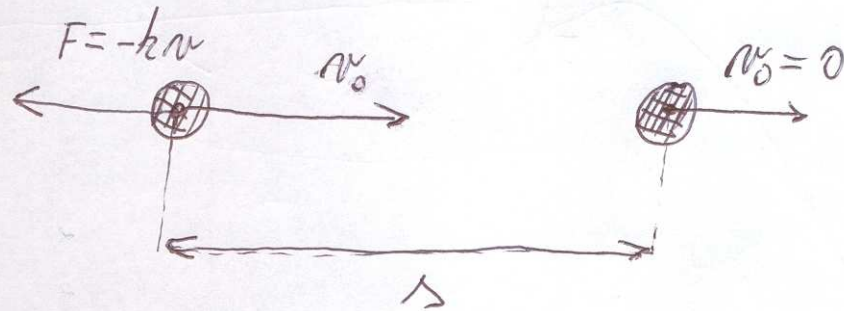
Gulôčka hmotnosti m , ktorá má začiatočnú rýchlosť v_0 , sa pohybuje tak, že odpor prostredia rastie priamoúmerne s rýchlosťou gulôčky. Akú dráhu prejde gulôčka do zastavenia, ak na ňu nepôsobí žiadna sila?

mv

v_0

$$F = kv$$

$$s = ?$$

$$m\vec{a} = -\vec{F}$$

$$m\vec{a} = -k\vec{v}$$

$$m \frac{d\vec{v}}{dt} = -k \frac{d\vec{s}}{dt} \quad \cdot \frac{1}{dt}$$

$$m d\vec{v} = -k d\vec{s} \quad \int$$

$$\int_{v_0}^0 m dv = - \int_0^s k ds$$

$$[mv]_{v_0}^0 = -[ks]_0^s$$

$$m[0 - v_0] = -k[s - 0]$$

$$-mv_0 = -ks$$

$$s = \frac{mv_0}{k}$$

doucovanie4you@gmail.com

Z požiarnej striekačky tryská voda pod uhlom $\alpha = 60^\circ$ rýchlosťou $v_0 = 50 \text{ m s}^{-1}$.
Vypočítajte maximálnu výšku a vzdialenosť miesta ktoré prúd vody dosiahne.

$$\alpha = 60^\circ$$

$$v_0 = 50 \text{ m s}^{-1}$$

$$h, d = ?$$

$$v_x = v_0 \cos \alpha$$

$$v_y = v_0 \sin \alpha$$

$$x = v_x \cdot t = t v_0 \cos \alpha$$

$$y = v_y t - \frac{1}{2} g t^2 = v_0 \sin \alpha - \frac{1}{2} g t^2$$

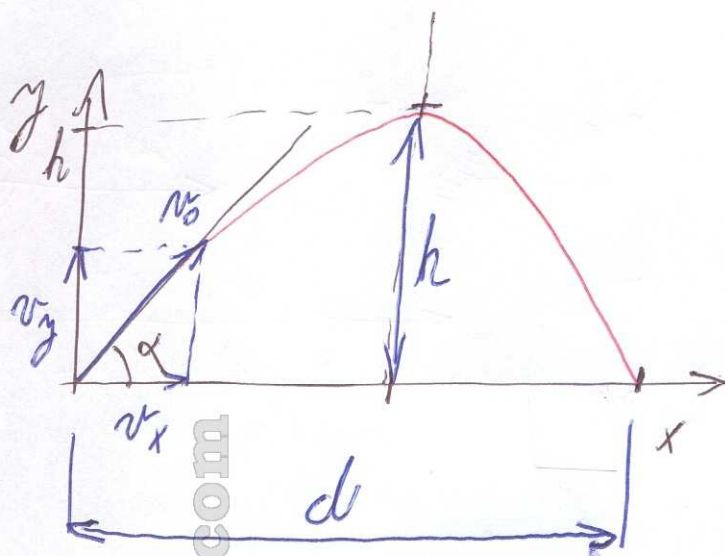
$$t_0 - \text{ČAS VŤSTUPU } v_{yt} = 0$$

$$v_{yt} = v_0 \sin \alpha - g t$$

$$0 = v_0 \sin \alpha - g t_0$$

$$t_0 = \frac{v_0 \sin \alpha}{g} = \frac{50 \cdot \sin 60^\circ}{9,8} = 4,41 \text{ s}$$

$$\text{DOBA LETU } t_L = 2t_0 = 2 \cdot 4,41 = 8,82 \text{ s}$$

$$h = \frac{1}{2} g t_0^2 = \frac{1}{2} 9,8 \cdot 4,41^2 = \underline{\underline{95,29 \text{ m}}}$$

$$d = 2t_0 \cdot v_x = t_e v_x = t_e v_0 \cos \alpha =$$

$$= 8,82 \cdot 50 \cos 60^\circ = \underline{\underline{220,5 \text{ m}}}$$

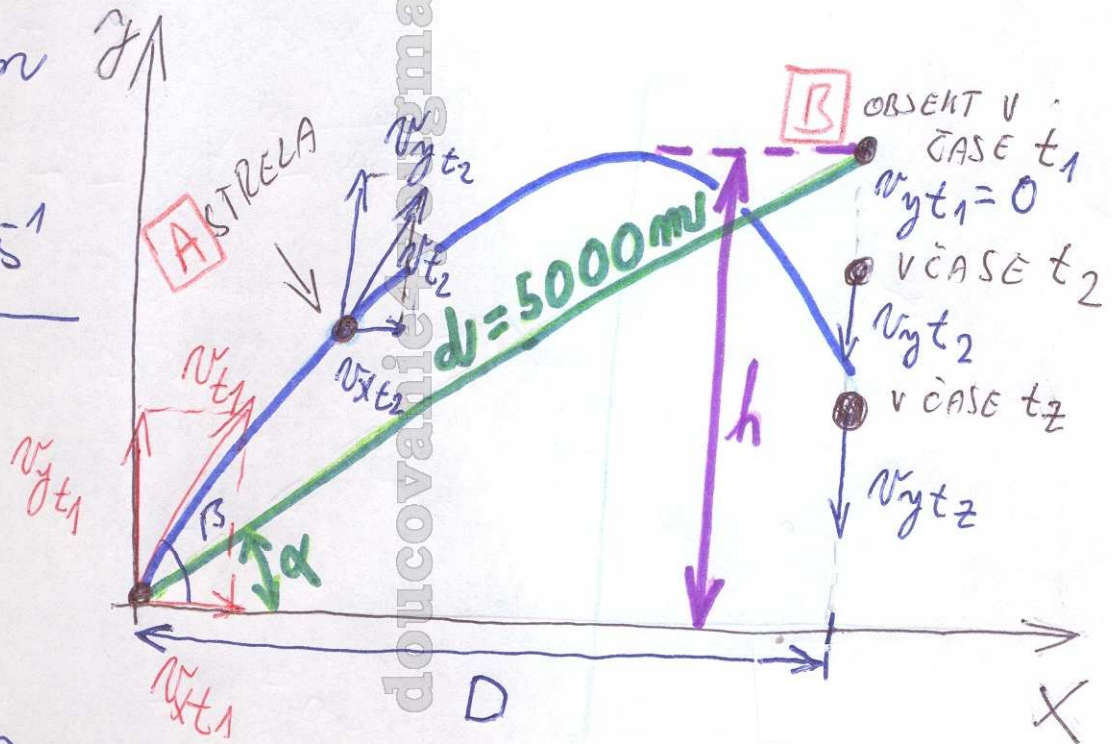
Objekt v priamej vzdušnej vzdialenosti $d = 5000 \text{ m}$ je pozorovaný pod uhlom $\alpha = 60^\circ$. Aký má byť výškový uhol výstrelu pri začiatočnej rýchlosti strely $v_0 = 300 \text{ m s}^{-1}$, aby bol objekt zasiahnutý, keď začne padať súčasne s výstrelom? Za aký čas objekt výstrel zasiahne? Odpor vzduchu zanedbajte.

$$d = 5000 \text{ m}$$

$$\alpha = 60^\circ$$

$$v_0 = 300 \text{ m s}^{-1}$$

$$B, t_z = ?$$

$$\cos 60^\circ = \frac{D}{d}$$

$$d \cdot \cos 60^\circ = D = 5000 \cdot \cos 60^\circ = 2500 \text{ m}$$

$$\sin 60^\circ = \frac{h}{d}$$

$$h = d \sin 60^\circ = 5000 \cdot \sin 60^\circ \approx 4330 \text{ m}$$

B

$$X_B = 2500$$

$$y_B = h - \frac{1}{2} g t^2$$

A

$$X_A = \boxed{v_0 \cos \beta} \cdot t$$

$$y_A = v_y t - \frac{1}{2} g t^2 = v_0 \sin \beta \cdot t - \frac{1}{2} g t^2$$

V ČASE ZRAŽKY t_z :

$$X_B = X_A \quad \text{I.}$$

$$y_B = y_A \quad \text{II.}$$

$$2500 = v_0 \cos \beta \cdot t_z \quad \text{I.}$$

$$h - \cancel{\frac{1}{2} g t_z^2} = v_0 \sin \beta \cdot t - \cancel{\frac{1}{2} g t_z^2} \quad \text{II.}$$

$$2500 = v_0 \cos \beta \cdot t_z$$

$$h = v_0 \sin \beta \cdot t_z$$

$$\cos^2 \beta + \sin^2 \beta = 1$$

$$\sin^2 \beta = 1 - \cos^2 \beta$$

$$\sin \beta = \sqrt{1 - \cos^2 \beta}$$

$$2500 = v_0 \cos \beta \cdot t_z$$

$$h = v_0 \sqrt{1 - \cos^2 \beta} \cdot t_z$$

$$2500 = v_0 t_z \cos \beta$$

$$\frac{h}{v_0 t_z} = \sqrt{1 - \cos^2 \beta} \quad |^2$$

$$2500 = v_0 t_z \cos \beta \Rightarrow \cos \beta = \frac{2500}{v_0 t_z} \quad *$$

$$\frac{h^2}{v_0^2 t_z^2} = 1 - \cos^2 \beta$$

$$\frac{h^2}{v_0^2 t_z^2} = 1 - \frac{2500^2}{v_0^2 \cdot t_z^2} \cdot (v_0^2 t_z^2)$$

$$\frac{h^2}{\cancel{v_0^2 t_z^2}} \cdot (\cancel{v_0^2 t_z^2}) = v_0^2 t_z^2 - \frac{2500^2}{\cancel{v_0^2 \cdot t_z^2}} \cdot (\cancel{v_0^2 t_z^2})$$

$$h^2 = v_0^2 t_z^2 - 2500^2 \quad * \cos \beta = \frac{2500}{v_0 t_z}$$

$$\frac{h^2 + 2500^2}{v_0^2} = t_z^2$$

$$\beta = \arccos \frac{2500}{v_0 t_z} = \underline{\underline{60^\circ}}$$

$$t_z = \sqrt{\frac{h^2 + 2500^2}{v_0^2}} = \sqrt{\frac{4330^2 + 2500^2}{300^2}} = \underline{\underline{16,66 \text{ s}}}$$

Z dela pobrežného delostrelectva umiestneného vo výške $h = 30\text{m}$ nad hladinou mora je vypálená strela pod uhlom $\alpha = 45^\circ$ vzhľadom na horizontálnu rovinu so začiatočnou rýchlosťou $v_0 = 1000 \text{ m s}^{-1}$. Aká je vodorovná vzdialenosť miesta v ktorom strela zasiahne cieľ ležiaci na hladine mora, od dela?

$$h = 30 \text{ m}$$

$$v_0 = 1000 \text{ m s}^{-1}$$

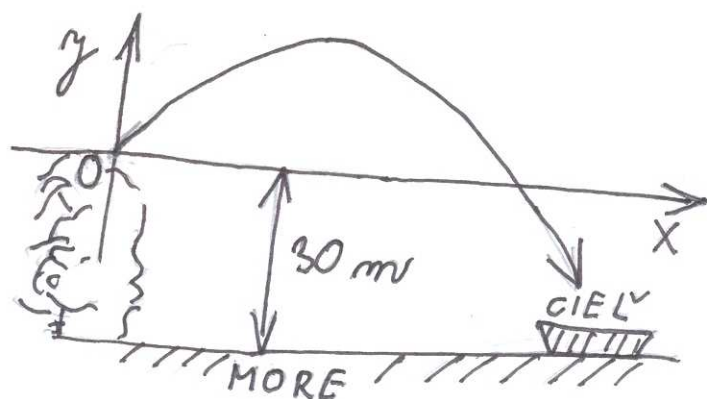
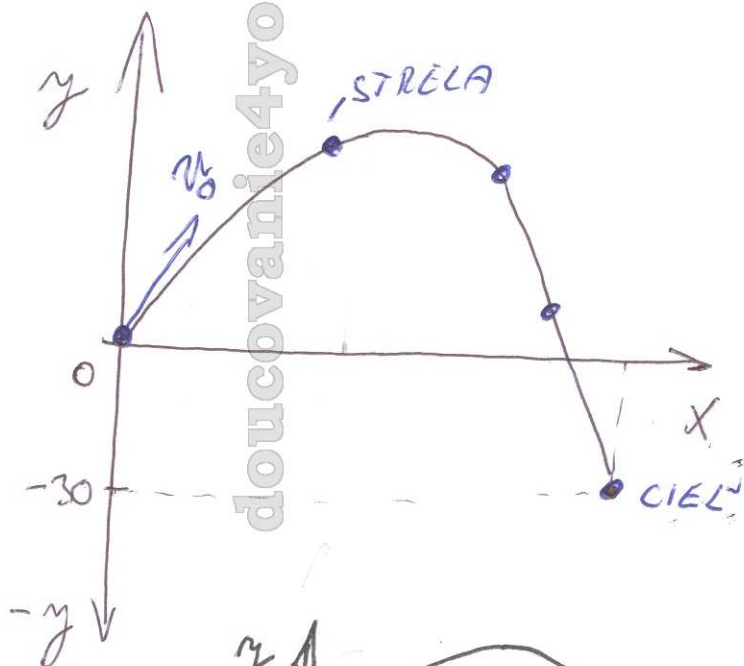
$$\alpha = 45^\circ$$

$$v_x = v_0 \cos \alpha$$

$$v_y = v_0 \sin \alpha$$

$$y = v_y t - \frac{1}{2} g t^2$$

$$x = v_x t$$

$$y = -3 \quad x = d$$

$$-30 = v_0 \sin \alpha t_z - \frac{1}{2} g t_z^2$$

$$d = v_0 \cos \alpha t_z$$

$$\underbrace{\frac{1}{2} g t_z^2}_a - \underbrace{v_0 \sin \alpha t_z}_b - \underbrace{30}_c = 0$$

$$D = b^2 - 4ac = (v_0 \sin \alpha)^2 - 4 \cdot \frac{1}{2} g \cdot (-30) = 500058,8$$

$$\sqrt{D} = 707,15$$

$$t_{z1,2} = \frac{-b \pm \sqrt{D}}{2a} = \frac{v_0 \sin \alpha \pm 707,15}{g}$$

$$= \frac{707,1 \pm 707,15}{9,8} = \begin{cases} 144,31 \text{ s} = t_z \\ 5,1 \cdot 10^{-3} \text{ s} \end{cases}$$

$$x = d = v_x t_z = v_0 \cos \alpha \cdot t_z = 1000 \cos 45^\circ \cdot 144,31 \text{ s}$$

$$x = d = 101,8 \cdot 10^3 \text{ m} = \underline{\underline{101,8 \text{ km}}}$$

3. Dynamika sústavy hmotných bodov a otáčavý pohyb tuhého telesa

Určte polohu ťažiska drôtu ohnutého do tvaru štvrtkružnice s polomerom $R = 10 \text{ cm}$

$$R = 10 \text{ cm}$$
$$x_T, y_T = ?$$

$$\frac{x}{R_1} = \cos \alpha$$

$$R_1 = R_2 = R$$

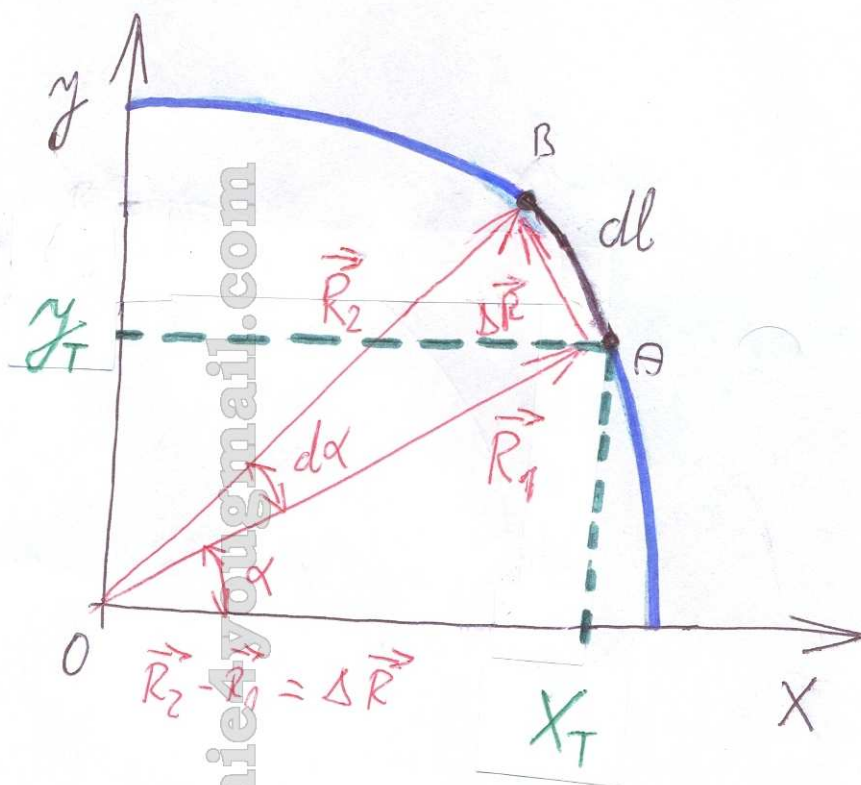
$$x = R \cos \alpha$$

$$\frac{dm}{dl} = \frac{m}{l} = \rho$$

$$dm = \frac{m}{l} dl = \rho dl$$

$$dl = d\alpha \cdot R$$

$$x_T = \frac{1}{m} \int_T x \cdot dm$$

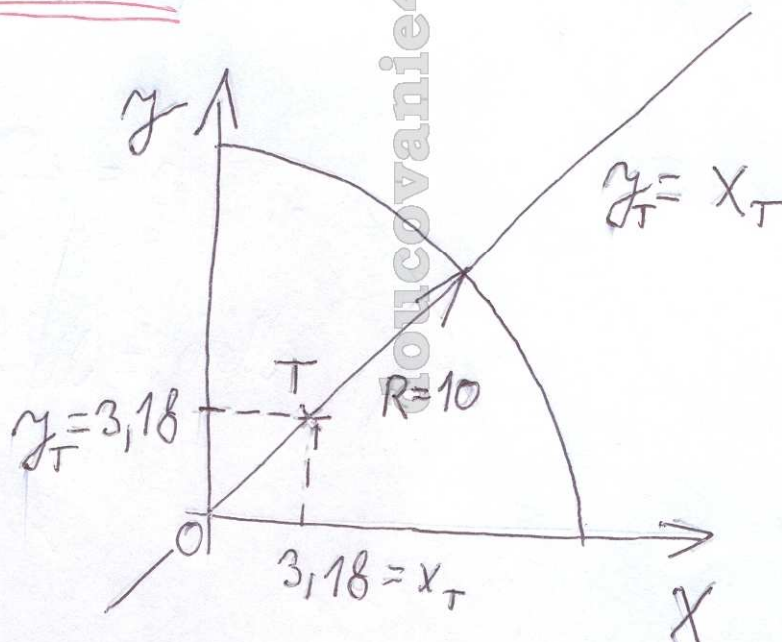

$$X_T = \frac{1}{m} \int_l x dm = \frac{1}{m} \int_0^{\pi/2} \underbrace{R \cos \alpha}_{x} \underbrace{\frac{m}{l} R d\alpha}_{dm} =$$

$$= \frac{R^2}{l} \int_0^{\pi/2} \cos \alpha d\alpha = \frac{R^2}{\frac{2\pi R}{4}} \left[\sin \alpha \right]_0^{\pi/2} =$$

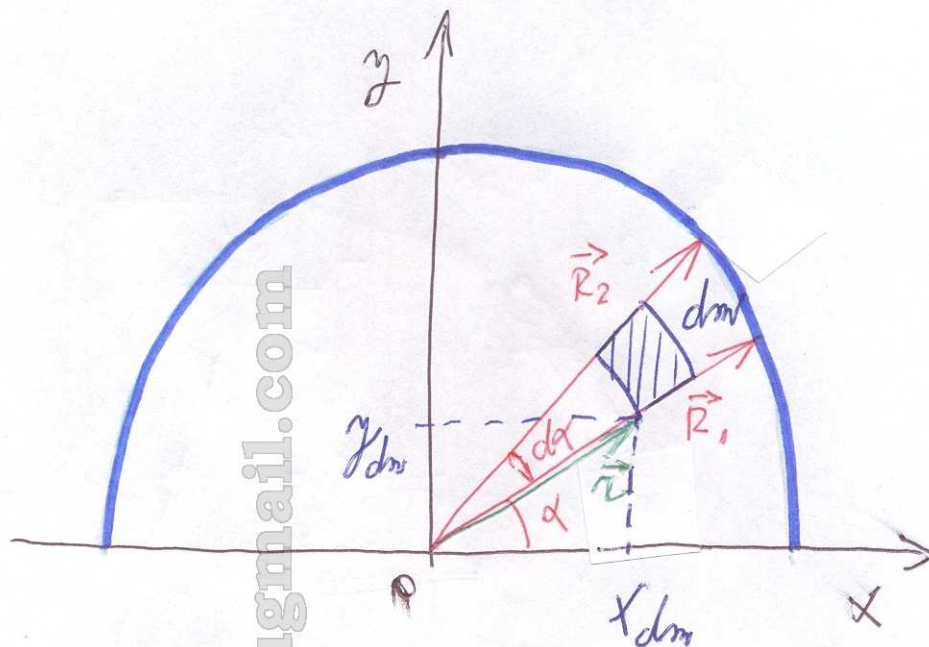
$$= \frac{4R}{2\pi} \left[\sin \frac{\pi}{2} - \sin 0 \right] = \frac{2R}{\pi}$$

$$\underline{X_T = y_T = \frac{2R}{\pi} = \frac{10 \cdot 2}{6,28} = 3,18 \text{ cm}}$$

Určte polohu ťažiska homogénneho telesa, ktoré ma tvar polkruhovej dosky zanedbateľnej hrúbky s polomerom R .

$$\frac{R}{x_T, y_T = ?}$$

$$dl = R \cdot d\alpha$$

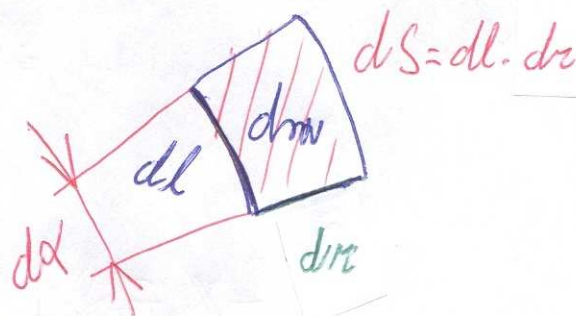
$$\frac{m}{S} = \frac{dm}{dS}$$

$$dm = \frac{m}{S} \cdot dS = \frac{m}{\frac{\pi R^2}{2}} dl \cdot dr =$$

$$= \frac{2m}{\pi R^2} R \cdot d\alpha \cdot dr$$

$$\frac{x}{R} = \cos \alpha \quad x = R \cos \alpha$$

$$x_T = \frac{1}{m} \int_T x \, dm$$

$$x_T = \frac{1}{m} \int_0^R \int_0^\pi \boxed{r \cdot \cos \alpha} \cdot \boxed{\frac{2m}{\pi R^2} r d\alpha \cdot dr} =$$

$\downarrow$ $\downarrow$
 x dm

$$= \frac{2}{\pi R^2} \int_0^R \int_0^\pi r^2 \cos \alpha d\alpha \cdot dr = \frac{2}{\pi R^2} \int_0^R \left[\frac{r^3}{3} \right]_0^\pi \cos \alpha d\alpha =$$

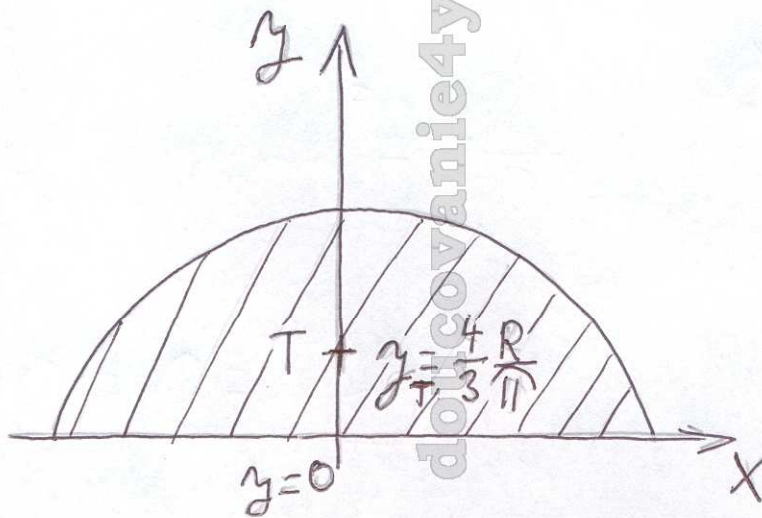
$$= \frac{2}{\pi R^2} \int_0^\pi \frac{R^3}{3} \cos \alpha d\alpha = \frac{2R}{3\pi} \left[\sin \alpha \right]_0^\pi =$$

$$= \frac{2R}{3\pi} \cdot 0 = \underline{0} = x_T$$

$$y_T = \frac{1}{m} \int y \cdot dm = \frac{1}{m} \int_0^R \int_0^\pi \boxed{r \cdot \sin \alpha} \cdot \boxed{\frac{2m}{\pi R^2} r d\alpha \cdot dr} =$$

$\downarrow$ $\downarrow$
 y dm

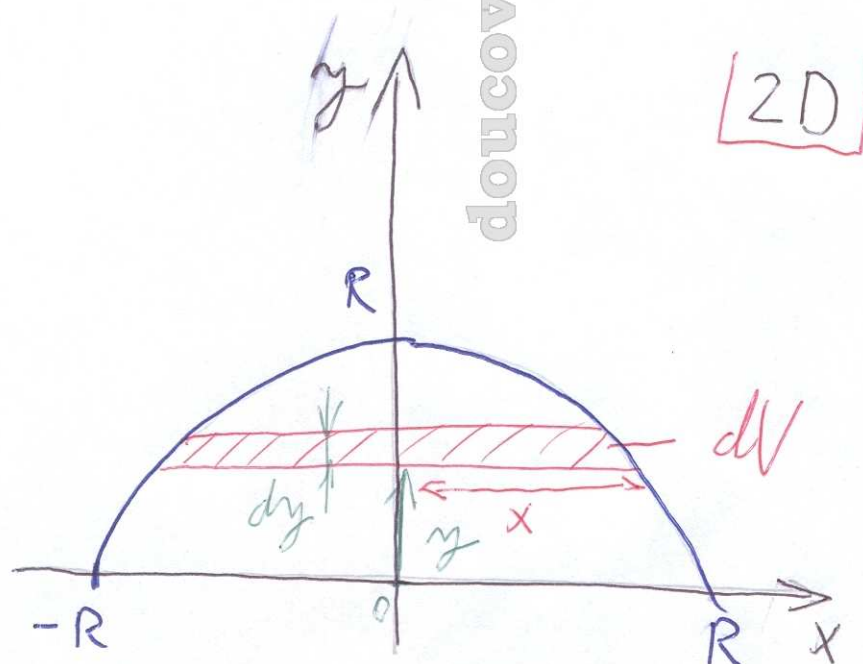
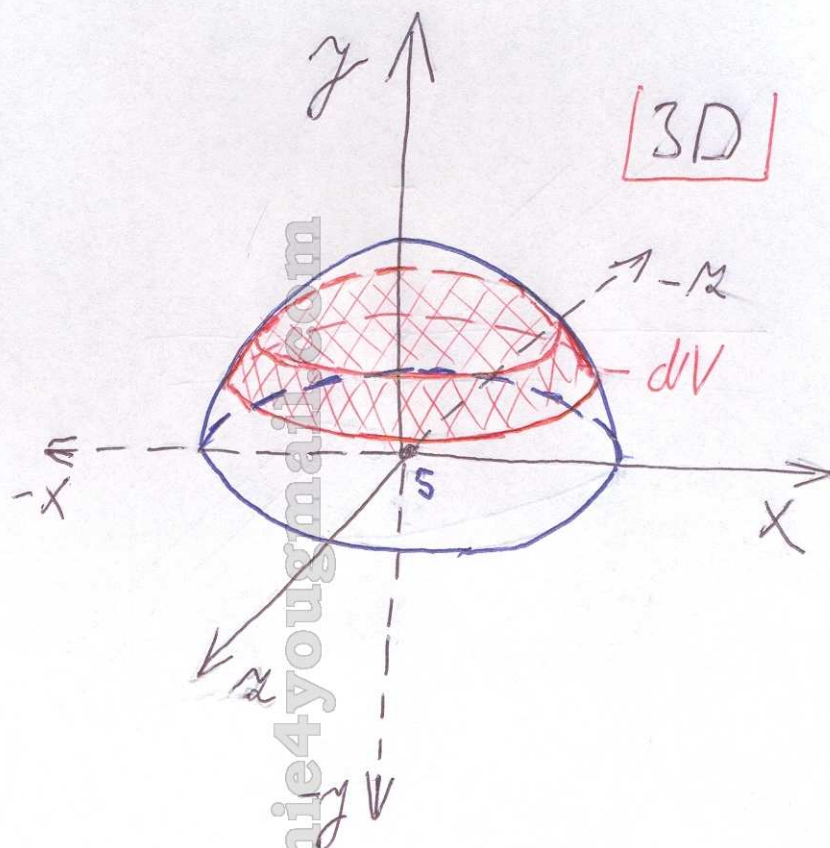
$$\begin{aligned}
 &= \frac{2}{\pi R^2} \int_0^{\pi} \left[\frac{r^3}{3} \right]_0^R \sin \alpha \, d\alpha = \frac{2}{\pi R^2} \int_0^{\pi} \frac{R^3}{3} \sin \alpha \, d\alpha = \\
 &= -\frac{2R}{3\pi} \int_0^{\pi} -\sin \alpha \, d\alpha = -\frac{2R}{3\pi} [\cos \alpha]_0^{\pi} = \\
 &= -\frac{2R}{3\pi} [-1 - 1] = \underline{\underline{\frac{4R}{3\pi} = y_T}}
 \end{aligned}$$

Určte polohu ťažiska homogénneho telesa tvaru polgule s polomerom R .

$$\frac{R}{x_T, y_T, z_T = ?}$$

$$x^2 + y^2 = R^2$$

$$x = \sqrt{R^2 - y^2}$$

$$dV = \boxed{\pi x^2} dy = \pi (\sqrt{R^2 - y^2})^2 dy$$

↓ dS

$$dm = \rho dV = \left(\frac{m}{V} \right) dV = \frac{m}{\frac{4}{3} \pi R^3} dV =$$

$$= \frac{3m}{2\pi R^3} dV = \boxed{\frac{3m}{2\pi R^3}} \boxed{\pi (R^2 - y^2) dy} = dm$$

$$y_T = \frac{1}{m} \int_T y dm = \frac{1}{m} \int_0^R \boxed{y} \boxed{\frac{3m}{2\pi R^3} \pi (R^2 - y^2) dy} =$$

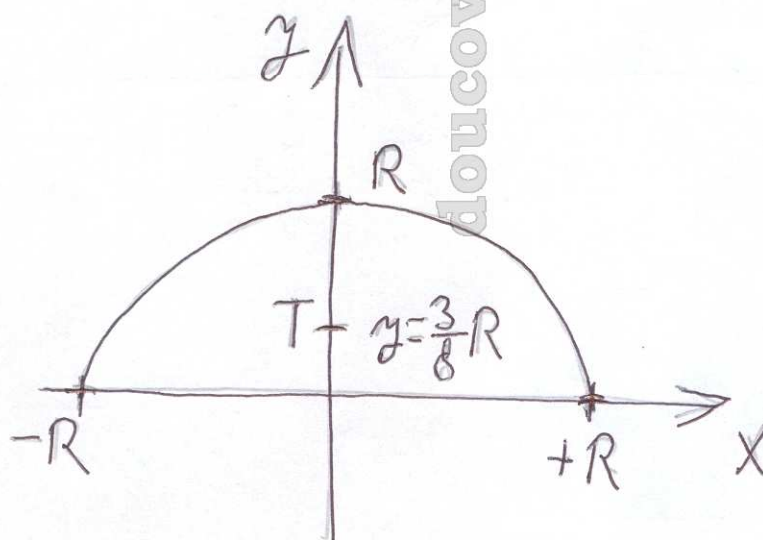

$$= \frac{3}{2R^3} \int_0^R y(R^2 - y^2) dy = \frac{3}{2R^3} \left[R^2 \frac{y^2}{2} - \frac{y^4}{4} \right]_0^R =$$

$$= \frac{3}{2R^3} \left[\left(R^2 \frac{R^2}{2} - \frac{R^4}{4} \right) - \left(R^2 \frac{0^2}{2} - \frac{0^4}{4} \right) \right] =$$

$$= \frac{3}{2R^3} \left(\frac{R^4}{4} \right) = \frac{3}{8} R = y_T$$

$$\underline{\underline{x_T = x_T = 0}}$$

Vozík s pieskom hmotnosti $m_1 = 100 \text{ kg}$ sa pohybuje rovnomerným priamočiarym pohybom po vodorovnej rovine rýchlosťou $v_1 = 1 \text{ ms}^{-1}$. Oproti nemu letí guľa hmotnosti $m_2 = 2 \text{ kg}$ rýchlosťou $v_2 = 70 \text{ ms}^{-1}$, narazí na vozík a zaryje sa do piesku. Ako sa bude vozík pohybovať po dopade gule?

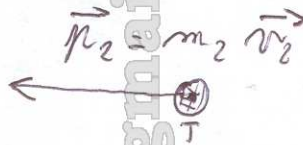
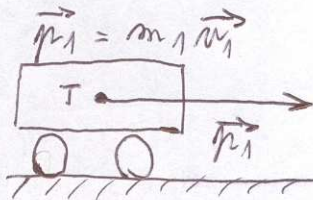
$$v_1 = 1 \text{ ms}^{-1}$$

$$m_1 = 100 \text{ kg}$$

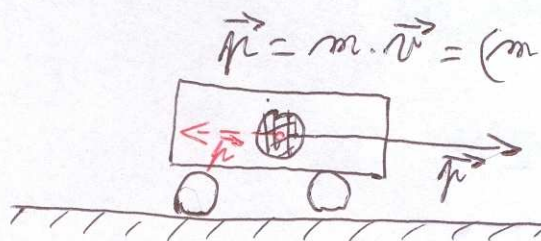
$$v_2 = 70 \text{ ms}^{-1}$$

$$m_2 = 2 \text{ kg}$$

$$v = ?$$

I.

II.

$$\vec{p}_1 + (-\vec{p}_2) = \vec{p}$$

$$m_1 v_1 + (-m_2 v_2) = (m_1 + m_2) v$$

$$\frac{m_1 v_1 - m_2 v_2}{m_1 + m_2} = v = \frac{100 \cdot 1 - 2 \cdot 70}{100 + 2} = \underline{\underline{-0,39 \text{ ms}^{-1}}}$$

Do telesa hmotnosti M zaveseného na tenkej niti narazí guľôčka hmotnosti m letiaca rýchlosťou v_0 v horizontálnom smere a uviazne v ňom. Do akej výšky h po vychýlení z rovnovážnej polohy vystúpi teleso po náraze guľôčky?

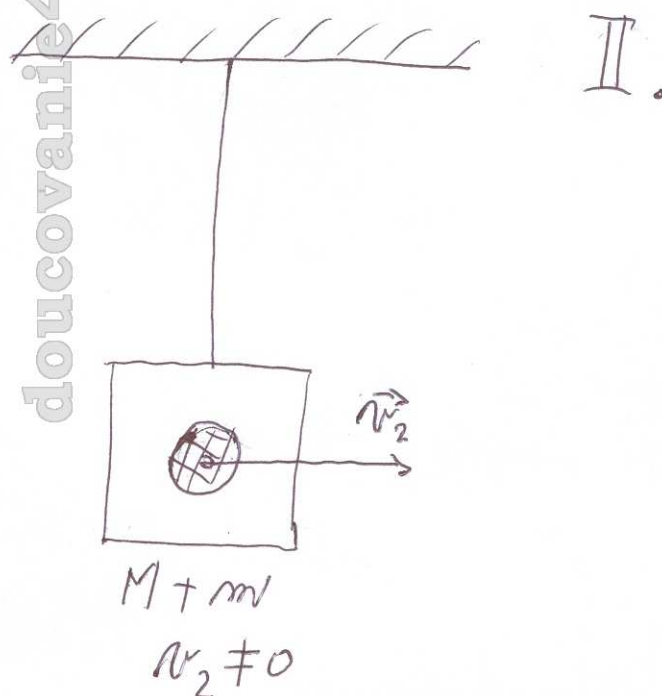
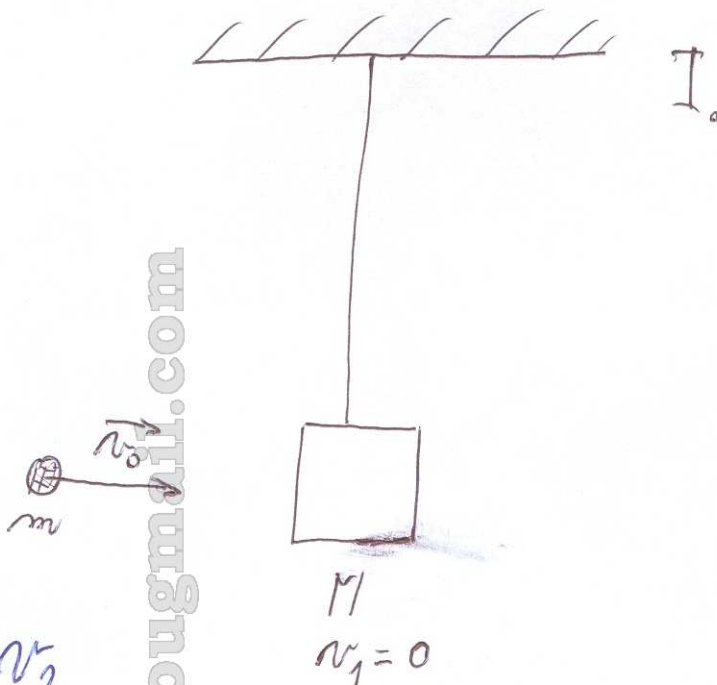
$$\begin{array}{l} M \\ m \\ v_0 \\ \hline h = ? \end{array}$$

$$m v_0 + M v_1 = (M + m) v_2$$

$$\frac{m v_0 + M v_1^{v_1=0}}{M + m} = v_2$$

$$\frac{m v_0}{M + m} = v_2$$

$$E_p = E_k$$

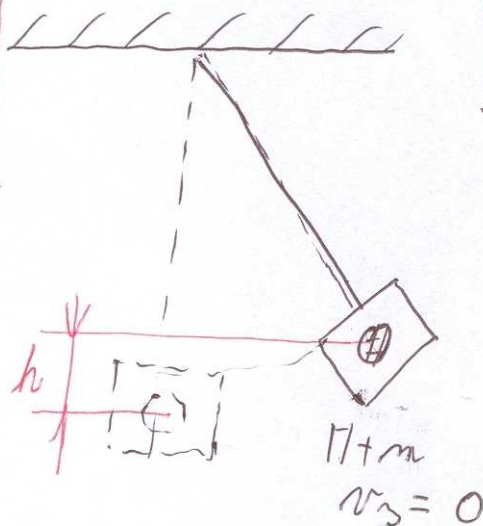

$$h g (M+m) = \frac{1}{2} (M+m) \frac{m^2 v_0^2}{(M+m)^2}$$

$$E_p = E_k$$

$$h g (M+m) = \frac{1}{2} \frac{(m v_0)^2}{(M+m)}$$

$$h = \frac{(m v_0)^2}{2 g (M+m)^2}$$

III.

Do telesa tvaru gule zaveseného na tenkom vlákne, narazí vodorovne letiaca strela, ktorej hmotnosť je 1000 krát menšia ako hmotnosť telesa a uviazne v ňom. Aká bola rýchlosť strely pri náraze, keď sa teleso po náraze vychýlilo zo svojej rovnovážnej polohy, tak že záves zvieral so zvislým smerom uhol 10° ? Dĺžka závesu (po stred gule) je $l = 1$ m.

l
 m

$$M = 1000 m$$

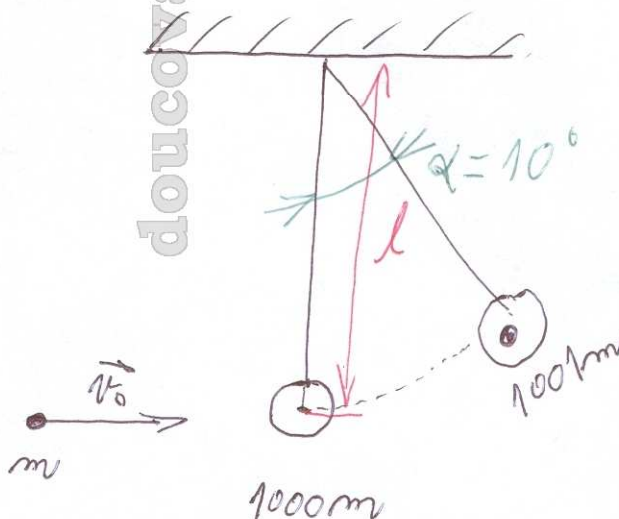
$$\alpha = 10^\circ$$

$$v_0 = ?$$

$$\frac{(l-h)}{l} = \cos \alpha$$

$$(l-h) = l \cos \alpha$$

$$h = l (1 - \cos \alpha)$$

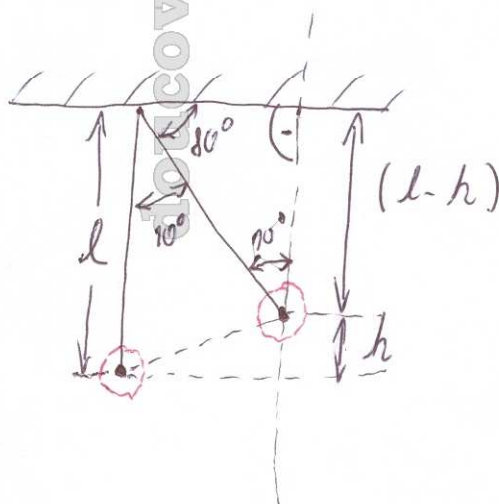
$$h = \frac{m^2 v_0^2}{2g(M+m)^2}$$

$$l(1 - \cos \alpha) = \frac{m^2 v_0^2}{2g(1001m)^2}$$

$$v_0 = \sqrt{\frac{l(1 - \cos \alpha) 2g(1001)^2 \cancel{m^2}}{\cancel{m^2}}}$$

$$= \sqrt{l(1 - \cos \alpha) 2g} \cdot 1001 = \sqrt{1 \cdot (1 - \cos 10^\circ) \cdot 2 \cdot 9,81} \cdot 1001$$

$$\underline{\underline{v_0 = 546,22 \text{ m s}^{-1}}}$$

Učte moment zotrvačnosti homogénnej tyče dĺžky l a hmotnosti m vzhľadom na os kolmú na tyč prechádzajúcu.
 a, koncovým bodom tyče
 b, stredom tyče.

$$\frac{l}{m}$$

$$J = ?$$

$$J = m l^2$$

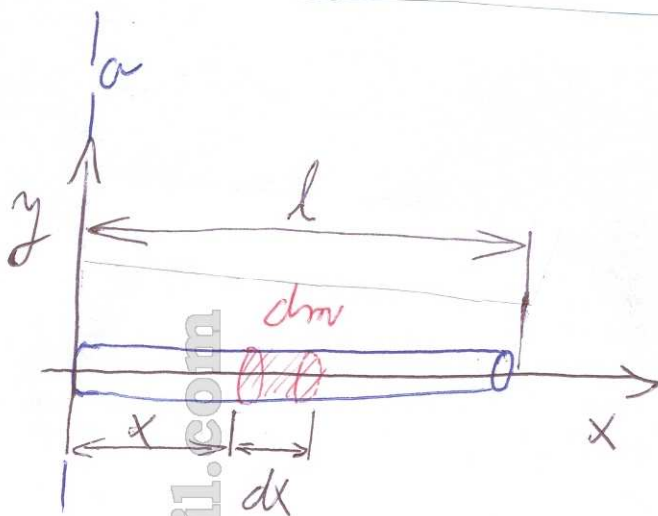
$$J = \sum_{i=1}^n m_i \cdot x_i^2$$

$$dJ = dm \cdot x^2 \int$$

$$\int dJ = \int x^2 dm$$

$$J = \int_0^l x^2 dm = \int_0^l x^2 \frac{m}{l} dx = \frac{m}{l} \left[\frac{x^3}{3} \right]_0^l =$$

$$= \frac{m}{l} \frac{l^3}{3} = \frac{1}{3} m l^2 = J$$

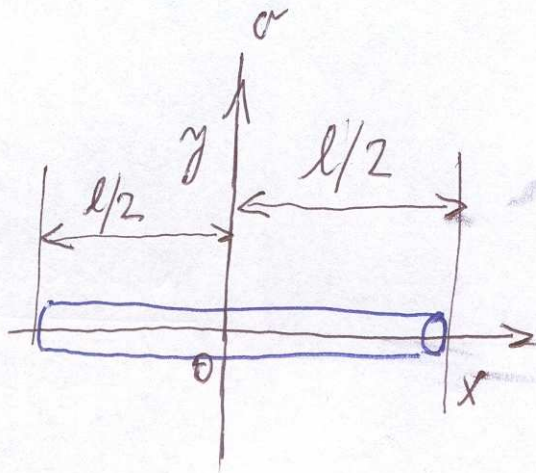

$$\frac{m}{l} = \frac{dm}{dx} = \rho$$

$$dm = \frac{m}{l} dx$$

II.

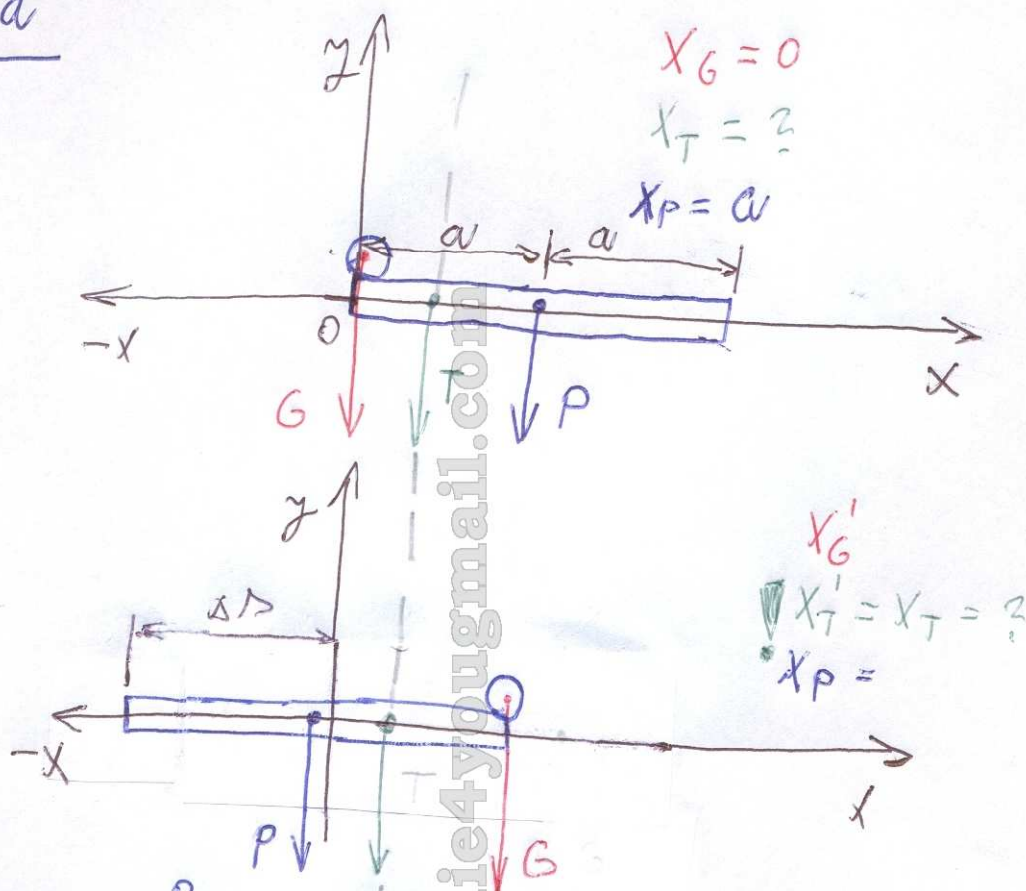
$$J = 2 \int_0^{l/2} x^2 \frac{m}{l} dx = 2 \frac{m}{l} \left[\frac{x^3}{3} \right]_0^{l/2} =$$

$$= \frac{2m}{l} \left(\frac{\frac{l^3}{8}}{3} \right) = \frac{2m}{l} \frac{l^3}{24} = \underline{\underline{\frac{1}{12} m l^2 = J}}$$

Na jednom konci loďky, ktorá pokojne stojí na vode, je človek. O koľko sa loďka posunie, ak človek prejde na jej druhý koniec, keď tiaž človeka je G , tiaž loďky P a dĺžka loďky $2a$. Odpor vody pri pohybe loďky zanedbajte.

$$G, P, \Delta s = 2a$$

$$\Delta s = ?$$

$$x_T = \frac{x_G \frac{G}{m} + x_P \frac{P}{m}}{\frac{G+P}{m}} = \frac{x_G \cdot G + x_P \cdot P}{G+P} = \frac{x_P \cdot P}{G+P}$$

$$x'_T = \frac{x'_G \frac{G}{m} + x'_P \frac{P}{m}}{\frac{G+P}{m}} = \frac{x'_G \cdot G + x'_P \cdot P}{G+P}$$

$$x_T = x'_T \quad x'_G = (2a - \Delta s) \quad x'_P = (a - \Delta s)$$

$$x_P = \frac{2a}{2} = a \quad x_G = 0$$

$$x_T^I = \frac{(2a - \Delta b) \cdot G + (a - \Delta b) \cdot P}{G + P} = x_T$$

$$\frac{(2a - \Delta b) \cdot G + (a - \Delta b) \cdot P}{\cancel{G + P}} = \frac{x_P \cdot P}{\cancel{G + P}}$$

$$(2a - \Delta b) \cdot G + (a - \Delta b)P = x_P \cdot P \quad x_P = a$$

$$2aG - \Delta bG + \cancel{P} - \Delta bP = \cancel{a \cdot P}$$

$$-\Delta bG - \Delta bP = -2aG \quad \cdot (-1)$$

$$\Delta b(G + P) = 2aG$$

$$\underline{\underline{\Delta b = \frac{2aG}{G + P}}}$$

4. Mechanické kmity a vlny

Vypočítajte dobu kmitu T netlmeného harmonického kmitavého pohybu častice hmotnosti $m = 10\text{ g}$, ak sila udržiavajúca časticu v tomto pohybe má pri výchylke $X_1 = 3\text{ cm}$ hodnotu $F_1 = 0,05\text{ N}$

$$m = 10\text{ g} = 0,01\text{ kg}$$

$$X_1 = 3\text{ cm} = 0,03\text{ m}$$

$$F_1 = 0,05\text{ N}$$

$$\omega = \sqrt{\frac{k}{m}}$$

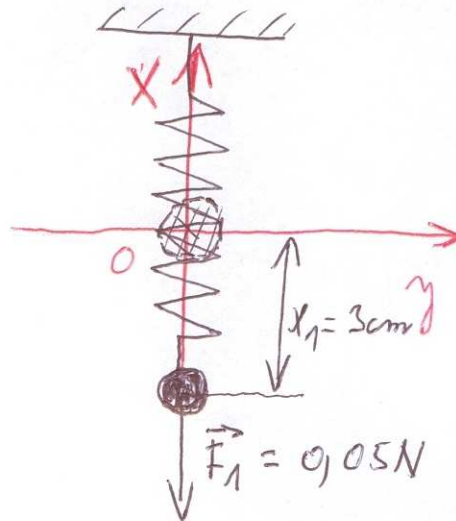
$$F = k \cdot X \quad k = \frac{F}{X}$$

$$T = \frac{2\pi}{\omega}$$

$$\omega = \sqrt{\frac{k}{m}} = \sqrt{\frac{\frac{F}{X}}{m}} = \sqrt{\frac{F}{Xm}}$$

$$T = \frac{2\pi}{\omega} = \frac{2\pi}{\sqrt{\frac{F}{Xm}}} = \sqrt{\frac{4\pi^2}{\frac{F}{Xm}}} = \sqrt{\frac{4\pi^2 X m}{F}}$$

$$= \sqrt{\frac{4\pi^2 \cdot 0,03 \cdot 0,01}{0,05}} = \underline{\underline{0,486\text{ s}}}$$

Doba kmitu netlmeného harmonického kmitavého pohybu je T . Určite v akom čase bude veľkosť rýchlosti bodu rovná polovici jeho maximálnej rýchlosti. Riešte úlohu pri počiatočných podmienkach pre $t = 0$, výchylka z rovnovážnej polohy $x = A$ a rýchlosť $v = 0$

T

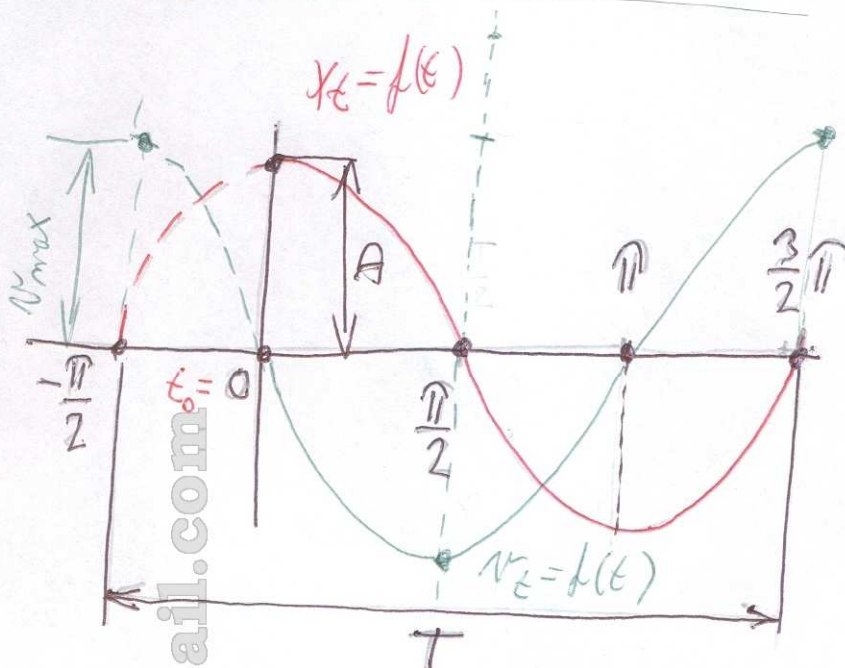
$$v_{t_1} = \frac{v_{\max}}{2}$$

$$x = A$$

$$v = 0$$

$$t_0 = 0$$

$$t_1 = ?$$

$$x_t = A \cos(\omega t)$$

$$x_t = A \sin\left(\omega t - \frac{\pi}{2}\right)$$

$$x_t = A \cos \omega t$$

$$v_t = \frac{dx}{dt} = \frac{dx_t}{dt} = \frac{d}{dt} (A \cos(\omega t))$$

$$v_t = -A \sin(\omega t), \quad \omega = \frac{v_{\max}}{A} \Rightarrow v_t = -v_{\max} \sin(\omega t)$$

$$v_t = -v_{\max} \sin(\omega t)$$

$$v_{t_1} = \frac{v_{\max}}{2} = \left| \frac{-v_{\max}}{2} \right| = v_{\max} \sin(\omega t_1)$$

$$\frac{1}{2} = \sin(\omega t_1) \quad / \text{arcsin}$$

$$\arcsin \frac{1}{2} = \arcsin \sin(\omega t_1)$$

$$\frac{\pi}{6} = \omega t_1$$

$$T = \frac{2\pi}{\omega}$$

$$\omega = \frac{2\pi}{T}$$

$$\frac{\pi}{6} = \frac{2\pi}{T} t_1$$

$$\frac{\cancel{\pi}/6}{\cancel{2\pi}/T} = t_1 = \frac{T}{12}$$

doucovanie4you@gmail.com

Kruhov doska uloen vodorovne koná v zvislom smere kmitav pohyb s amplitúdou 0,75 m. Ak môže byť maximálna frekvencia kmitania dosky, aby predmet voľne uloen na doske sa od nej neoddelil ?

$$A = \pm 0,75 \text{ m}$$

$$f = ?$$

$$x = A \sin(\omega t)$$

$$T = \frac{2\pi}{\omega}$$

$$f = \frac{1}{T} = \frac{\omega}{2\pi}$$

$$\omega = 2\pi f$$

$$v = \frac{dx}{dt} = \frac{d}{dt}(A \sin(\omega t)) = A\omega \cos(\omega t)$$

$v_{\max}$

$$a = \frac{dv}{dt} = \frac{d}{dt}(A\omega \cos(\omega t)) = -A\omega^2 \sin(\omega t)$$

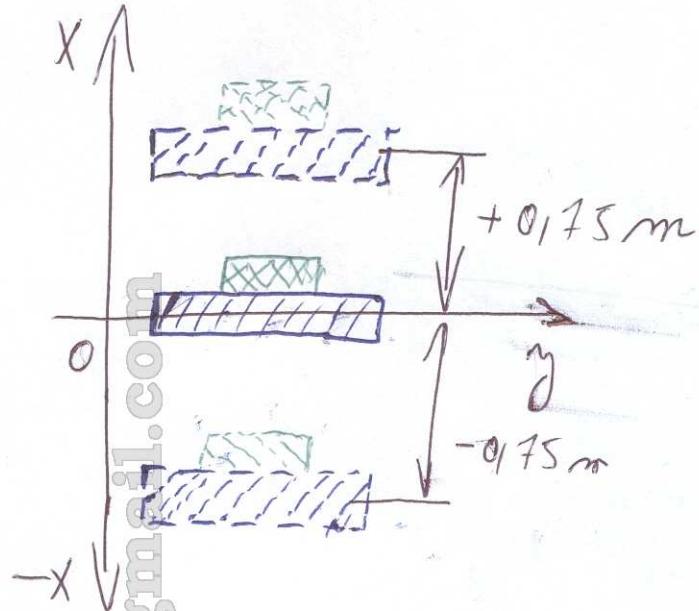
$a_{\max}$

$$a_{\max} = g$$

$$-A\omega^2 = g$$

$$-A(2\pi f)^2 = g$$

$$f = \sqrt{\frac{g}{-A4\pi^2}} = \sqrt{\frac{9,8}{-(-0,75) \cdot 4\pi^2}} = \underline{\underline{0,575 \text{ Hz}}}$$

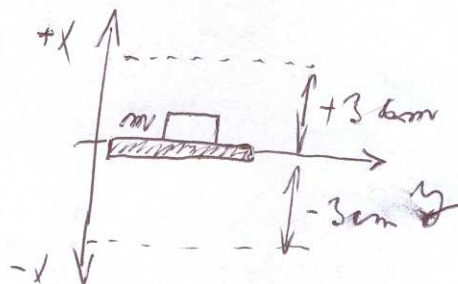

Na doske leží závaží hmotnosti $m = 2\text{ kg}$. Doska koná harmonický pohyb vo zvislom smere s dobou kmitu $T = 0,5\text{ s}$ a amplitúdou $A = 3\text{ cm}$. Vyjadrite silu, ktorou závaží tlačí na dosku a vypočítajte maximálnu hodnotu tejto sily.

$$m = 2\text{ kg}$$

$$T = 0,5\text{ s}$$

$$A = 3\text{ cm} = 0,03\text{ m}$$

$$F = f(t)$$

$$F_{\max} = ?$$

$$x = A \sin(\omega t)$$

$$a = \frac{d^2 x}{dt^2} = \frac{d^2}{dt^2} (A \sin(\omega t)) = -\omega^2 A \sin(\omega t)$$

$$a_{\max} = -\omega^2 A \quad \omega = \frac{2\pi}{T}$$

$$F_{\max} = a_{\max} \cdot m = -\omega^2 A \cdot m = -\left(\frac{2\pi}{T}\right)^2 \cdot A \cdot m$$

$$F_{\max} = -\frac{4\pi^2}{0,5^2} \cdot 0,03 \cdot 2 = \underline{\underline{9,47\text{ N}}}$$

$$a' = 0$$

$$[-\omega^2 A \sin(\omega t_0)]' = 0 \quad [a = f(t)]' = 0$$

$$-\omega^2 A \cos(\omega t_0) \cdot \omega = 0 \quad \Bigg| \cdot \frac{1}{-\omega^3 A}$$

$$\cos(\omega t_0) = 0$$

$$\omega t_0 = Q$$

$$\cos Q = 0 \quad \Bigg| \text{arccos}$$

$$\text{arccos} \cos Q = \text{arccos} 0$$

$$I. \quad Q = \frac{\pi}{2}$$

$$\omega = \frac{2\pi}{T} = 4\pi = 12,56$$

$$\omega t_{01} = \frac{\pi}{2}$$

$$t_{01} = \frac{\pi}{2} \cdot \frac{1}{\omega} = \frac{\pi}{2} \cdot \frac{T}{2\pi} = \frac{T}{4} = \frac{0,5}{4} = \underline{\underline{0,125 \text{ s}}}$$

V ČASE t_{01} NASTÁVA EXTREM

$$F_y = m \cdot a = m \cdot (-\omega^2 A \sin(\omega t_0)) =$$

$$= -2 \cdot (12,56^2 \cdot 0,03 \sin(12,56 \cdot 0,125)) =$$

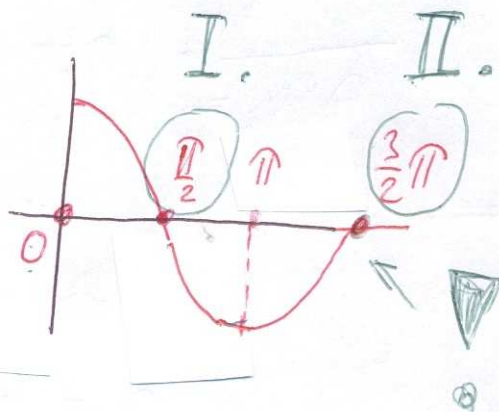
$$= -9,46 \sin(1,57) = -9,46 \text{ N}$$

ALÉ:

$$\omega t_0 = 0$$

II.

$$\omega t_0 = \frac{3}{2}\pi \quad \left(\frac{\pi}{2}\right)$$

$$t_{02} = \frac{3}{2}\pi \cdot \frac{1}{\omega} = \frac{3}{2}\pi \cdot \frac{T}{2\pi} = \frac{3}{4} \cdot T = \frac{3}{4} \cdot 0,5 = \underline{\underline{0,375s}}$$

$$F_2 = -m(\omega^2 A \sin(\omega t_{01})) =$$

$$= -2 \cdot (12,56^2 \cdot 0,03 \sin(12,56 \cdot 0,375))$$

$$= -9,46 \cdot \sin 4,71 = \underline{\underline{9,46 \text{ N}}}$$

"-1"

$$F_1 = F_{\min}$$

$$F_2 = F_{\max}$$

$$|F_{\min}| = F_{\max}$$

Určite amplitúdu a fázovú konštantu netlmeného harmonického pohybu častice ak, v čase $t_0 = 0$ bola výchylka $X_1 = 5 \text{ cm}$ a rýchlosť $v_1 = 20 \text{ cm s}^{-1}$, frekvencia pohybu je 1 s^{-1}

$$t_0 = 0$$

$$X_1 = 5 \text{ cm}$$

$$v_1 = 20 \text{ cm s}^{-1}$$

$$f = 1 \text{ Hz}$$

$$X_0, \alpha = ?$$

$$X_t = X_0 \sin(\omega t + \alpha) \quad \text{I.}$$

$$v = \frac{dX_t}{dt} = \frac{d}{dt} (X_0 \sin(\omega t + \alpha)) = \omega X_0 \cos(\omega t + \alpha)$$

$$5 = X_0 \sin(\omega \cdot 0 + \alpha)$$

$$5 = X_0 \sin \alpha \quad \text{I.}$$

$$\omega = 2\pi f$$

$$v = \omega X_0 \cos(\omega t + \alpha) \quad \text{II.}$$

$$20 = 2\pi \cdot f \cdot X_0 \cos(2\pi f \cdot 0 + \alpha)$$

$$20 = 2\pi X_0 \cos \alpha \quad \text{II.}$$

$$5 = X_0 \sin \alpha \quad \text{I.} \Rightarrow X_0 = \frac{5}{\sin \alpha}$$

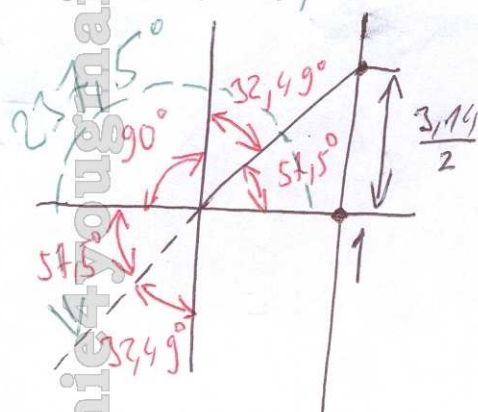
$$20 = 2\pi X_0 \cos \alpha \quad \text{II.} \Rightarrow X_0 = \frac{20}{2\pi \cos \alpha}$$

$$\frac{5}{r \sin \alpha} = \frac{20}{2\pi \cos \alpha}$$

$$10\pi \cos \alpha = 20 r \sin \alpha$$

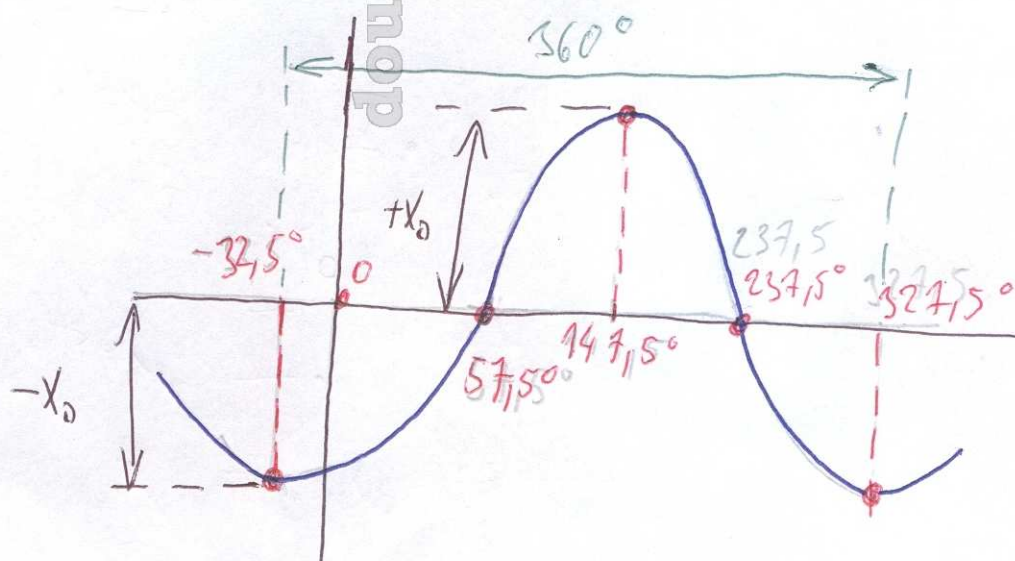
$$\frac{\pi}{2} = \frac{r \sin \alpha}{\cos \alpha} = \tan \alpha$$

$$\alpha = \arctan \frac{\pi}{2} = \arctan \frac{3,14}{2} = \underline{\underline{57,51^\circ}}$$

$$X_0 = \frac{5}{r \sin \alpha} = \frac{5}{\sin 57,51^\circ}$$

$$\underline{\underline{X_0 = 5,9 \text{ cm}}}$$

Častica harmonicky kmitá medzi polohami $X_1 = 5\text{ cm}$ a $X_2 = 12\text{ cm}$, veľkosť maximálnej rýchlosti je $4,5\text{ m s}^{-1}$. Vypočítajte frekvenciu a veľkosť maximálneho zrýchlenia.

$$X_1 = 5\text{ cm}$$

$$X_2 = 12\text{ cm}$$

$$v_{\max} = 4,5\text{ m s}^{-1}$$

$$f, a_{\max} = ?$$

$$X = A \sin \omega t$$

$$v = \frac{dX}{dt} = \frac{d}{dt} (A \sin \omega t) = \omega A \cos(\omega t)$$

$$a = \frac{dv}{dt} = \frac{d}{dt} (\omega A \cos(\omega t)) = -\omega^2 A \sin(\omega t)$$

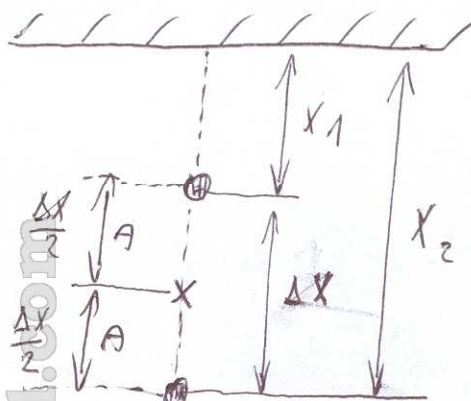
$$v_{\max} = \omega A \quad a_{\max} = -\omega^2 A$$

$$\Delta X = X_2 - X_1 = 12 - 5 = 7$$

$$A = \frac{\Delta X}{2} = \frac{7}{2} = 3,5\text{ cm} = 0,035\text{ m}$$

$$\omega = 2\pi f$$

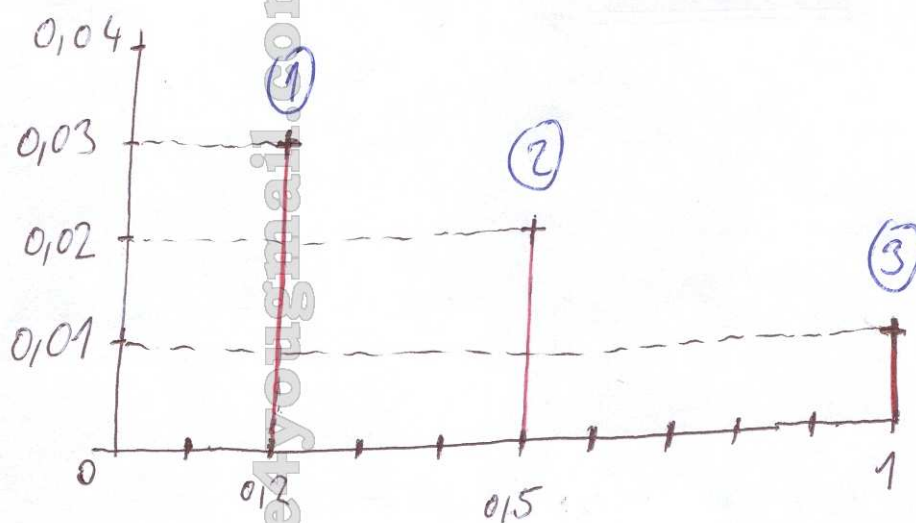
$$v_{\max} = \omega A \Rightarrow \omega = \frac{v_{\max}}{A} = \frac{4,5}{0,035} = \underline{\underline{128,57\text{ s}^{-1}}}$$

$$a_{\max} = -\omega^2 A = -123,57^2 \cdot 0,035 = \underline{\underline{-578,56 \text{ m s}^{-2}}}$$

Závislosť amplitúdy od frekvencie troch kmitavých pohybov ($X = A \sin \omega t$) je znázornená na obrázku. Napíšte rovnice ktoré popisujú závislosť výchylky týchto kmitavých pohybov od času a nakreslite ich časový priebeh.

$$\underline{X = A \cdot \sin \omega t}$$

①

$$f = 0,2 \text{ s}^{-1}$$

$$A = 0,03 \text{ m}$$

$$\omega = 2\pi f = 2\pi \cdot 0,2 = 1,26 \text{ s}^{-1}$$

$$X = A \sin \omega t$$

$$\underline{\underline{X = 0,03 \sin 1,26 t}}$$

②

$$f = 0,5 \text{ s}^{-1}$$

$$A = 0,02 \text{ m}$$

$$\omega = 3,14 \text{ s}^{-1}$$

$$X = A \sin \omega t$$

$$\underline{\underline{X = 0,02 \sin 3,14 t}}$$

③

$$f = 15^{-1}$$

$$A = 0,01 \text{ m}$$

$$\omega = 6,28 \text{ s}^{-1}$$

$$x = 0,01 \sin 6,28 t$$

Aká je frekvencia netlmeného harmonického pohybu častice hmotnosti 2g, ak amplitúda je 10 cm a celková energia 1 J ?

$$m = 2 \text{ g} = 0,02 \text{ kg}$$

$$A = 10 \text{ cm} = 0,1 \text{ m}$$

$$E = 1 \text{ J}$$

$$f = ?$$

$$\omega = 2\pi f$$

$$x = A \sin \omega t$$

$$v = \omega A \cos \omega t$$

$$\omega A = v_{\max}$$

$$E = \frac{1}{2} m v_{\max}^2 = \frac{1}{2} m \omega^2 A^2$$

$$E = \frac{1}{2} m (4\pi^2 f^2) A^2 \cdot \frac{1}{4\pi^2 A^2 m}$$

$$\frac{2E}{4\pi^2 A^2 m} = f^2 \Rightarrow f = \sqrt{\frac{2E}{4\pi^2 A^2 m}} = \sqrt{\frac{2 \cdot 1}{4\pi^2 \cdot 0,1^2 \cdot 0,02}} = \underline{\underline{50,52 \text{ s}^{-1}}}$$

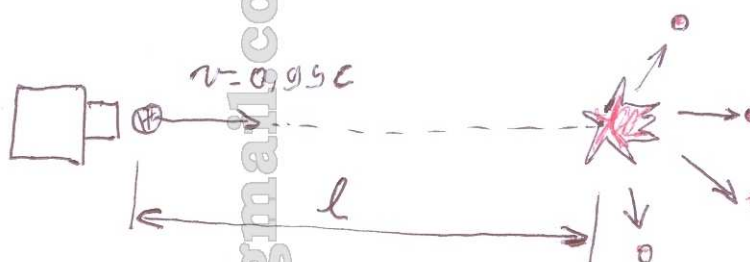
5. Špeciálna teória relativity

Častica pohybujúca sa rýchlosťou $v = 0,99c$ vo vzťažnej sústave S , prešla od miesta svojho vzniku do miesta rozpadu vzdialenosť $l = 3\text{ km}$. Určite vlastnú dobu života tejto častice τ_0 .

$$v = 0,99c$$

$$l = 3\text{ km} = \Delta l$$

$$\tau = ?$$

$$v = 0,99c = 0,99 \cdot 300\,000\text{ km s}^{-1} = 297\,000\text{ km s}^{-1}$$

$$\Delta l = v \Delta t$$

$$\Delta t = \frac{\Delta l}{v} = \frac{3\text{ km}}{297\,000\text{ km s}^{-1}} = 1,01 \cdot 10^{-5}\text{ s}$$

$$\tau = \Delta t \sqrt{1 - \frac{v^2}{c^2}} = 1,01 \cdot 10^{-5} \sqrt{1 - \frac{0,99^2 c^2}{c^2}}$$

$$\tau = \underline{\underline{1,48 \cdot 10^{-6}\text{ s}}}$$

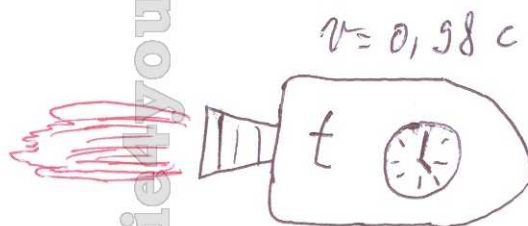
Raketa sa vzdáľuje od Zeme rýchlosťou $0,98c$. Za akú dobu podľa pozemského pozorovateľa vykoná sekundová ručička palubných hodín jednu otáčku?

$$v = 0,98c$$

$$t = 60 \text{ s} = 1 \text{ min}$$

$$t_0 = ?$$

$$t_0 = \frac{t}{\sqrt{1 - \frac{v^2}{c^2}}} = \frac{1 \text{ min}}{\sqrt{1 - \frac{(0,98c)^2}{c^2}}} = \underline{\underline{5,025 \text{ min}}}$$

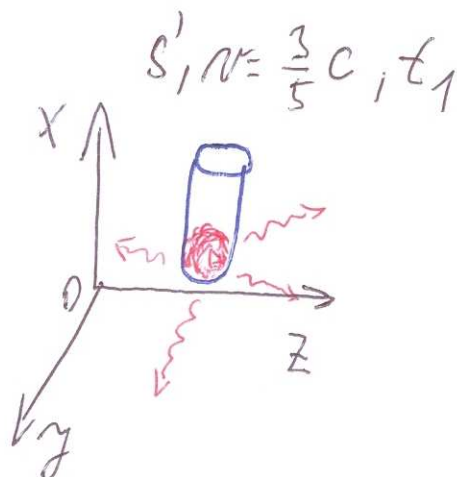

V súradnej sústave pozorovateľa S' je radioaktívny preparát. Ktorý sa podľa pozorovateľa v S' rozpadne za 12s. Pozorovateľ v S tvrdí, že sa súradnicová sústava pozorovateľa S' od neho vzdáľuje rýchlosťou $v = (3/5)c$. Akú dobu rozpadu preparátu nameria pozorovateľ v S ?

$$t_1 = 12 \text{ s}$$

$$v = \frac{3}{5} c$$

$$t_2 = ?$$

$$t_2 = \frac{t_1}{\sqrt{1 - \frac{v^2}{c^2}}} = \frac{12}{\sqrt{1 - \left(\frac{3}{5}c\right)^2 / c^2}} = \underline{\underline{15 \text{ s}}}$$

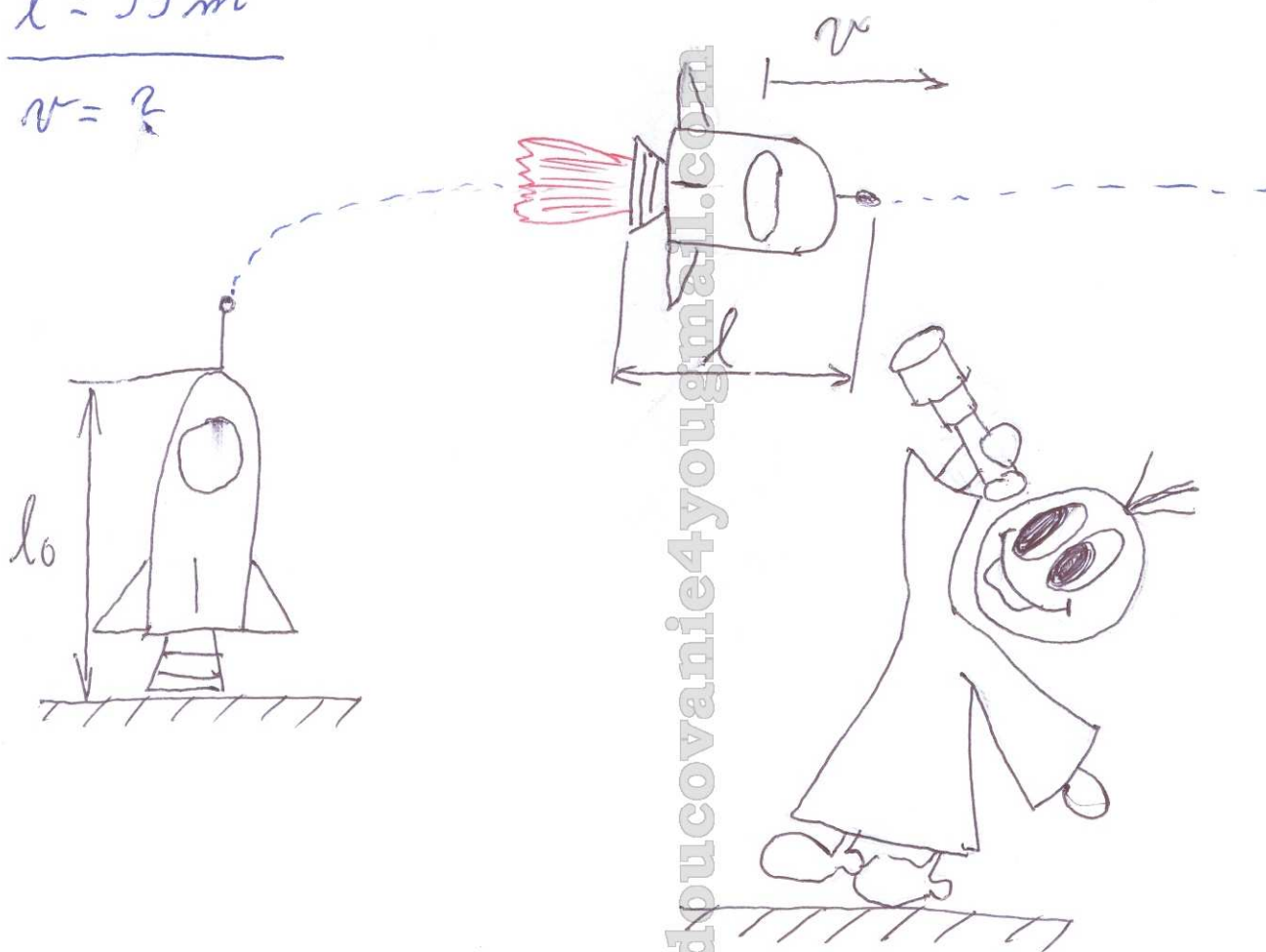

Raketa ja na Zemi dlhá 100m, ale počas letu pozemský pozorovateľ zistí, že jej dĺžka je 99m.
Aká je rýchlosť rakety ?

$$l_0 = 100 \text{ m}$$

$$l = 99 \text{ m}$$

$$v = ?$$

$$l = l_0 \sqrt{1 - \frac{v^2}{c^2}}$$

$$\frac{l}{l_0} = \sqrt{1 - \frac{v^2}{c^2}} = \frac{99}{100} = 0,99$$

$$0,99 = \sqrt{1 - \frac{v^2}{c^2}} \quad /^2$$

$$\sqrt{a} = (a)^{\frac{1}{2}}$$

$$(0,99)^2 = 1 - \frac{v^2}{c^2}$$

$$\sqrt{(-(0,99)^2 + 1) \cdot c^2} = v = \left[-(0,99^2) + 1 \right] c^2^{\frac{1}{2}}$$

$$v = \underline{\underline{42000 \text{ km s}^{-1}}}$$

doucovanie4you@gmail.com

Akú rýchlosť musí mať pohybujúce sa teleso, aby sa jeho rozmery v smere pohybu zmenšili na polovicu?

$$l_0$$

$$l = \frac{1}{2} l_0$$

$$v = ?$$

$$l = l_0 \sqrt{1 - \frac{v^2}{c^2}}$$

$$\frac{\frac{1}{2} l_0}{l_0} = \sqrt{1 - \frac{v^2}{c^2}} \quad |^2$$

$$0,25 = 1 - \frac{v^2}{c^2} \quad | \cdot (-1)$$

$$\sqrt{-0,25 + 1} = \frac{v}{c} = \sqrt{0,75} = 0,866$$

$$\underline{\underline{v = 0,866 c}}$$

doucovanie4you@gmail.com

Určíte vlastnú dĺžku tyče pohybujúcej sa rýchlosťou $c/2$ vzhľadom na sústavu S, ak jej dĺžka v tejto sústave je 1m a uhol medzi vektorom rýchlosti a tyčou je 45° .

$$v = 0,5c$$

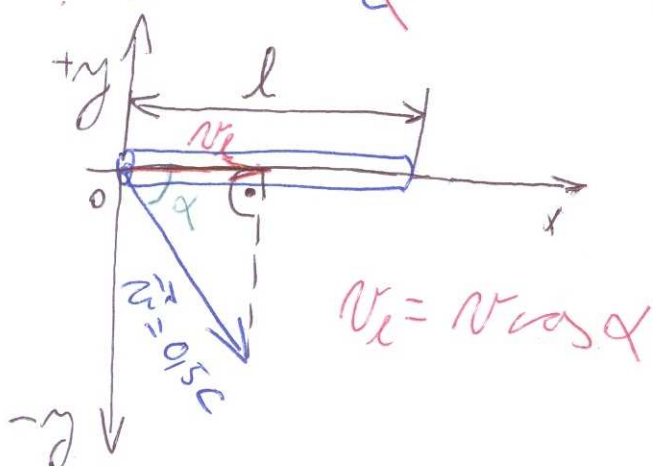
$$l = 1\text{ m}$$

$$\alpha = 45^\circ$$

$$l = l_0 \sqrt{1 - \frac{v_x^2}{c^2}}$$

$$l_0 = \frac{l}{\sqrt{1 - \frac{v_x^2}{c^2}}} = \frac{l}{\sqrt{1 - \frac{(0,5c \cos \alpha)^2}{c^2}}} =$$

$$= \frac{l}{\sqrt{1 - \frac{0,5^2 \cancel{c^2} \cos^2 \alpha}{\cancel{c^2}}}} = \frac{1}{\sqrt{1 - 0,25 \cos^2 45^\circ}} = \underline{\underline{1,07\text{ m}}}$$

Fyzik chce umiestniť detektor častíc v takej vzdialenosti od zdroja, aby sa väčšina častíc rozpadla práve na tomto mieste. Častice sa pohybujú rýchlosťou $0,99c$ a stredná doba života meraná v pokojovej sústave je 10^{-10} s. V akej vzdialenosti od zdroja je potrebné detektor umiestniť.

$$v = 0,99c$$

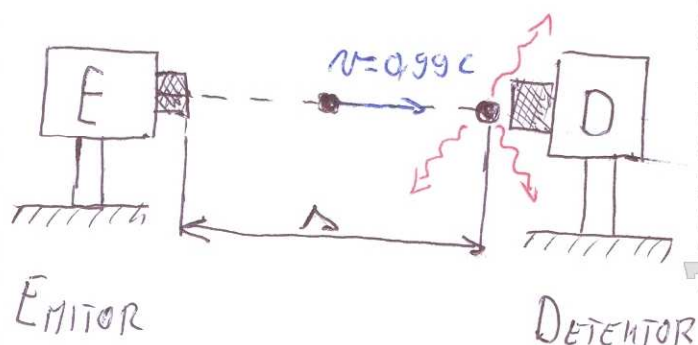
$$t_0 = 1 \cdot 10^{-10} \text{ s}$$

$$\Delta = ?$$

$$t = \frac{t_0}{\sqrt{1 - \frac{v^2}{c^2}}} = \frac{1 \cdot 10^{-10}}{\sqrt{1 - 0,99^2}} = 7,08 \cdot 10^{-10} \text{ s}$$

$$\Delta = v \cdot t = 0,99c \cdot t = 0,99 \cdot 300\,000\,000 \cdot 7,08 \cdot 10^{-10}$$

$$\Delta = 0,21 \text{ m} = \underline{\underline{21 \text{ cm}}}$$

$$\Delta \rho = 10\%$$

$$v = ?$$

$$l = l_0 \sqrt{1 - \frac{v^2}{c^2}} \quad | \cdot S \Rightarrow Sl = Sl_0 \sqrt{1 - \frac{v^2}{c^2}}$$

$$m = \frac{m_0}{\sqrt{1 - \frac{v^2}{c^2}}}$$

$$\rho = 1,1 \cdot \rho_0$$

$$V = V_0 \sqrt{1 - \frac{v^2}{c^2}}$$

$$\rho = \frac{m}{V} \quad \frac{\rho}{\rho_0} = \frac{\frac{m}{V}}{\frac{m_0}{V_0}} = \frac{m}{m_0} \frac{V_0}{V} = 1,1$$

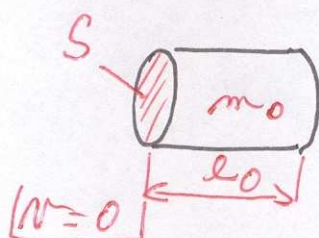
$$\frac{m}{m_0} = \frac{1}{\sqrt{1 - \frac{v^2}{c^2}}}$$

$$\frac{V_0}{V} = \frac{1}{\sqrt{1 - \frac{v^2}{c^2}}}$$

$$\frac{m}{m_0} \frac{V_0}{V} = \frac{1}{\sqrt{1 - \frac{v^2}{c^2}}} \cdot \frac{1}{\sqrt{1 - \frac{v^2}{c^2}}} = 1,1$$

$$1 - \left(\frac{1}{1,1} - 1 \right)$$

$$c = v = \underline{\underline{0,3c}}$$

$$l_0 > l$$

$$m_0 < m$$

$S = \text{konšt}$

$$[v = 0,3c]$$

Kinetická energia letiaceho elektrónu je 1 MeV. Vypočítajte akou rýchlosťou sa pohybuje.
(1 eV = 1,602 · 10⁻¹⁹ J   m_e = 9,1 · 10⁻³¹ kg)

$$E_k = 1 \text{ MeV}$$

$$1 \text{ eV} = 1,602 \cdot 10^{-19} \text{ J}$$

$$m_e = 9,1 \cdot 10^{-31} \text{ kg}$$

$$v = ?$$

$$E_k = \frac{\frac{1}{2} m v^2}{\sqrt{1 - \frac{v^2}{c^2}}} \quad v = x c$$

$$E_k = \frac{\frac{1}{2} m x^2 c^2}{\sqrt{1 - \frac{x^2 c^2}{c^2}}}$$

$$2 E_k \sqrt{1 - x^2} = m x^2 c^2$$

$$\sqrt{1 - x^2} = \frac{m x^2 c^2}{2 E_k}$$

$$1 - x^2 = \frac{m^2 x^4 c^4}{4 E_k^2} \quad x^2 = B$$

$$1 - x^2 = \frac{m^2 B^2 c^4}{4 E_k^2} \quad | \cdot 4 E_k^2$$

$$- m^2 c^4 B^2 - 4 B E_k^2 + E_k^2 = 0 \quad (-1)$$

$$\underbrace{m^2 c^4 B^2}_a + \underbrace{4 B E_k^2}_b - \underbrace{E_k^2}_c$$

$$D = b^2 - 4ac = 4 E_k^2 (4 E_k^2 + m^2 c^4)$$

$$b = 4 E_k^2$$

$$a = c^4 m^2$$

$$c = - E_k^2$$

$$B_{1,2} = \frac{-b \pm \sqrt{D}}{2a}$$

$$E_k = 1 \cdot 10^6 \cdot 1,602 \cdot 10^{-19} = 1,602 \cdot 10^{-13} \text{ J}$$

$$B_{1,2} = \frac{-4 E_k^2 \pm 2 E_k \sqrt{4 E_k^2 + m^2 c^4}}{2 m^2 c^4}$$

$$B_{1,2} = \begin{cases} 0,816 \\ -16,176 \end{cases}$$

$$B = x^2 \quad x = \sqrt{B} = \sqrt{0,816}$$

$$x = 0,9$$

$$v = x c$$

$$v = 0,9 c$$

6. Náuka o teple

Vzduch v nádobe s objemom $V = 5 \text{ dm}^3$ sa nachádza pri teplote $t = 27^\circ\text{C}$ a tlaku $p_1 = 2 \text{ MPa}$. Akú hmotnosť Δm bude mať vzduch, ktorý treba s nádoby vypustiť, aby tlak v nádobe klesol na hodnotu $p_2 = 1 \text{ MPa}$ pri nezmenenej teplote.

$$V_1 = 5 \text{ dm}^3$$

$$t = 27^\circ\text{C}$$

$$p_1 = 2 \text{ MPa}$$

$$p_2 = 1 \text{ MPa}$$

$$\Delta t = 0$$

$$C_V = 728 \text{ J kg}^{-1} \text{ K}^{-1}$$

$$\kappa = 1,4$$

$$\Delta m = ?$$

$$T = t + 273,15 = 27 + 273,15 = 300,15 \text{ K}$$

$$\kappa = \frac{C_P}{C_V} \quad \kappa C_V = C_P = 1,4 \cdot 728 = 1019,2$$

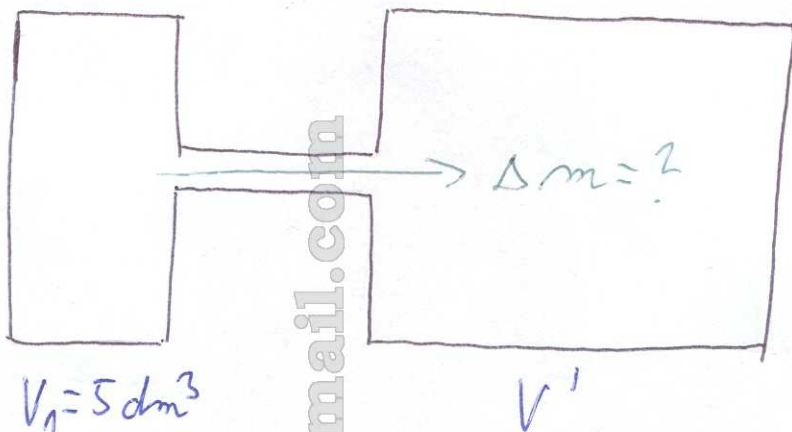
$$T = \text{konštant} \quad \Delta T = 0$$

ADIABATICKÝ PROCES

$$p_1 V_1^\kappa = p_2 V_2^\kappa$$

$$5 \text{ dm}^3 = 5 \cdot 10^{-3} \text{ m}^3$$

$$V_2^\kappa = \frac{p_1 V_1^\kappa}{p_2} = \frac{2 \cdot 10^6 \cdot (5 \cdot 10^{-3})^{1,4}}{1 \cdot 10^6} = 1,2 \cdot 10^{-3} = V_2^\kappa$$

$$1,2 \cdot 10^{-3} = V_2^{\kappa} / \log$$

$$\log(1,2 \cdot 10^{-3}) = \log V_2^{\kappa}$$

$$\log(1,2 \cdot 10^{-3}) = \kappa \log V_2$$

$$\log V_2 = \frac{\log(1,2 \cdot 10^{-3})}{\kappa}$$

$$10^{\frac{\log(1,2 \cdot 10^{-3})}{\kappa}} = V_2$$

$$V_2 = 10^{-2,08} = 8,31 \cdot 10^{-3} \text{ m}^3$$

PRE VZDUCH PLATI:

$$p_0 = 0,1 \text{ MPa}$$

$$t_0 = 0^\circ\text{C} \quad T_0 = 273,15 \text{ K}$$

$$\rho_0 = 1,293 \text{ kg m}^{-3}$$

$$pV = \frac{m}{M_{\text{m}}} R_{\text{m}} T \Rightarrow m = \frac{pV M_{\text{m}}}{R_{\text{m}} T}$$

$$\rho = \frac{m}{V} = \frac{1}{V} \cdot \frac{pV M_{\text{m}}}{R_{\text{m}} T} = \frac{p M_{\text{m}}}{R_{\text{m}} T}$$

$$p_1 = \frac{p_1 M_m}{R_m T_1}$$

$$p_0 = \frac{p_0 M_m}{R_m T_0}$$

$$\frac{p_1}{p_0} = \frac{\frac{p_1 M_m}{R_m T_1}}{\frac{p_0 M_m}{R_m T_0}}$$

$$p_1 = p_0 \frac{p_1 T_0}{T_1 p_0} = 1,293 \cdot \frac{2 \cdot 10^6 \cdot 273,15}{300,15 \cdot 0,1 \cdot 10^6}$$

$$p_1 = 23,53 \text{ kg m}^{-3}$$

$$m_1 = p_1 V_1 = 23,53 \cdot 5 \cdot 10^{-3} = 0,127 \text{ kg}$$

$$V_1 : V' = m^* : \Delta m$$

$$m_1 = m^* + \Delta m$$

$$\frac{V'}{V_1 + V'} \cdot m_1 = \Delta m = \underline{\underline{0,05 \text{ kg}}}$$

$$V_2 - V_1 = V' = 3,31 \cdot 10^{-3} \text{ m}^3$$

Koľko molekúl je v guľovej nádobe polomeru 3cm, naplnenej kyslíkom, keď jeho teplota je $t = 27^{\circ}\text{C}$ a tlak $133 \cdot 10^4 \text{ Pa}$? ($M = 32 \cdot 10^{-3} \text{ kg mol}^{-1}$, $R = 8,314 \text{ JK}^{-1} \text{ mol}^{-1}$, $N_A = 6,022 \cdot 10^{23} \text{ mol}^{-1}$)

$$R = 3 \text{ cm} = 3 \cdot 10^{-2} \text{ m}$$

$$t = 27^{\circ}\text{C}$$

$$p = 133 \cdot 10^4 \text{ Pa}$$

$$M = 32 \cdot 10^{-3} \text{ kg mol}^{-1}$$

$$R = 8,314 \text{ JK}^{-1}$$

$$N_A = 6,022 \cdot 10^{23} \text{ mol}^{-1}$$

$$V = \frac{4}{3} \pi R^3 = \frac{4}{3} \pi (3 \cdot 10^{-2})^3 = 4,13 \cdot 10^{-4} \text{ m}^3$$

$$T = t + 273,15 = 27 + 273,15 = 300,15 \text{ K}$$

$$pV = \frac{m}{M} RT$$

$$m = \frac{pVM}{RT} = \frac{1,33 \cdot 10^4 \cdot 4,13 \cdot 10^{-4} \cdot 32 \cdot 10^{-3}}{8,314 \cdot 300,15} = 1,92 \cdot 10^{-3} \text{ kg}$$

$$N = \frac{m}{M} = \frac{1,92 \cdot 10^{-13}}{32 \cdot 10^{-3}} = 6 \cdot 10^{-12}$$

$$m = N \cdot N_A = 6 \cdot 10^{-12} \cdot 6,022 \cdot 10^{23} = \underline{\underline{3,61 \cdot 10^{12}}}$$

Za predpokladu, že priemerná teplota Slnka je $2 \cdot 10^7$ K, vypočítajte aká je stredná kinetická energia postupného pohybu atómov vo vnútri Slnka! ($k = 1,38 \cdot 10^{-23} \text{ JK}^{-1}$)

$$k = 1,38 \cdot 10^{-23} \text{ JK}^{-1}$$

$$T = 2 \cdot 10^7 \text{ K}$$

$$\bar{E}_k = ?$$

$$\bar{E} = \frac{3}{2} kT = \frac{3}{2} 1,38 \cdot 10^{-23} \cdot 2 \cdot 10^7 = \underline{\underline{4,14 \cdot 10^{-16} \text{ J}}}$$

Ideálny plyn uzavretý v nádobe obsahuje N_A molekúl. Zdvojnásobíme teraz počet molekúl v tej istej nádobe tak, aby sa celková kinetická energia molekúl plynu pritom nezmenila. (Celková kinetická energia molekúl je v oboch prípadoch rovnaká)

- a, Aký je podiel konečného a začiatočného tlaku plynu?
b, Aký je podiel konečnej a začiatočnej teploty plynu?

$$N_{A1}$$

$$N_{A2} = 2N_{A1}$$

$$E_{k1} = E_{k2}$$

$$\frac{p_2}{p_1} = ? \quad \frac{T_2}{T_1} = ?$$

$$V_1 = V_2$$

$$E_{k1} = E_{k2}$$

$$p_1 = \frac{2}{3} \boxed{m_1 \bar{E}_{k1}} \rightarrow E_{k1}$$

$$p_2 = \frac{2}{3} \boxed{2m_1 \bar{E}_{k2}} \rightarrow E_{k2}$$

$$E_{k1} = E_{k2}$$

$$\frac{\cancel{p_1}}{\cancel{p_2}} = \frac{\cancel{2m_1 \bar{E}_{k1}}}{\cancel{2 \cdot 2m_1 \bar{E}_{k2}}}$$

$$\boxed{\frac{p_1}{p_2} = 1}$$

$$p_1 V_1 = N_{A1} k T_1$$

$$p_2 V_2 = 2N_{A1} k T_2$$

$$\frac{\cancel{p_1 V_1}}{\cancel{p_2 V_2}} = \frac{\cancel{N_{A1} k T_1}}{\cancel{2N_{A1} k T_2}}$$

$$\frac{p_1}{p_2} = \frac{T_1}{2T_2} = 1$$

$$\frac{T_1}{2T_2} = 1 \quad \boxed{\frac{T_2}{T_1} = \frac{1}{2}}$$

doucovanie4you@gmail.com

$$V_1 = V_2$$

Vypočítajte aká je vnútorná energia $m = 10\text{g}$ dusíka teploty 30°C ! Aké časť tejto energie pripadá postupný a aká na rotačný pohyb molekúl ? ($M = 28 \cdot 10^{-3} \text{ kg mol}^{-1}$, $R = 8,314 \text{ JK}^{-1} \text{ mol}^{-1}$)

N_2

$$M = 28 \cdot 10^{-3} \text{ kg mol}^{-1}$$

$$m = 10\text{g} = 0,01 \text{ kg}$$

$$t = 30^\circ\text{C}$$

$$N_A = 6,022 \cdot 10^{23}$$

$$U_p, U_R, U = ?$$

$$i = 3 + 2 = 5$$

$$\bar{E} = \frac{i}{2} kT$$

$$\bar{E}_p = \frac{3}{2} kT$$

$$\bar{E}_R = \frac{2}{2} kT$$

$$\bar{E} = \frac{3+2}{2} kT$$

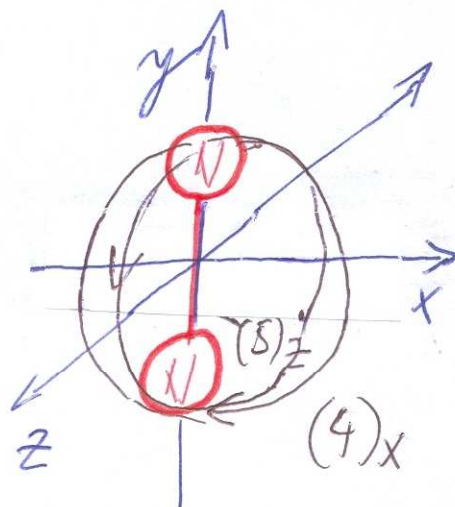
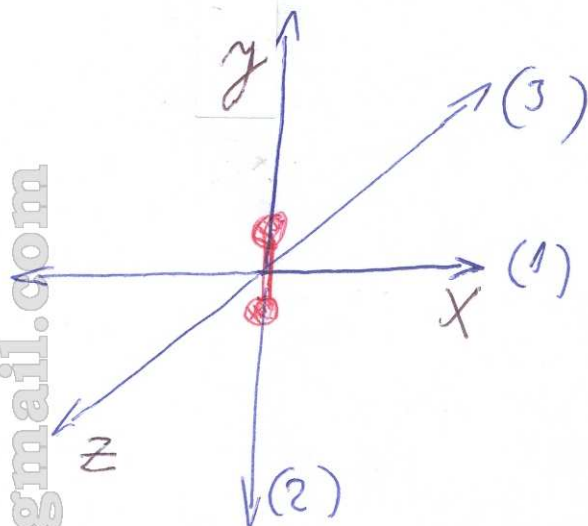
$$U_p = n \bar{E}_p$$

$$U_R = n \bar{E}_R$$

$$U = n \bar{E}$$

$$N = \frac{m}{M}$$

doucovanie4you@gmail.com

$$T = t + 273,15 = 303,15 \text{ K}$$

$$k = 1,38 \cdot 10^{-23} \text{ J K}^{-1}$$

$$n = N \cdot N_A = \frac{m}{M} N_A$$

$$U = \frac{5}{2} \boxed{\frac{m}{M} N_A} kT = \frac{5}{2} \frac{10 \cdot 10^{-3}}{28 \cdot 10^{-3}} \cdot 6,022 \cdot 10^{23} \cdot 1,38 \cdot 10^{-23} \cdot 303,15$$

↓
 m

$$U = 2249,36 \text{ J}$$

$$U_R = \frac{2}{2} \frac{m}{M} N_A kT = 899,744 \text{ J}$$

$$U_p = \frac{3}{2} \frac{m}{M} N_A kT = 1349,6 \text{ J}$$

Vypočítajte ako sa zmení stredná hodnota kinetickej energie, molekúl argónu, ktorého hmotnosť je $m = 200\text{g}$. Keď pri zachovaní stáleho objemu dodáme mu dodáme teplo $Q = 3516 \text{ J}$.

$$m = 200 \text{ g} = 0,2 \text{ kg}$$

$$\Delta V = 0$$

$$\Delta Q = 3516 \text{ J}$$

$$M = 40 \cdot 10^{-3} \text{ kg mol}^{-1}$$

$$N_A = 6,022 \cdot 10^{23} \text{ mol}^{-1}$$

$$\Delta \bar{E} = ?$$

$$n = \frac{m}{M} = \frac{0,2}{40 \cdot 10^{-3}} = 5 \text{ mol}$$

$$N = n N_A = 5.6,022 \cdot 10^{23} \text{ mol}^{-1} = 3 \cdot 10^{24}$$

$$\Delta V = 0 \Rightarrow W = 0 \text{ PRÁCA PLYNU}$$

$$\Delta \bar{E} = \frac{\Delta Q}{N} = \frac{3516}{3 \cdot 10^{24}} = \underline{\underline{1,16 \cdot 10^{-21} \text{ J}}}$$

Pri akej teplote je stredná kvadratická rýchlosť molekúl dusíka práve polovičná ako pri izbovej teplote $t = 20^\circ\text{C}$?

$$t_0 = 20^\circ\text{C}$$

$$t = ?$$

$$t_0 \rightarrow \bar{E}_0$$

$$t \rightarrow E = \frac{\bar{E}_0}{2}$$

$$\bar{E}_0 = \frac{i}{2} k T_0$$

$$\frac{\bar{E}_0}{2} = E = \frac{i}{2} k T$$

$$\frac{\bar{E}_0}{\frac{\bar{E}_0}{2}} = \frac{\frac{i}{2} k T_0}{\frac{i}{2} k T}$$

$$T_0 = 273,15 + 20 = 293,15 \text{ K}$$

$$\frac{2\bar{E}_0}{\bar{E}_0} = \frac{T_0}{T}$$

$$\frac{T_0}{T} = 2 \quad T = \frac{T_0}{2} = \frac{293,15}{2} = 146,57 \text{ K}$$

$$t = 146,57 - 273,15 = \underline{\underline{-126^\circ \text{C}}}$$

Stredná kvadratická rýchlosť molekúl plynu je $v_s = 800 \text{ ms}^{-1}$. Koľko molekúl obsahuje 1 kg toho plynu, ak jeho teplota je 27°C ?

$$\bar{v}_s = 800 \text{ m s}^{-1}$$

$$m = 1 \text{ kg}$$

$$t = 27^\circ \text{C}$$

$$N = ?$$

$$k = 1,38 \cdot 10^{-23} \text{ J K}^{-1}$$

$$T = 273,15 + 27 = 300,15 \text{ K}$$

$$\bar{E} = \frac{3}{2} kT = \frac{3}{2} 1,38 \cdot 10^{-23} \cdot 300,15 = 6,21 \cdot 10^{-21} \text{ J}$$

$$E_c = \frac{1}{2} m v^2 = \frac{1}{2} 1 \cdot 800^2 = 320 \cdot 10^3 \text{ J}$$

$$n = \frac{E_c}{\bar{E}} = \frac{320 \cdot 10^3}{6,21 \cdot 10^{-21}} = \underline{\underline{5,15 \cdot 10^{25}}}$$

7. Mechanika tekutín

Do nádoby, v ktorej je naliata ortuť a voda, hodíme oceľovú guľku. Aká časť objemu guľky bude vo vode? Hustota ocele je $7,8 \cdot 10^3 \text{ kg} \cdot \text{m}^{-3}$, ortuti $13,6 \cdot 10^3 \text{ kg} \cdot \text{m}^{-3}$ a vody $10^3 \text{ kg} \cdot \text{m}^{-3}$

$$\rho_l = 7,8 \cdot 10^3 \text{ kg} \cdot \text{m}^{-3}$$

$$\rho_{Hg} = 13,6 \cdot 10^3 \text{ kg} \cdot \text{m}^{-3}$$

$$\rho_v = 1000 \text{ kg} \cdot \text{m}^{-3}$$

$$F = V \rho g$$

$$\vec{F}_v = \vec{F}_{1v} + \vec{F}_{2v}$$

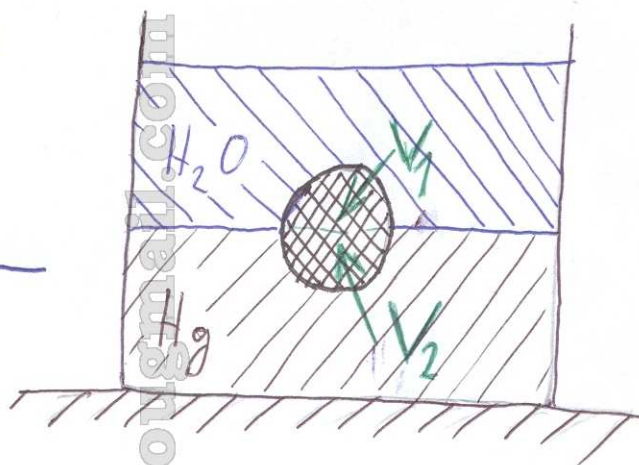
$$F_v = V_1 \rho_v g + V_2 \rho_{Hg} g$$

$$F_g = (V_1 + V_2) \rho_l \cdot g$$

$$|\vec{F}_g| = |\vec{F}_v|$$

$$(V_1 + V_2) \rho_l \cdot g = V_1 \rho_v g + V_2 \rho_{Hg} g$$

$$V_1 (\rho_l - \rho_v) = V_2 (\rho_{Hg} - \rho_l)$$

$$\frac{V_1}{V_2} = \frac{\rho_H g - \rho_L}{\rho_L - \rho_V} = \frac{13,6 \cdot 10^3 - 7,8 \cdot 10^3}{7,8 \cdot 10^3 - 1000} = 0,85$$

$$\frac{V_1}{V_2} = \frac{5,8}{6,8} \quad 6,8 V_1 = 5,8 V_2$$

$$\frac{V_1}{V} = \frac{5,8}{5,8 + 6,8} = \underline{\underline{0,46}}$$

Vodorovnou trubicou nerovnakého prierezu preteká voda. Treba určiť aké množstvo vody Q preteká každým prierezom trubice za **1 sekundu** keď v miestach s prierezom $S_1 = 10 \text{ cm}^2$ resp. s prierezom $S_2 = 20 \text{ cm}^2$ umiestnené manometrické trubice ukazujú rozdiel vodných hladín $\Delta h = 20 \text{ cm}$.

$$\rho = 1000 \text{ kg m}^{-3}$$

$$S_1 = 10 \text{ cm}^2$$

$$S_2 = 20 \text{ cm}^2$$

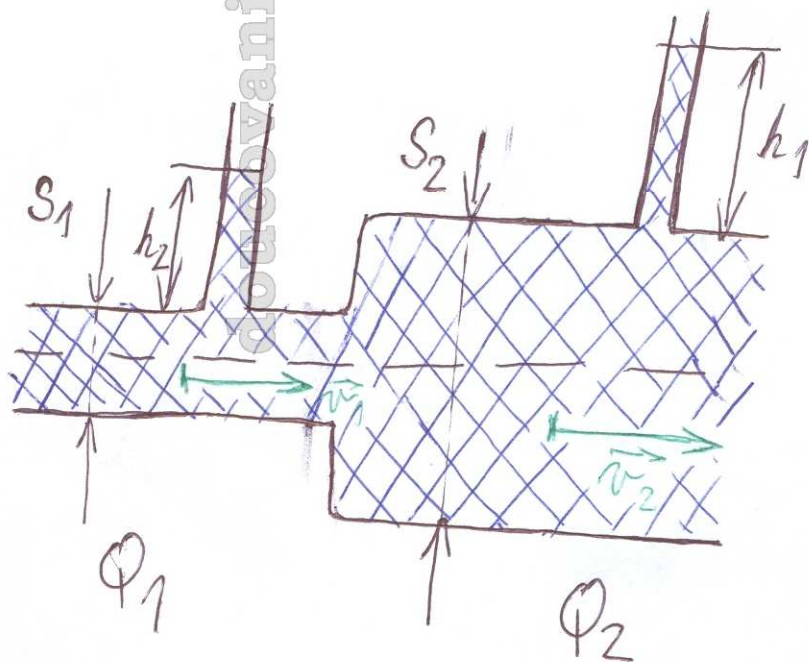
$$\Delta h = 20 \text{ cm}$$

$$Q = ?$$

$$h_1 - h_2 = \Delta h$$

$$Q_1 = S_1 v_1$$

$$Q_2 = S_2 v_2$$

$$Q_1 = Q_2$$

$$S_1 v_1 = S_2 v_2$$

$$\frac{1}{2} \rho v_1^2 + p_1 = \frac{1}{2} \rho v_2^2 + p_2$$

$$\frac{1}{2} \rho v_1^2 - \frac{1}{2} \rho v_2^2 = p_2 - p_1$$

$$\frac{1}{2} \rho (v_1^2 - v_2^2) = \rho g (h_2 - h_1) / 2$$

$$\text{I. } v_1^2 - v_2^2 = 2g \Delta h$$

$$\text{II. } v_1 S_1 = v_2 S_2$$

$$v_1 = \frac{v_2 S_2}{S_1}$$

$$\left(\frac{v_2 S_2}{S_1} \right)^2 - v_2^2 = 2g \Delta h$$

$$\frac{v_2^2 S_2^2}{S_1^2} - v_2^2 = 2g \Delta h$$

$$\frac{v_2^2 S_2^2}{S_1^2} - v_2^2 = 2g \Delta h$$

$$v_2 = \sqrt{\frac{2g\Delta h}{\left(\frac{S_2^2}{S_1^2} - 1\right)}} = \sqrt{\frac{2 \cdot 9,8 \cdot 0,2}{\frac{(20 \cdot 10^{-2})^2}{(10 \cdot 10^{-2})^2} - 1}} = 1,14 \text{ m s}^{-1}$$

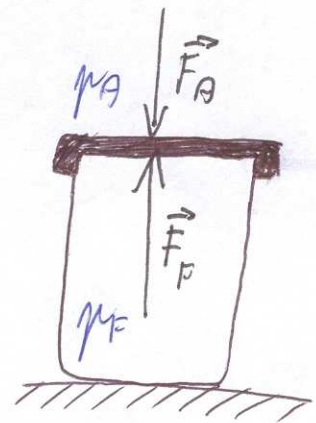
$$Q = S_2 v_2 = 0,2 \cdot 1,14 = \underline{\underline{0,228 \text{ m}^3 \text{ s}^{-1}}}$$

Vo vnútri zaváracej fľaše pôsobí tlak vodnej pary **1962 Pa**, z vonka pôsobí tlak vzduchu **$0,98 \cdot 10^5 \text{ Pa}$** . Vnútorný priemer hrdla zaváracej fľaše je **90 mm**. Aká tlaková sila uzatvára kryt fľaše?

$$p_F = 1962 \text{ Pa}$$

$$p_A = 0,98 \cdot 10^5 \text{ Pa}$$

$$d = 90 \text{ mm} \quad r = 45 \text{ mm} = 45 \cdot 10^{-3} \text{ m}$$

$$F = ?$$

$$S = \pi r^2 = \pi (45 \cdot 10^{-3})^2 = 6,36 \cdot 10^{-3} \text{ m}^2$$

$$F_F = p_F \cdot S \quad F_A = p_A \cdot S$$

$$\vec{F} = \vec{F}_A - \vec{F}_F = S(p_A - p_F) = 6,36 \cdot 10^{-3} \cdot (0,98 \cdot 10^5 - 1962) = 610,8 \text{ N}$$

V určitej výške nad zemským povrchom namerali tlak vzduchu $p = 50.65 \cdot 10^3 \text{ Nm}^{-2}$.

Nájdite výšku h keď pri zemskom povrchu je tlak $p_0 = 101,3 \cdot 10^3 \text{ Nm}^{-2}$ Hustota vzduchu za tohto tlaku je $\rho_0 = 1,29 \text{ kgm}^{-3}$ a keď predpokladáme, že teplota vzduchu je všade rovnaká.

$$h = ?$$

$$p_h = 50,63 \cdot 10^3 \text{ Pa}$$

$$p_0 = 101,3 \cdot 10^3 \text{ Pa}$$

$$\rho_0 = 1,29 \text{ kg m}^{-3}$$

$$t = \text{konst}$$

$$-dp = \rho g dh$$

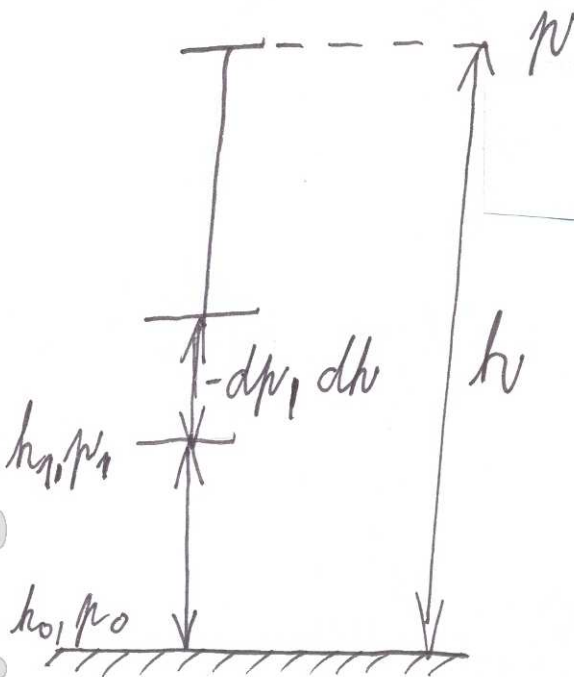
$$pV = R \frac{m}{M} T \quad \bigg| \cdot \frac{1}{V}$$

$$p = R \frac{\frac{m}{M}}{V} T$$

$$p = RT \rho \cdot \frac{1}{M} \Rightarrow \rho = p \frac{M}{RT}$$

$$-dp = \rho g dh$$

$$-dp = p \frac{M}{RT} g dh$$

$$- dp \frac{1}{p} = \frac{M}{RT} g dh \quad \bigg| \int$$

$$- \int_{p_0}^p \frac{1}{p} dp = \int_{h_0}^h \frac{M}{RT} g dh$$

$$- [\ln p]_{p_0}^p = \frac{M}{RT} g [h]_{h_0}^h$$

$$-(\ln p - \ln p_0) = \frac{M}{RT} g (h - h_0) \quad \bigg| \cdot (-1)$$

$$\ln \frac{p}{p_0} = - \frac{M}{RT} g (h - h_0)$$

$$\frac{p}{p_0} = e^{- \frac{M}{RT} g (h - h_0)} \quad \bigg| \cdot p_0$$

$$p = p_0 e^{- \frac{M}{RT} g (h - h_0)} = p_0 e^{- \frac{M}{RT} g h}$$

$$\ln \frac{p}{p_0} = -\frac{M}{RT} gh + \frac{M}{RT} gh_0$$

$$h_0 = 0$$

$$\ln \frac{p}{p_0} - \frac{M}{RT} gh_0 = -\frac{M}{RT} gh \bigg/ \frac{1}{-\frac{M}{RT} g}$$

$$h = \frac{\ln \frac{p}{p_0} - \frac{M}{RT} gh_0}{-\frac{Mg}{RT}}$$

$$h = \ln \frac{p}{p_0} \cdot \left(-\frac{RT}{Mg} \right) - \left(\frac{Mg}{RT} \cdot \left(-\frac{RT}{Mg} \right) h_0 \right)$$

$$h = -\ln \frac{p}{p_0} \cdot \frac{RT}{Mg} + h_0$$

$$h = \ln \frac{p_0}{p} \cdot \frac{RT}{Mg} \bigg/ \frac{1}{p_0}$$

$$p_0 = p_0 \frac{M}{RT}$$

$$\frac{h}{p_0} = \ln \frac{p_0}{p} \cdot \frac{RT}{17g p_0} \rightarrow \frac{1}{g_0}$$

$$\frac{h}{p_0} = \ln \frac{p_0}{p} \cdot \frac{1}{g_0} \cdot \frac{1}{g} \cdot p_0$$

$$h = \ln \frac{p_0}{p} \cdot \frac{p_0}{g_0 g}$$

$$h = \ln \frac{101,3 \cdot 10^3}{50,63 \cdot 10^3} \cdot \frac{101,3 \cdot 10^3}{1,29 \cdot 9,8} = \underline{\underline{5528,95 \text{ mV}}}$$

Kúsok skla má tiaž **1,37 N**. Vo vode je jeho zdanlivá tiaž **0,824 N**. Aká je hustota skla?

$$G = 1,37 \text{ N}$$

$$G_2 = 0,824 \text{ N}$$

$$\rho_v = 1000 \text{ kg m}^{-3}$$

$$\rho_s = ?$$

$$G = V \rho_s g$$

$$V = \frac{G}{\rho_s g}$$

$$F_v = G - G_2 = V \rho_v g = \frac{G}{\rho_s g} \cdot \rho_v \cdot g = \frac{G \rho_v}{\rho_s}$$

$$G - G_2 = \frac{G \rho_v}{\rho_s}$$

$$\rho_s = \frac{G \rho_v}{G - G_2} = \frac{1,37 \cdot 1000}{1,37 - 0,824} = 2490 \text{ kg m}^{-3} = \underline{\underline{2,49 \text{ g cm}^{-3}}}$$

Dutá mosadzná guľa hmotnosti **0,3kg** sa ponorí do vody polovicou svojho objemu. Aký je jej vonkajší priemer a hrúbka steny, keď hustota mosadze je **8,4 g.cm⁻³**?

$$m = 0,3 \text{ kg}$$

$$\rho = 8,4 \text{ g cm}^{-3}$$

$$d, h = ?$$

$$F_v = F_g = g m = 9,8 \cdot 0,3 = 2,94 \text{ N}$$

$$F_v = V_{1/2} \rho_v g$$

$$V_{1/2} = \frac{F_v}{\rho_v \cdot g} = \frac{2,94}{1000 \cdot 9,8} = 3 \cdot 10^{-4} \text{ m}^3$$

$$V = V_{1/2} \cdot 2 = 6 \cdot 10^{-3} \text{ m}^3$$

$$V = \frac{4}{3} \pi R^3$$

$$\sqrt[3]{\frac{3V}{4\pi}} = R = \sqrt[3]{\frac{3 \cdot 6 \cdot 10^{-4}}{4 \cdot \pi}} = 0,052 \text{ m}$$

$$m = \frac{4}{3} \pi (R^3 - R_0^3) \rho_m$$

$$3m = 4\pi R^3 \rho_H - 4\pi R_0^3 \rho_H$$

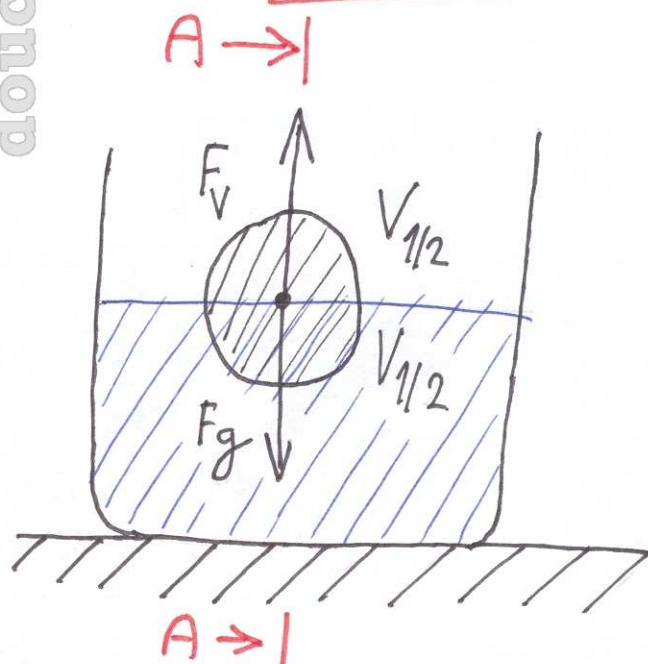
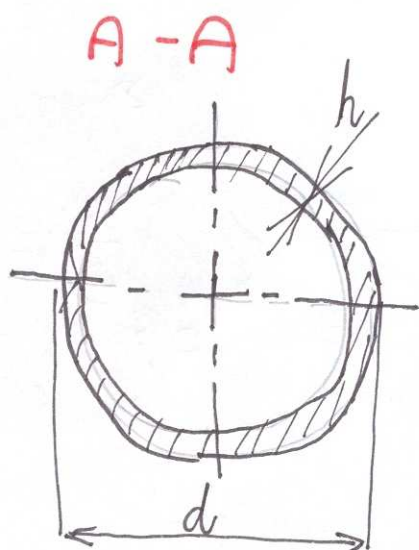
$$3m - 4\pi R^3 \rho_H = -4\pi R_0^3 \rho_H$$

$$\sqrt[3]{\frac{3m - 4\pi R^3 \rho_H}{-4\pi \rho_H}} = R_0 =$$

$$= \sqrt[3]{\frac{3 \cdot 0,3 - 4\pi (0,052)^3 \cdot 8400}{-4\pi \cdot 8400}} = 0,052 \text{ m}$$

$$h = R - R_0 = 0,051 - 0,05 = \underline{\underline{1 \cdot 10^{-3} \text{ m}}}$$

$$d = 2R = 2 \cdot 0,052 = 0,104 \text{ m} = \underline{\underline{10,4 \text{ cm}}}$$

Akou rýchlosťou vyteká voda s rezervoára, keď z otvoru vo výške $h = 15 \text{ cm}$ nad vodorovnou rovinou strieka do vzdialenosti $d = 20 \text{ cm}$ na túto vodorovnú rovinu.

$$h = 15 \text{ cm} = 0,15 \text{ m}$$

$$d = 20 \text{ cm} = 0,2 \text{ m}$$

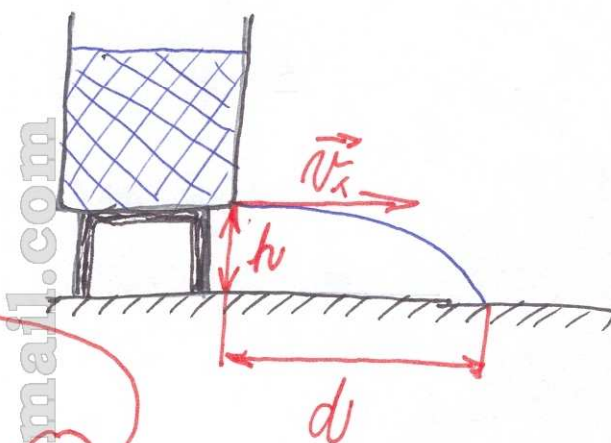
$$v = ?$$

$$d = v_x t$$

$$h = \frac{1}{2} g t^2 \Rightarrow \sqrt{\frac{2h}{g}} = t$$

$$d = v_x \sqrt{\frac{2h}{g}}$$

$$v_x = \frac{d}{\sqrt{\frac{2h}{g}}} = \frac{0,2}{\sqrt{\frac{2 \cdot 0,15}{9,8}}} = \underline{\underline{1,143 \text{ m s}^{-1}}}$$

Do vody sú ponorené dve kapiláry s polomerami $r_1=1\text{mm}$ $r_2=1,5\text{mm}$. Vypočítajte povrchové napätie vody, keď rozdiel hladín vodných stĺpcov v týchto kapilárach je $\Delta h = 4,9\text{ mm}$ a keď predpokladáme, že voda dokonale zmáča stenu sklenenej trubice kapiláry.

$$r_1 = 1 \cdot 10^{-3} \text{ m} = 1 \text{ mm}$$

$$r_2 = 1,5 \cdot 10^{-3} \text{ m} = 1,5 \text{ mm}$$

$$\Delta h = 4,9 \cdot 10^{-3} \text{ m} = 4,9 \text{ mm}$$

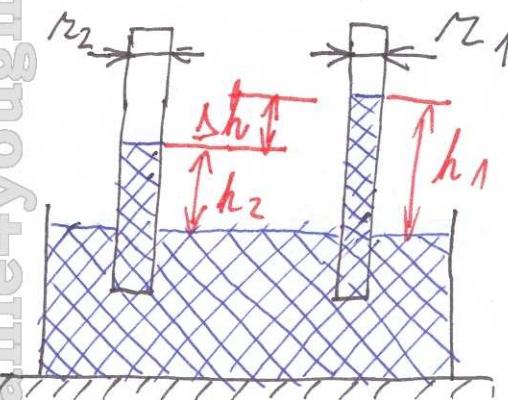
$$\sigma = ?$$

$$\sigma = \frac{1}{2} h_2 \rho g r_2$$

$$\sigma = \frac{1}{2} h_1 \rho g r_1$$

$$\sigma = \frac{1}{2} h_2 \rho g r_2$$

$$r_1 < r_2 \Rightarrow h_1 > h_2$$

$$\frac{2\sigma}{\rho g r} = h$$

$$h_1 = \frac{2\sigma}{\rho g r_1}$$

$$h_2 = \frac{2\sigma}{\rho g r_2}$$

$$h_1 - h_2 = \Delta h$$

$$\frac{2\sigma}{g \rho r_1} - \frac{2\sigma}{g \rho r_2} = \Delta h$$

$$\frac{2\sigma}{\rho g} \left(\frac{1}{r_1} - \frac{1}{r_2} \right) = \Delta h$$

$$\sigma = \frac{\rho g \Delta h}{2 \left(\frac{1}{r_1} - \frac{1}{r_2} \right)} = \frac{1000 \cdot 9,8 \cdot 4,9 \cdot 10^{-3}}{2 \left(\frac{1}{1 \cdot 10^{-3}} - \frac{1}{1,5 \cdot 10^{-3}} \right)}$$

$$\sigma = 0,072 \text{ N m} = \underline{\underline{72 \cdot 10^{-3} \text{ N m}}}$$

8. Gravitačné pole

V kovovej guli polomeru R , je vytvorená dutina $r=R/2$

Akou silou bude pôsobiť tento útvar na guľôčku hmotnosti m , ktorá je vo vzdialenosti d od stredu pôvodnej gule ak hmotnosť pôvodnej gule je M .

$$R$$

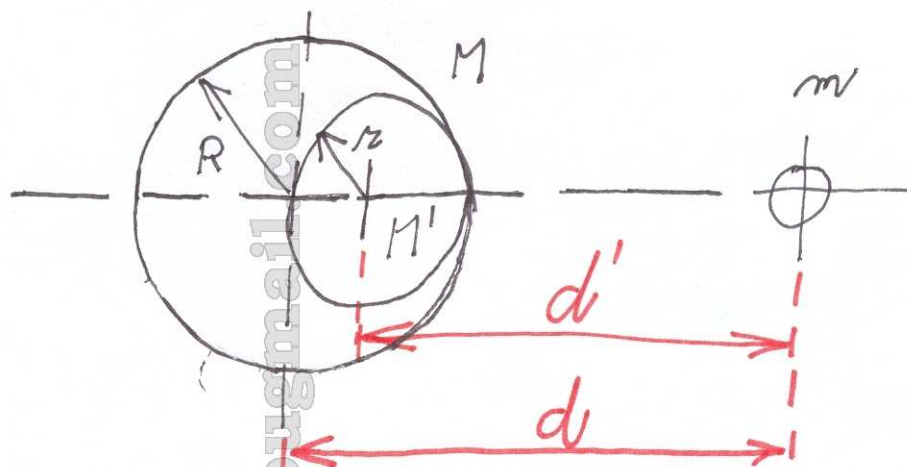
$$r = \frac{R}{2}$$

m

d

m

$$F = ?$$

$$F = F_1 - F_2 = G \frac{M m}{d^2} - G \frac{M' m}{(d')^2}$$

$$d' = d - r$$

$$\frac{M'}{M} = \frac{V'}{V} = \frac{\frac{4}{3}\pi r^3}{\frac{4}{3}\pi R^3} = \frac{r^3}{R^3} \Rightarrow M' = M \frac{r^3}{R^3}$$

$$G \frac{M m}{d^2} - G \frac{M \frac{r^3}{R^3} m}{(d - r)^2} = F =$$

$$= \mathcal{K} \frac{M m}{d^2} - \frac{\mathcal{K} M r^3 m}{R^3 (d-r)^2} =$$

$$= \mathcal{K} M m \left(\frac{1}{d^2} - \frac{r^3}{R^3 (R-r)^2} \right) =$$

$$\boxed{r = \frac{R}{2}}$$

$$= \mathcal{K} M m \left(\frac{1}{d^2} - \frac{\left(\frac{R}{2}\right)^3}{R^3 \left(d - \frac{R}{2}\right)^2} \right) =$$

$$= \mathcal{K} M m \left(\frac{1}{d^2} - \frac{\frac{R^3}{8}}{R^3 (d - 0,5R)} \right)$$

$$\boxed{F = \mathcal{K} M m \left(\frac{1}{d^2} - \frac{1}{8(d - 0,5R)} \right)}$$

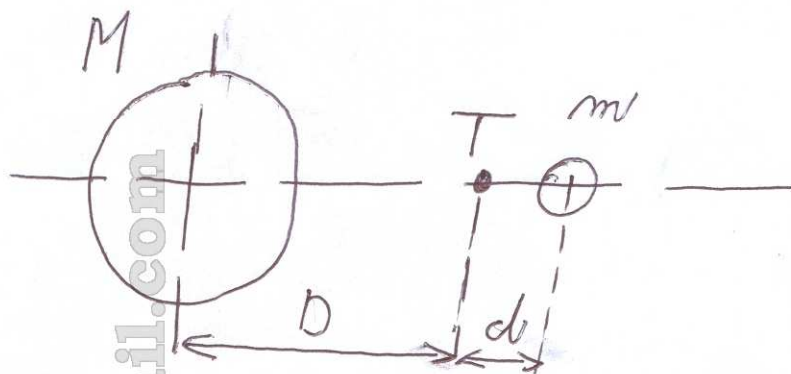

V ktorom mieste na priamej spojnice medzi Zemou a Mesiacom sa intenzita spoločného gravitačného poľa rovná nule, keď hmotnosť Mesiaca je $1/81$ hmotnosti Zeme.

$$m = \frac{1}{81} M$$

m - MESIAC

M - ZEM

$$K_1 = G \frac{M}{D^2}$$

$$K_2 = G \frac{m}{d^2}$$

$$|\vec{K}_1| = |\vec{K}_2|$$

$$\cancel{G} \frac{\cancel{M}}{D^2} = \cancel{G} \frac{\cancel{M}}{81 d^2}$$

$$\frac{1}{D^2} = \frac{1}{81 d^2} \quad \text{⌚}$$

$$D^2 = 81 d^2 / \sqrt{\quad}$$

$$\boxed{D = 9d}$$

$$m = \frac{1}{81} M$$

Vyjadrite závislosť zrýchlenia voľného pádu g_h od výšky h nad povrchom Zeme! V akej výške h zrýchlenie voľného pádu g_h tvorí 0,25 zrýchlenia voľného pádu g_0 na povrchu Zeme?

$$g_h = f(h)$$

$$g_h = 0,25 g_0$$

$$R_0 = 6370 \text{ km} = 6370 \cdot 10^3 \text{ m}$$

$$h = ?$$

$$g_0 = \mathcal{K} \frac{M}{R^2}$$

$$\Rightarrow \mathcal{K} = \frac{g_0 R^2}{M}$$

$$g_h = \mathcal{K} \frac{M}{(h+R)^2} = \frac{g_0 R^2}{\cancel{M}} \cdot \frac{\cancel{M}}{(h+R)^2}$$

$$g_h = g_0 \left(\frac{R}{h+R} \right)^2$$

$$g_h = 0,25 g_0$$

$$0,25 \cancel{g_0} = \cancel{g_0} \left(\frac{R}{h+R} \right)^2 \quad \sqrt{\quad}$$

$$\sqrt{0,25} = \frac{R}{h+R} \cdot (h+R)$$

$$\sqrt{0,25} (h+R) = R$$

$$\sqrt{0,25} h + \sqrt{0,25} R = R$$

$$h = \frac{R - \sqrt{0,25} R}{\sqrt{0,25}} = \frac{R(1 - \sqrt{0,25})}{\sqrt{0,25}} = R = \underline{\underline{6370 \text{ km}}}$$

$$\begin{aligned} 1 - \sqrt{0,25} &= 1 - 0,5 = 0,5 \\ \sqrt{0,25} &= 0,5 \end{aligned}$$

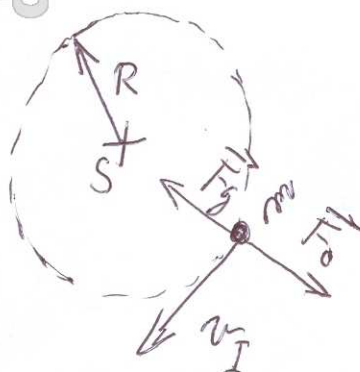
Určte 1. kozmickú rýchlosť t.j. vodorovnú rýchlosť, ktorú treba udeliť telesu na povrchu Zeme, aby sa pohybovalo ako umelá družica Zeme po kruhovej dráhe. ($R=6370 \text{ km}$)

$$R = 6370 \text{ km}$$

$$v_I = ?$$

$$|\vec{F}_o| = |\vec{F}_g|$$

$$\frac{v_I^2}{R} = \cancel{R} \frac{M m}{\cancel{R^2}}$$

$$v_I^2 = \kappa \frac{M}{R}$$

HMOTNOSŤ ZEME

$$M = 5,96 \cdot 10^{24} \text{ kg}$$

$$v_I = \sqrt{\kappa \frac{M}{R}}$$

$$v_I = \sqrt{6,67 \cdot 10^{-11} \frac{5,96 \cdot 10^{24}}{6370 \cdot 10^3}} = \underline{\underline{7901 \text{ m s}^{-1}}}$$

Akú vodorovnú rýchlosť treba udeliť telesu vo výške **500 km** nad zemským povrchom, aby sa pohybovalo ako umelá družica Zeme po kruhovej dráhe ak polomer Zeme je **R**. ($R=6370 \text{ km}$)

$$h = 500 \text{ km} = 500 \cdot 10^3 \text{ m}$$

$$R = 6370 \text{ km} = 6370 \cdot 10^3 \text{ m}$$

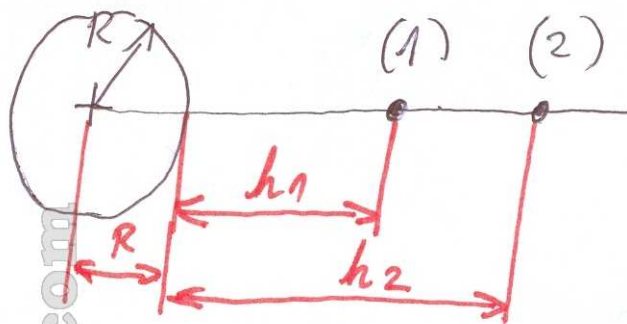
$$v = ?$$

$$v = \sqrt{\kappa \frac{M}{R+h}}$$

$$= \sqrt{6,67 \cdot 10^{-11} \frac{5,96 \cdot 10^{24}}{6370 \cdot 10^3 + 500 \cdot 10^3}} = \underline{\underline{7606 \text{ m s}^{-1}}}$$

Dve družice sa pohybujú okolo Zeme po kruhových dráhach vo výškach h_1, h_2 od povrchu. Vyjadrite pomer rýchlostí v_1/v_2 a pomer obežných dôb T_1/T_2 týchto družíc, keď polomer Zeme je R .

$$\frac{h_1, h_2}{\frac{v_1}{v_2} = ? \quad \frac{T_1}{T_2} = ?}$$

$$\frac{v_1^2}{\cancel{R+h_1}} = \cancel{\mu} \frac{M}{(R+h_1)^2}$$

$$\frac{v_2^2}{\cancel{R+h_2}} = \cancel{\mu} \frac{M}{(R+h_2)^2}$$

$$\frac{v_1^2}{v_2^2} = \frac{\cancel{\mu} \frac{M}{R+h_1}}{\cancel{\mu} \frac{M}{R+h_2}} = \frac{R+h_2}{R+h_1} \quad \sqrt{\quad}$$

$$\boxed{\frac{v_1}{v_2} = \sqrt{\frac{R+h_2}{R+h_1}}}$$

$$T_1 = \frac{\Delta_1}{v_1}$$

$$T_2 = \frac{\Delta_2}{v_2}$$

$$\Delta_1 = 2\pi(R+h_1)$$

$$\Delta_2 = 2\pi(R+h_2)$$

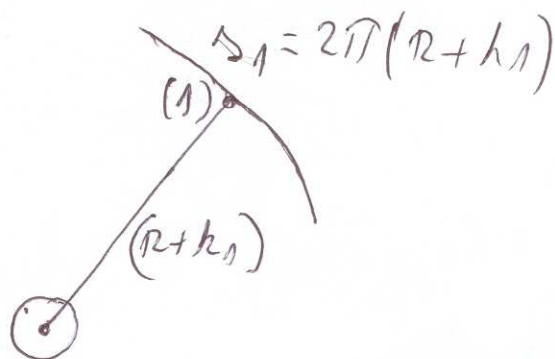
$$v_1 = \sqrt{\mathcal{K} \frac{M}{(R+h_1)}}$$

$$v_2 = \sqrt{\mathcal{K} \frac{M}{(R+h_2)}}$$

$$T_1 = \frac{\Delta_1}{v_1} = \frac{2\pi(R+h_1)}{\sqrt{\frac{\mathcal{K}M}{R+h_1}}}$$

$$T_2 = \frac{\Delta_2}{v_2} = \frac{2\pi(R+h_2)}{\sqrt{\frac{\mathcal{K}M}{R+h_2}}}$$

$$\frac{T_1}{T_2} = \frac{\frac{2\pi(R+h_1)}{\sqrt{\frac{\mathcal{K}M}{R+h_1}}}}{\frac{2\pi(R+h_2)}{\sqrt{\frac{\mathcal{K}M}{R+h_2}}}} = \frac{(R+h_1)\sqrt{\frac{\mathcal{K}M}{R+h_1}}}{(R+h_2)\sqrt{\frac{\mathcal{K}M}{R+h_2}}} =$$

$$= \frac{(R+h_1) \frac{\cancel{2} \cancel{M}}{\cancel{R+h_1}}}{(R+h_2) \frac{\cancel{2} \cancel{M}}{\cancel{R+h_2}}} = \sqrt{\frac{R+h_1}{R+h_2}} = \frac{T_1}{T_2}$$

$$\frac{T_1}{T_2} = \sqrt{\frac{R+h_1}{R+h_2}}$$

$$\frac{v_1}{v_2} \sqrt{\frac{R+h_2}{R+h_1}}$$

$$\boxed{\frac{T_1}{T_2} = \frac{v_2}{v_1}}$$

doucovanie4you@gmail.com

V akej výške h musí byť umelá družica Zeme, aby sa nachádzala nad tým istým miestom zemského povrchu.
(Predpokladáme, že družica sa pohybuje po dráhe tvaru kružnice) $g_0 = 9,81 \text{ ms}^{-1}$, $R = 6370 \text{ km}$.

$$T = 1 \text{ deň}$$

$$h = ?$$

$$T = 24 \text{ h} \cdot 3600 \text{ s} = 86400 \text{ s}$$

$$T = \frac{2\pi(R+h)}{\sqrt{\frac{GM}{R+h}}} = \frac{2\pi d}{\sqrt{\frac{GM}{d}}} \quad / \quad 2$$

$R+h = d$

$$T^2 = \frac{4\pi^2 d^2}{\frac{GM}{d}}$$

$$\frac{T^2 GM}{d} = 4\pi^2 d^2 / \cdot d$$

$$T^2 GM = 4\pi^2 d^3 / \frac{1}{4\pi^2}$$

$$\frac{T^2 \mu M}{4\pi^2} = d^3$$

$$\sqrt[3]{\frac{T^2 \mu M}{4\pi^2}} = d$$

$$h = d - R = \sqrt[3]{\frac{T^2 \mu M}{4\pi^2}} - R =$$

$$= \sqrt[3]{\frac{(86400)^2 \cdot 6,67 \cdot 10^{-11} \cdot 5,96 \cdot 10^{24}}{4\pi^2}} - 637 \cdot 10^4 =$$

$$= 35833319,72 \text{ m} = \underline{\underline{35833,3 \text{ km}}}$$

Vypočítajte hmotnosť Slnka, keď poznáte hodnotu konštanty
 $k = 6,67 \cdot 10^{-11} \text{ Nm}^2 \text{ kg}^{-2}$ a vzdialenosť Zeme od Slnka, ktorá je $150 \cdot 10^6 \text{ km}$

$$k = 6,67 \cdot 10^{-11} \text{ Nm}^2 \text{ kg}^{-2}$$

$$d = 150 \cdot 10^6 \text{ km} = 150 \cdot 10^9 \text{ m}$$

$$F_g = k \frac{Mm}{d^2}$$

M - HMOTNOSŤ SLNKA
 m - HMOTNOSŤ ZEME

$$F_o = \frac{v^2}{d} m$$

$$s = v \cdot t$$

1Q

$$2\pi d = v \cdot (365 \cdot 24 \cdot 3600)$$

$$|\vec{F}_g| = |\vec{F}_o|$$

$$v = \frac{2\pi d}{Q}$$

$$k \frac{Mm}{d^2} = \frac{v^2}{d} m$$

$$\frac{kM}{d} = \left(\frac{2\pi d}{Q} \right)^2 \Rightarrow M = d \left(\frac{2\pi d}{Q} \right)^2 \frac{1}{k} =$$

$$= 150 \cdot 10^9 \left(\frac{2\pi \cdot 150 \cdot 10^9}{365 \cdot 24 \cdot 3600} \right)^2 \cdot \frac{1}{6,67 \cdot 10^{-11}} = \underline{\underline{2 \cdot 10^{30} \text{ kg}}}$$

9. Elektrické pole

Akú hodnotu by musela mať gravitačná konštanta κ , aby vodíkový atóm mohol fungovať na báze gravitačných účinkov.

$$m_e = 9,1 \cdot 10^{-31} \text{ kg}, m_p = 1,67 \cdot 10^{-27} \text{ kg}, e = 1,602 \cdot 10^{-19} \text{ As}, \epsilon_0 = 8,854 \cdot 10^{-12} \text{ m}^3 \text{ kg}^{-1} \text{ s}^4 \text{ A}^2$$

$$m_e = 9,1 \cdot 10^{-31} \text{ kg}$$

$$m_p = 1,67 \cdot 10^{-27} \text{ kg}$$

$$e = 1,602 \cdot 10^{-19} \text{ C} \quad l_p = l_e = e$$

$$\epsilon_0 = 8,854 \cdot 10^{-12} \text{ m}^3 \text{ kg}^{-1} \text{ s}^4 \text{ A}^2$$

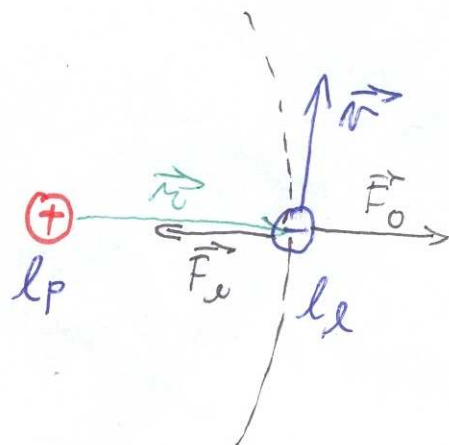
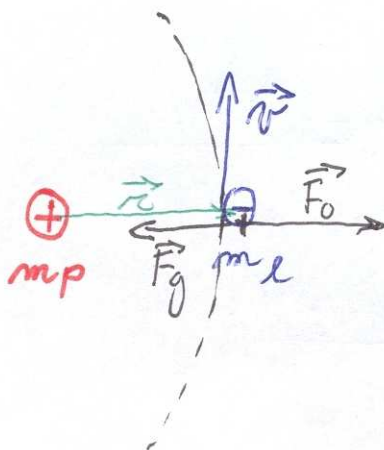
$$\kappa' = ?$$

$$\frac{v^2}{r} = \kappa' \frac{m_e m_p}{r^2}$$

$$|\vec{F}_o| = |-\vec{F}_g|$$

$$\frac{v^2}{r} = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \frac{e^2}{r^2}$$

$$|\vec{F}_o| = |-\vec{F}_e|$$

$$K' \frac{m_l \cdot m_p}{r^2} = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \frac{l^2}{r^2}$$

$$K' = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \frac{l^2}{m_l m_p} = \frac{1}{4\pi \cdot 8,854 \cdot 10^{-12}} \cdot \frac{(1,602 \cdot 10^{-19})^2}{9,1 \cdot 10^{-31} \cdot 1,67 \cdot 10^{-24}}$$

$$\underline{K' = 1,51 \cdot 10^{29}}$$

Dve rovnako veľké guľôčky majú eklektické náboje $Q_1 = 24 \cdot 10^{-6} \text{ C}$ a $Q_2 = -18 \cdot 10^{-6} \text{ C}$. Akou silou pôsobia na seba vo vzdialenosti 6cm vo vákuu? Akou silou budú na seba pôsobiť v tej istej vzdialenosti, ak sa predtým uviedli do vzájomného styku?
 $\epsilon_0 = 8,854 \cdot 10^{-12} \text{ m}^3 \text{ kg}^{-1} \text{ s}^4 \text{ A}^2$

$$Q_1 = 24 \cdot 10^{-6} \text{ C}$$

$$Q_2 = -18 \cdot 10^{-6} \text{ C}$$

$$r = 6 \text{ cm} = 6 \cdot 10^{-2} \text{ m}$$

$$F_1 = ? \quad F_2 = ?$$

$$F_1 = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \frac{|Q_1| |Q_2|}{r^2} = \frac{1}{4\pi \cdot 8,854 \cdot 10^{-12}} \cdot \frac{24 \cdot 10^{-6} \cdot 18 \cdot 10^{-6}}{(6 \cdot 10^{-2})^2}$$

$$\underline{F_1 = 1,78 \cdot 10^3 \text{ N}}$$

$$Q_1 = 24 \cdot 10^{-6} \text{ C}$$

$$Q_2 = -18 \cdot 10^{-6} \text{ C}$$

KONTAKT

$$Q = Q_1 = Q_2 = \frac{Q_1 + Q_2}{2} = \frac{24 \cdot 10^{-6} + (-18 \cdot 10^{-6})}{2}$$

$$Q = 3 \cdot 10^{-6} \text{ C}$$

$$F_2 = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \cdot \frac{Q^2}{r^2} = \frac{1}{4\pi \cdot 8,854 \cdot 10^{-12}} \cdot \frac{(3 \cdot 10^{-6})^2}{(6 \cdot 10^{-2})^2}$$

$$F_2 = \underline{\underline{22,46 \text{ N}}}$$

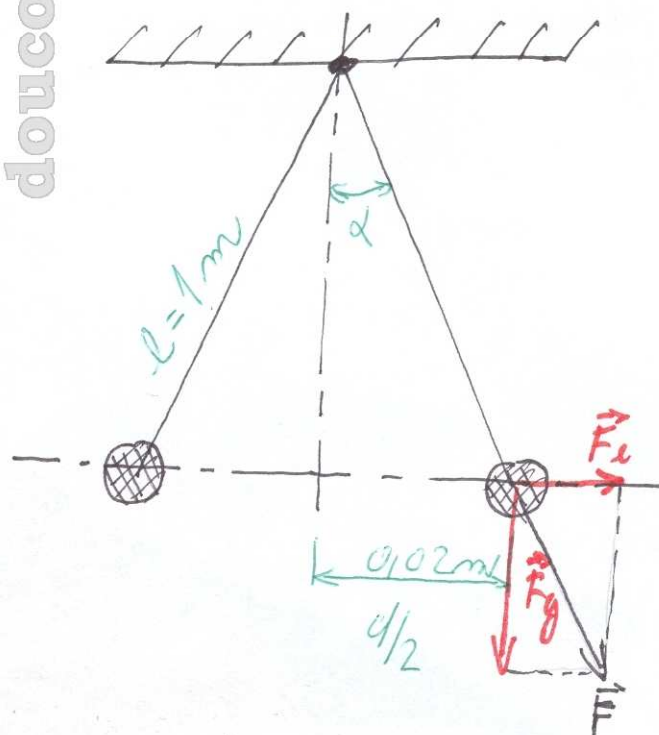
Dve elektricky rovnako nabité guľôčky, každá hmotnosti $5 \cdot 10^{-4} \text{ kg}$ boli vo vákuu zavesené v jednom bode na dvoch nitiach 1m dlhých a odpudzovaním sa od seba vzdialili na vzdialenosť 4cm. Aký veľký náboj je na každej z nich? $\epsilon_0 = 8,854 \cdot 10^{-12} \text{ m}^{-3} \text{ kg}^{-1} \text{ s}^4 \text{ A}^2$

$$m_1 = m_2 = 5 \cdot 10^{-4} \text{ kg}$$

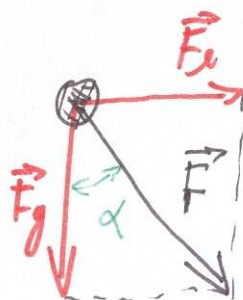
$$l = 1 \text{ m}$$

$$d = 4 \text{ cm} = 4 \cdot 10^{-2} \text{ m}$$

$$Q_1 = Q_2 = ?$$

$$\frac{\frac{d}{2}}{l} = \sin \alpha = 0,02$$

$$\alpha = \arcsin(0,02) = 1,14^\circ$$

$$\frac{F_e}{F_g} = \tan \alpha$$

$$F_e = F_g \tan \alpha = m g \tan \alpha = 5 \cdot 10^{-4} \cdot 9,8 \cdot \tan 1,14$$

$$F_e = 9,7 \cdot 10^{-5} \text{ N}$$

$$F_e = \frac{Q^2}{r^2} \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \Rightarrow Q = \sqrt{F_e r^2 4\pi\epsilon_0}$$

$$Q = \sqrt{9,7 \cdot 10^{-5} \cdot (0,04)^2 \cdot 4\pi \cdot 8,85 \cdot 10^{-12}}$$

$$Q = \underline{\underline{4,15 \cdot 10^{-9} \text{ C}}}$$

Na nitiach rovnakej dĺžky sú zavesené nabité guľôčky hmotnosti $m = 1\text{ g}$ a polomeru $R = 3\text{ mm}$. V dôsledku Coulombovských síl sa guľôčky rozostúpia o uhol α . Keď ich ponoríme do kvapaliny s $\epsilon_r = 1,1$ uhol sa zachová. Aká je jej hustota?

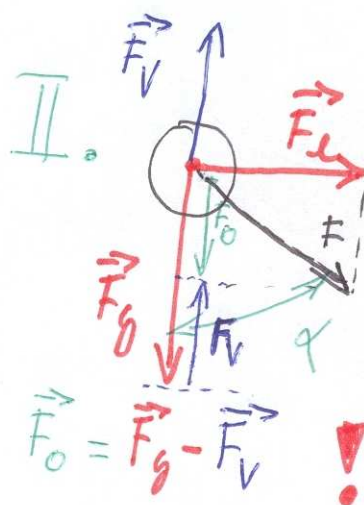
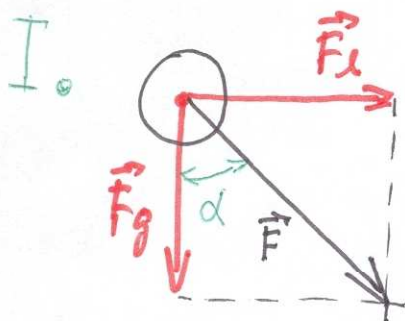
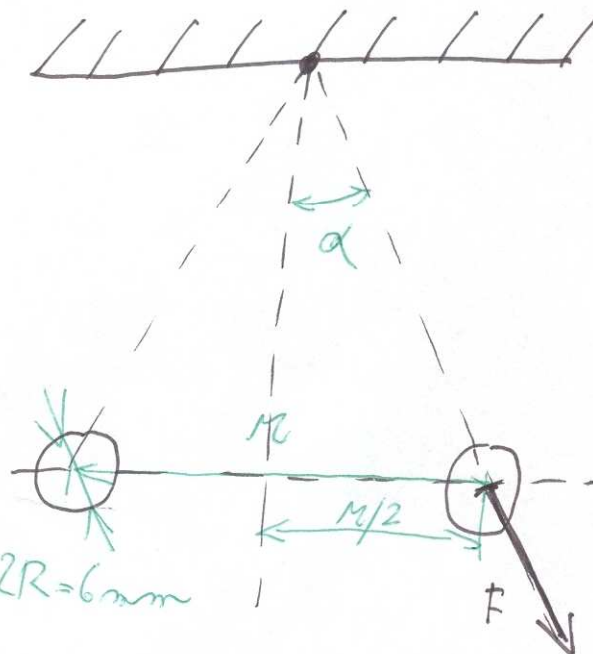
$$m_1 = m_2 = 1\text{ g} = 1 \cdot 10^{-3}\text{ kg}$$

$$R = 3\text{ mm} = 3 \cdot 10^{-3}\text{ m}$$

$$\epsilon_r = 1,1$$

$$d_1 = d_2$$

$$\rho = ?$$

$$\frac{F_L}{F_g} = \tan \alpha$$

$$F_g = mg$$

$$F_L = F_g \tan \alpha$$

$$F_L = F_g \tan \alpha = \left[g m \tan \alpha = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \frac{Q^2}{r^2} \right] \text{ I.}$$

$$F_0 = F_g - F_V$$

$$F_0 \lg \alpha = \frac{1}{4\pi \epsilon_0 \epsilon_r} \cdot \frac{Q^2}{r^2}$$

$$F_V = V \rho \cdot g = \frac{4}{3} \pi R^3 \rho g$$

$$\left[\underset{\substack{\downarrow \\ F_g}}{(g m - \frac{4}{3} \pi R^3 \rho g)} \lg \alpha = \frac{1}{4\pi \epsilon_0 \epsilon_r} \frac{Q^2}{r^2} \right] \text{II.}$$

$$\text{I.} \Rightarrow \frac{1}{r^2} = \frac{(g m \lg \alpha)(4\pi \epsilon_0)}{Q^2}$$

$$\text{II.} \Rightarrow \frac{1}{r^2} = \frac{[(g m \lg \alpha) - (\frac{4}{3} \pi R^3 \rho g \lg \alpha)](4\pi \epsilon_0 \epsilon_r)}{Q^2}$$

$$\text{I.} \Leftrightarrow \text{II.}$$

$$\frac{\cancel{(g m \lg \alpha)(4\pi \epsilon_0)}}{\cancel{Q^2}} = \frac{[\cancel{(g m \lg \alpha)} - (\frac{4}{3} \pi R^3 \rho \cancel{g \lg \alpha})] \cancel{(4\pi \epsilon_0 \epsilon_r)}}{\cancel{Q^2}}$$

$$m = [m - (\frac{4}{3} \pi R^3 \rho)] \epsilon_r$$

$$m = \epsilon_r m - \frac{4}{3} \pi R^3 \rho \epsilon_r$$

$$mv - \epsilon_r mv = -\frac{4}{3} \pi R^3 \rho \epsilon_r$$

$$\rho = \frac{mv(1 - \epsilon_r)}{-\frac{4}{3} \pi R^3 \epsilon_r} = \frac{1 \cdot 10^{-3} (1 - 1,1)}{-\frac{4}{3} \pi \cdot (3 \cdot 10^{-3})^3 \cdot 1,1}$$

$$\rho = \underline{\underline{806,45 \text{ kg m}^{-3}}}$$

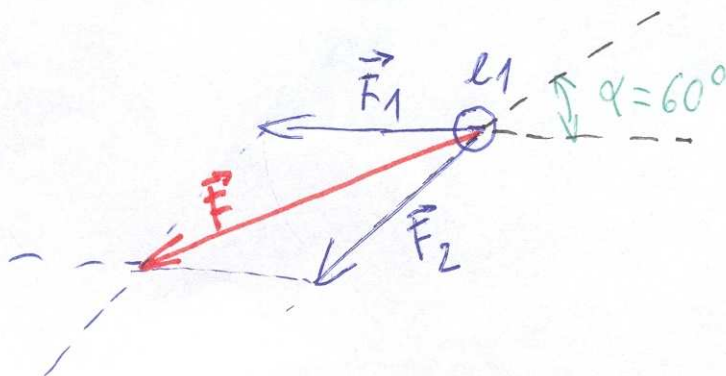
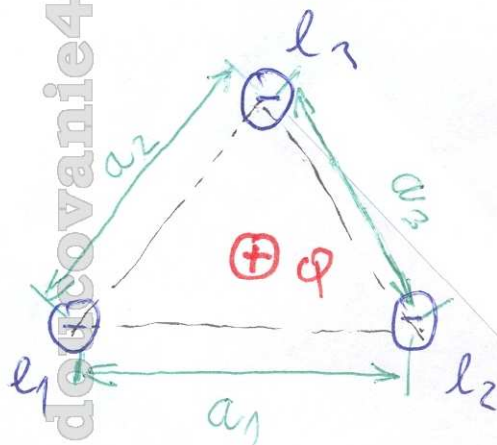
V rohoch rovnostranného trojuholníka sú umiestnené bodové náboje veľkosti e . Aký veľký bodový náboj treba umiestniť do ťažiska trojuholníka, aby boli náboje v rovnováhe?

$$l_1 = l_2 = l_3 = l$$

$$a_1 = a_2 = a_3 = a$$

$$F_1 = F_2 = F_0$$

$$\frac{F_2}{\sin 30^\circ} = \frac{F_1}{\sin 30^\circ} = \frac{F}{\sin 120^\circ}$$

$$F = \sin 120^\circ \frac{F_0}{\sin 30^\circ} = \frac{\sqrt{3}}{2} \frac{F_0}{\frac{1}{2}} = \sqrt{3} F_0$$

$$|\vec{F}_x| = |\vec{F}|$$

$$|\vec{F}_x| = \sqrt{3} F_0$$

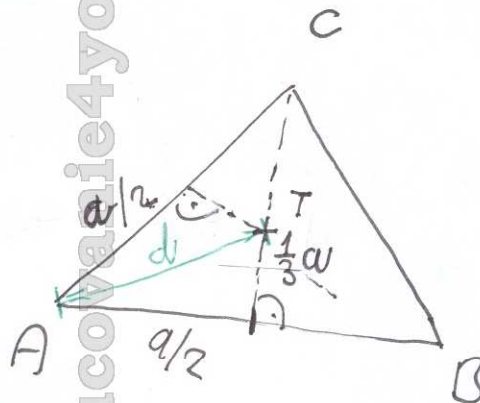
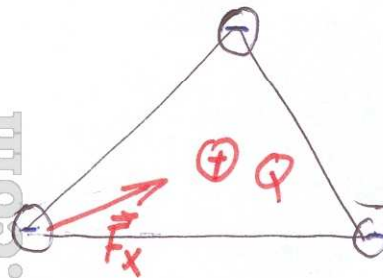
$$F_0 = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \frac{q^2}{a^2}$$

$$\sqrt{3} \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \frac{q^2}{a^2} = \frac{Q}{d^2} \frac{1}{4\pi\epsilon_0}$$

$$\sqrt{3} \frac{l}{a^2} = \frac{Q}{\frac{13}{36} a^2}$$

$$\sqrt{3} l = \frac{36}{13} Q$$

$$Q = \sqrt{3} \frac{13}{36} l = \underline{\underline{\frac{1}{\sqrt{3}} l}}$$

$$d^2 = \left(\frac{a}{2}\right)^2 + \left(\frac{a}{3}\right)^2 = \frac{13}{36} a^2$$

Aké veľké je napätie medzi dvoma bodmi A a B, ktoré sú uložené vo vákuu v elektrostatickom poli náboja $Q = 5 \cdot 10^{-7} \text{ C}$, a to tak, že bod A je od náboja Q vo vzdialenosti $r_1 = 2 \text{ cm}$ a bod B vo vzdialenosti $r_2 = 10 \text{ cm}$ v tom istom smere? Akú prácu treba vykonať na prenesenie náboja $q = 3 \cdot 10^{-8} \text{ C}$ z miesta B do miesta A.
 $\epsilon_0 = 8,854 \cdot 10^{-12} \text{ m}^3 \text{ kg}^{-1} \text{ s}^4 \text{ A}^2$

A, B

$$Q = 5 \cdot 10^{-7} \text{ C}$$

$$r_1 = 2 \text{ cm} = 2 \cdot 10^{-2} \text{ m}$$

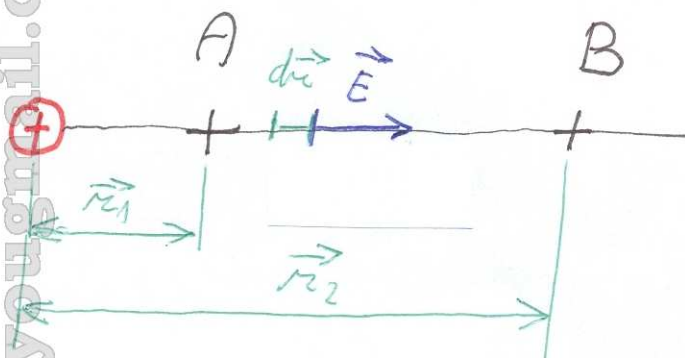
$$r_2 = 10 \text{ cm} = 10 \cdot 10^{-2} \text{ m}$$

$$q = 3 \cdot 10^{-8} \text{ C}$$

$$W_{AB} = ?$$

$$\varphi = ?$$

doucovanie4you@gmail.com

$$d\varphi = \vec{E} \cdot d\vec{r}$$

$$\varphi = \int_{r_1}^{r_2} \vec{E} \cdot d\vec{r} = \int_{r_1}^{r_2} \left[\frac{1}{4\pi\epsilon_0} \frac{Q}{r^2} \right] \cdot dr = \frac{Q}{4\pi\epsilon_0} \left[-\frac{1}{r} \right]_{r_1}^{r_2} =$$

$$= \frac{Q}{4\pi\epsilon_0} \left(\frac{1}{r_1} - \frac{1}{r_2} \right) = \frac{5 \cdot 10^{-7}}{4\pi\epsilon_0} \cdot \left(\frac{1}{2 \cdot 10^{-2}} - \frac{1}{10 \cdot 10^{-2}} \right) =$$

$$= \underline{\underline{179,75 \cdot 10^3 \text{ V}}}$$

Z vodivej mydlovej bubliny polomeru $R_1 = 2 \text{ cm}$ nabitej na potenciál $\varphi_1 = 10^4 \text{ V}$ vznikne pri prasknutí kvapka vody polomeru $R_2 = 0,05 \text{ cm}$. Aký veľký je potenciál kvapky?

$$R_1 = 2 \text{ cm} = 2 \cdot 10^{-2} \text{ m}$$

$$\varphi_1 = 10^4 \text{ V}$$

$$R_2 = 0,05 \text{ cm} = 5 \cdot 10^{-4} \text{ m}$$

$$\varphi_2 = ?$$

$$E = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \frac{Q}{x^2}$$

$$\varphi_1 = \lim_{c \rightarrow \infty} \int_{R_1}^c \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \frac{Q}{x^2} dx = \frac{Q}{4\pi\epsilon_0} \lim_{c \rightarrow \infty} \left[-\frac{1}{x} \right]_{R_1}^c =$$

$$= \frac{Q}{4\pi\epsilon_0} \lim_{c \rightarrow \infty} \left(\frac{1}{R_1} - \frac{1}{c} \right) = \frac{Q}{4\pi\epsilon_0} \frac{1}{R_1} = \varphi_1$$

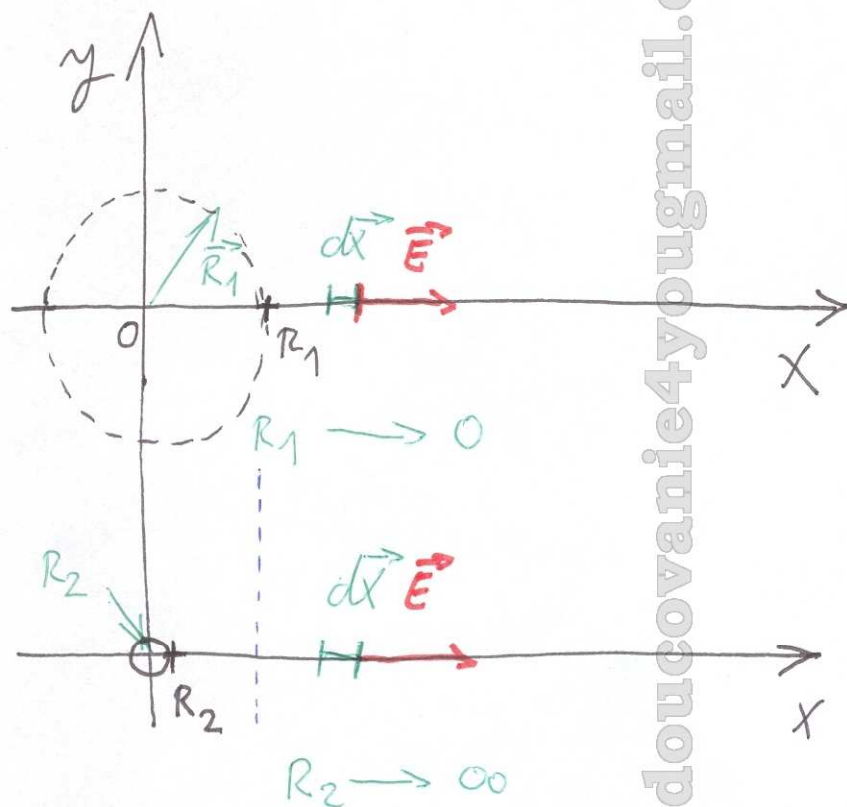
$$\varphi_1 = 10^4 \text{ V}$$

$$\frac{Q}{4\pi\epsilon_0} \frac{1}{R_1} = 10^4$$

$$Q = 10^4 \cdot 4\pi \epsilon_0 \cdot R_1 = 2.22 \cdot 10^{-8} \text{ C}$$

$$\varphi_2 = \frac{1}{R_2} Q \frac{1}{4\pi\epsilon_0} = \frac{1}{5 \cdot 10^{-4}} \cdot 2,22 \cdot 10^{-8} \cdot \frac{1}{4\pi\epsilon_0}$$

$$\varphi_2 = 399,047 \cdot 10^3 \text{ V} = \underline{\underline{400 \text{ kV}}}$$

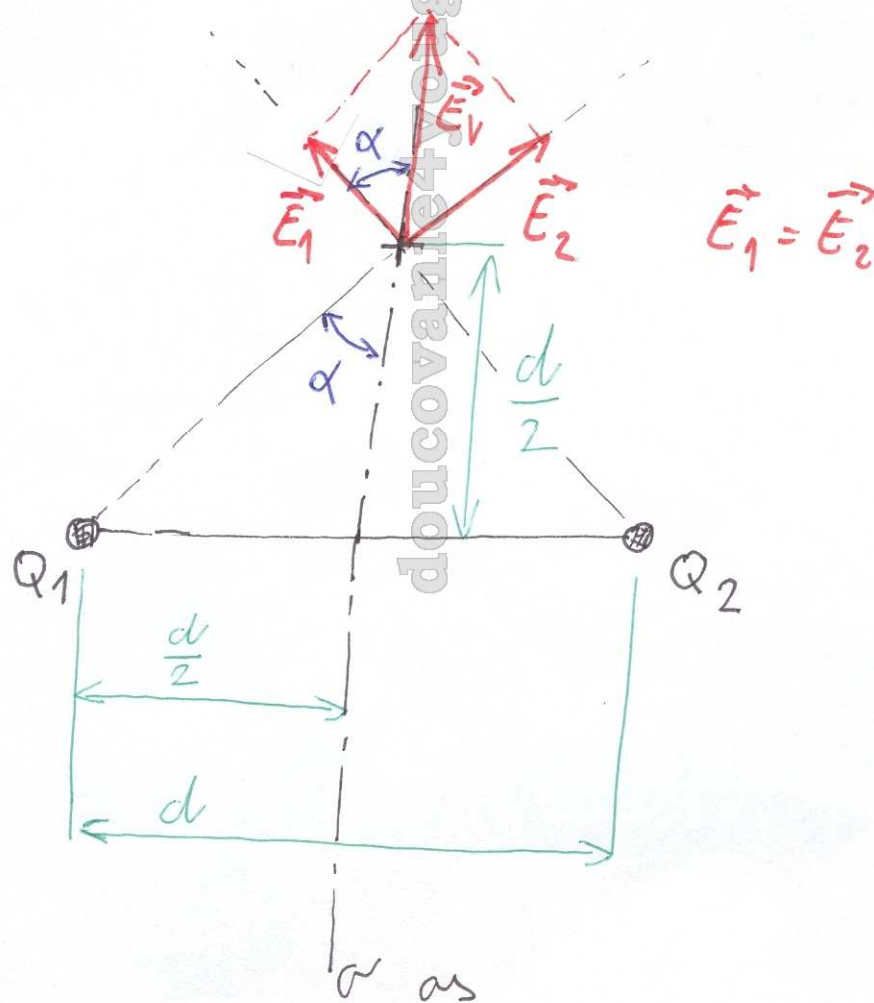
Dva rovnaké bodové náboje veľkosti $1\mu\text{C}$ sú vo vzdialenosti $d=1\text{m}$. Vypočítajte intenzitu elektrostatického poľa na osi spojnice vo vzdialenosti $d/2$ od jej stredu !
 $\epsilon_0 = 8,854 \cdot 10^{-12} \text{ m}^{-3} \text{ kg}^{-1} \text{ s}^4 \text{ A}^2$

$$Q = 1\mu\text{C} = 1 \cdot 10^{-6} \text{ C}$$

$$d = 1\text{m}$$

$$E_V = ?$$

$$a^2 = \left(\frac{d}{2}\right)^2 + \left(\frac{d}{2}\right)^2 = \frac{d^2}{4} + \frac{d^2}{4} = \frac{1}{2} d^2$$

$$|\vec{E}| = |\vec{E}_1| = |\vec{E}_2| = \frac{1}{2 \cancel{4\pi} \epsilon_0} \frac{Q}{\cancel{2} d^2} = \frac{1}{2\pi \epsilon_0} \frac{Q}{d^2}$$

$$\frac{\frac{d}{2}}{\frac{d}{2}} = \tan \alpha \quad \alpha = \arctan 1 = 45^\circ$$

$$\frac{|\vec{E}|}{|\vec{E}_V|} = \sin \alpha$$

$$|\vec{E}_V| = \frac{|\vec{E}|}{\sin \alpha} = \frac{1}{\sin \alpha} \cdot \frac{1}{2\pi \epsilon_0} \cdot \frac{Q}{d^2} =$$

$$= \frac{1}{\sin 45^\circ} \cdot \frac{1}{2\pi \epsilon_0} \cdot \frac{(1 \cdot 10^{-6})^2}{1^2} = \underline{\underline{2,54 \cdot 10^4 \text{ V m}^{-1}}}$$

10. Jednosmerný elektrický prúd

Akou veľkou rýchlosťou sa pohybujú elektróny v medenom $^{64}_{29}\text{Cu}$ drôte s prierezom 1 mm^2 keď ním prechádza prúd 6 A ?

($M_{\text{Cu}} = 63,54 \cdot 10^{-3} \text{ kg mol}^{-1}$, $\rho = 8,9 \cdot 10^3 \text{ kg.m}^{-3}$, $N_A = 6,022 \cdot 10^{23} \text{ mol}^{-1}$, $e = 1,602 \cdot 10^{-19} \text{ As}$)

$$S = 1\text{ mm}^2 = 1 \cdot 10^{-6} \text{ m}^2$$

$$I = 6\text{ A}$$

$$M_{\text{Cu}} = 63,54 \cdot 10^{-3} \text{ kg mol}^{-1}$$

$$\rho = 8,9 \cdot 10^3 \text{ kg m}^{-3}$$

$$N_A = 6,022 \cdot 10^{23} \text{ mol}^{-1}$$

$$e = 1,602 \cdot 10^{-19} \text{ As}$$

$$v = ?$$

$$dI = \frac{d}{dt} (e n_0 v dS dt)$$

$$dt = 0$$

$$I = e n_0 v S$$

$$v = \frac{I}{e n_0 S}$$

n_0 - POČET VOĽNÝCH ELEKTRÓNOV V 1 m^3 KOVU

n_0 = POČTU ATÓMOV V 1m^3 KOVU $\rightarrow$ PREDPOKLAD

$$m = \rho \cdot V = 8,9 \cdot 10^3 \cdot 1 = 8,9 \cdot 10^3 \text{ kg}$$

$$N = \frac{m}{M_{\text{Cu}}} = \frac{8,9 \cdot 10^3}{63,54 \cdot 10^{-3}} = 141 \cdot 10^3 \text{ mol}^{-1}$$

$$n_0 = N_A \cdot N = 141 \cdot 10^3 \cdot 6,022 \cdot 10^{23} = 8,5 \cdot 10^{28} \text{ m}^{-3}$$

$$v = \frac{I}{en_0 S} = \frac{6}{1,602 \cdot 10^{-19} \cdot 8,5 \cdot 10^{28} \cdot 1 \cdot 10^{-6}} = \underline{\underline{4,4 \cdot 10^{-4} \text{ m s}^{-1}}}$$

Hustota prúdu v hliníkovom vodiči je $j=1\text{Amm}^{-2}$. Vypočítajte rýchlosť v usporiadaného pohybu elektrónov za predpokladu, že počet voľných elektrónov v 1cm^3 sa rovná počtu atómov v tomto objeme !

$$j = 1 \text{ A mm}^{-2} = 1 \cdot 10^6 \text{ A m}^{-2}$$

$$\rho = 27 \cdot 10^3 \text{ kg m}^{-3}$$

$$e = 1,602 \cdot 10^{-19} \text{ As}$$

$$N_A = 6,022 \cdot 10^{23} \text{ mol}^{-1}$$

$$v = ?$$

$$j = \frac{I}{S} \quad v = \frac{\frac{I}{S}}{en} = j \cdot \frac{1}{en}$$

$$m = \rho \cdot V$$

$$N = \frac{m}{M_{Al}} = \frac{\rho V}{M_{Al}}$$

$$n_0 = N_A \cdot N = N_A \frac{\rho V}{M_{Al}} = \frac{N_A \rho}{M_{Al}} =$$

$$= \frac{6,022 \cdot 10^{23} \cdot 2,7 \cdot 10^3}{27 \cdot 10^{-3}} = 6,022 \cdot 10^{28} \text{ m}^{-3}$$

$$n = j \frac{1}{en} = 1 \cdot 10^6 \frac{1}{1,602 \cdot 10^{-19} \cdot 6,022 \cdot 10^{28}}$$

$$n = \underline{\underline{1,03 \cdot 10^4 \text{ m}^{-3}}}$$

Hustota prúdu v medenom vodiči je $j = 3 \text{ A mm}^{-2}$. Aká je intenzita elektrického poľa vo vodiči?
($\rho_{Cu} = 17 \cdot 10^{-9} \Omega \text{ m}$)

$$j = 3 \text{ A mm}^{-2} = 3 \cdot 10^6 \text{ A m}^{-2}$$

$$\rho_{Cu} = 17 \cdot 10^{-9} \Omega \text{ m}$$

$$U = ?$$

$$U = R \cdot I \quad \left| \cdot \frac{1}{S} \right.$$

$$\frac{U}{S} = R \frac{I}{S} = R \cdot j \quad \left(R = \rho \frac{l}{S} \right)$$

$$\frac{U}{\cancel{S}} = \rho \frac{l}{\cancel{S}} j$$

$$U = \rho l j$$

$$\text{Ak } l = 1 \text{ m}$$

$$E = \rho \cdot j = 17 \cdot 10^{-9} \cdot 3 \cdot 10^6 = \underline{\underline{5,1 \cdot 10^{-2} \text{ V m}^{-1}}}$$

Aké množstvo elektrického náboja Q prejde vodičom za čas $t_0 = 10 \text{ s}$, keď:

A, Prúd je stály $I = 5 \text{ A}$?

B, Prúd rovnomerne rastie od 0 A do 3 A

$$t_0 = 0$$

$$t_1 = 10 \text{ s}$$

$$a) I = \text{konst} = 5 \text{ A}$$

$$b) I = f(t) \quad (0 - 3 \text{ A})$$

$$Q = ?$$

a)

$$Q = I \cdot t_0 = 5 \text{ A} \cdot 10 \text{ s} = \underline{\underline{50 \text{ C}}}$$

$$dQ = I dt$$

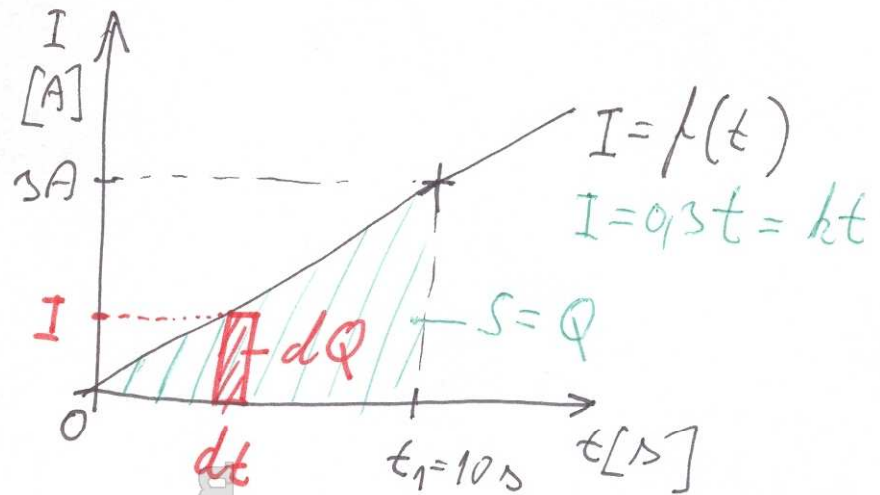
$$I = kt$$

$$I = 0,3t$$

$$k = \frac{3}{10} = 0,3$$

$$dQ = \underbrace{0,3t}_I dt$$

$$Q = \int_{t_0}^{t_1} 0,3t dt = 0,3 \left[\frac{t^2}{2} \right]_0^{10} = 0,3 \left[\frac{10^2}{2} \right] = \underline{\underline{15C}}$$

Vypočítajte náboj Q , ktorý prejde obvodom s odporom $R=5\Omega$ pri rovnomernom narastaní napätia z hodnoty $U_1=3V$ na $U_2=7V$ za čas $t=2s$!

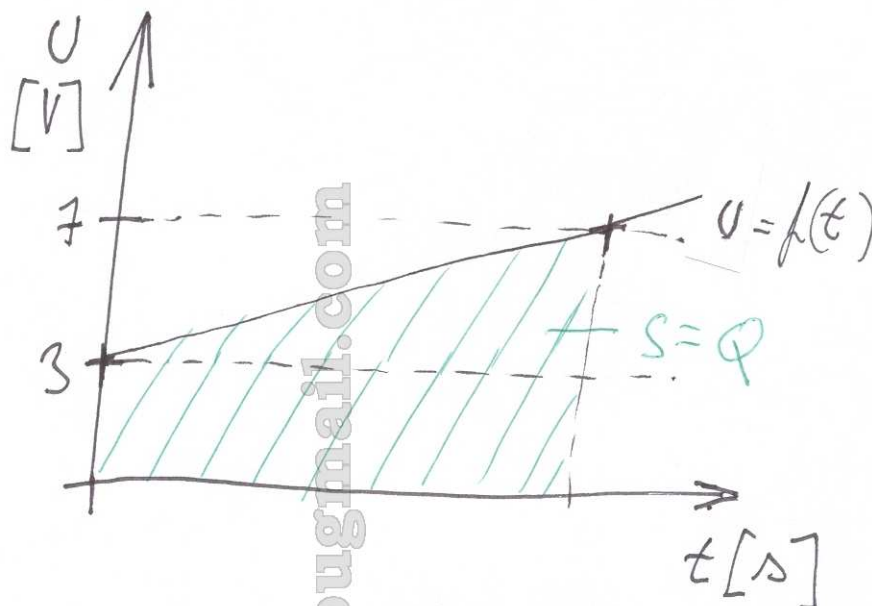
$$R = 5\Omega$$

$$U_1 = 3V$$

$$U_2 = 7V$$

$$t = 2s$$

$$Q = ?$$

$$I = \frac{U}{R}$$

$$I = \frac{1}{R} (3 + 2t)$$

$$U = 3 + kt$$

$$7 = 3 + 2k$$

$$k = 2$$

$$U = 3 + 2t \quad U = f(t)$$

$$dQ = I dt = \frac{1}{R} (3 + 2t) dt$$

$$Q = \int_{t_1}^{t_2} \frac{1}{R} (3 + 2t) dt = \int_{t_1}^{t_2} \left(\frac{3}{R} + \frac{2t}{R} \right) dt =$$

$$= \left[\frac{3t}{R} + \frac{2t^2}{2R} \right]_0^2 =$$

$$= \left(\frac{3.2}{5} + \frac{2.2^2}{2.5} \right) - \left(\frac{3.0}{5} - \frac{2.0^2}{2.5} \right) = \underline{\underline{2C}}$$

Aký je pomer tiaži medi a hliníka, keď z nich vyrobíme vodiče rovnakej dĺžky a odporu ?
 ($\rho_{Cu} = 17 \cdot 10^{-9} \Omega m$, $\rho_{Al} = 0,029 \cdot 10^{-6} \Omega m$, $\rho_{Cu}' = 8,9 \cdot 10^3 \text{ kgm}^{-3}$, $\rho_{Al}' = 2,7 \cdot 10^3 \text{ kgm}^{-3}$)

$$\rho_{Cu} = 17 \cdot 10^{-9} \Omega m$$

$$\rho_{Al} = 0,029 \cdot 10^{-6} \Omega m$$

$$\rho'_{Cu} = 8,9 \cdot 10^3 \text{ kgm}^{-3}$$

$$\rho'_{Al} = 2,7 \cdot 10^3 \text{ kgm}^{-3}$$

$$\frac{G_{Cu}}{G_{Al}} = ?$$

$$R_{Al} = \rho_{Al} \frac{l_1}{S_1} \Rightarrow S_1 = \frac{\rho_{Al} \cdot l}{R_{Al}}$$

$$R_{Cu} = \rho_{Cu} \frac{l_2}{S_2} \Rightarrow S_2 = \frac{\rho_{Cu} \cdot l}{R_{Cu}}$$

$$m = \rho' \cdot V$$

$$R_{Al} = R_{Cu}$$

$$l_1 = l_2$$

$$R = \rho \frac{l}{S}$$

$$G_{AL} = \rho'_{AL} \cdot V_1 \cdot g$$

$$G_{cu} = \rho'_{cu} V_2 \cdot g$$

$$G_{AL} = \rho'_{AL} \left(\frac{\rho_{AL} l_1}{R_{AL}} \right) l_1 \cdot g$$

$$G_{cu} = \rho'_{cu} \left(\frac{\rho_{cu} \cdot l_2}{R_{cu}} \right) l_2 \cdot g$$

$$\frac{G_{cu}}{G_{AL}} = \frac{\rho'_{cu} \left(\frac{\rho_{cu} l_2}{R_{cu}} \right) l_2 \cdot g}{\rho'_{AL} \left(\frac{\rho_{AL} l_1}{R_{AL}} \right) l_1 \cdot g}$$

$$\frac{G_{cu}}{G_{AL}} = \frac{\rho'_{cu} \cdot \rho_{cu}}{\rho'_{AL} \cdot \rho_{AL}} = \frac{8,9 \cdot 10^3 \cdot 17 \cdot 10^{-9}}{27 \cdot 10^3 \cdot 0,029 \cdot 10^6}$$

$$\frac{G_{cu}}{G_{AL}} = 1,93$$

Aký má byť prierez medeného vedenia, aby v prípade 1km dlhého vedenia a 1A-ového prúdu nebolo napätie väčšie ako 20 V ! $\rho_{Cu} = 17 \cdot 10^{-9} \Omega m$

$$l = 1 \text{ km} = 1000 \text{ m}$$

$$I = 1 \text{ A}$$

$$U \leq 20 \text{ V}$$

$$\rho_{Cu} = 0,017 \cdot 10^{-6} \Omega m$$

$$S \geq ?$$

$$R = \rho_{Cu} \frac{l}{S}$$

$$I = \frac{U}{R} \Rightarrow U = R \cdot I$$
$$R \cdot I \leq 20$$

$$\rho_{Cu} \frac{l}{S} \cdot I \leq 20$$

$$\rho_{Cu} \frac{l}{20} I \leq S$$

$$\frac{0,017 \cdot 10^{-6} \cdot 1000 \cdot 1}{20} \leq S$$

$$8,5 \cdot 10^{-4} \text{ m}^2 \leq S$$

$$\underline{\underline{0,85 \text{ mm}^2 \leq S}}$$

Elektrický obvod sa skladá z troch vodičov rovnakej dĺžky zhotovených z rovnakého materiálu, ktoré sú zapojené za sebou. Prierezy vodičov sú: $S_1 = 1\text{mm}^2$ $S_2 = 2\text{mm}^2$ $S_3 = 3\text{mm}^2$. Rozdiel potenciálov na koncoch obvodu je $U = 12\text{V}$. Učte úbytok napätia na každom vodiči.

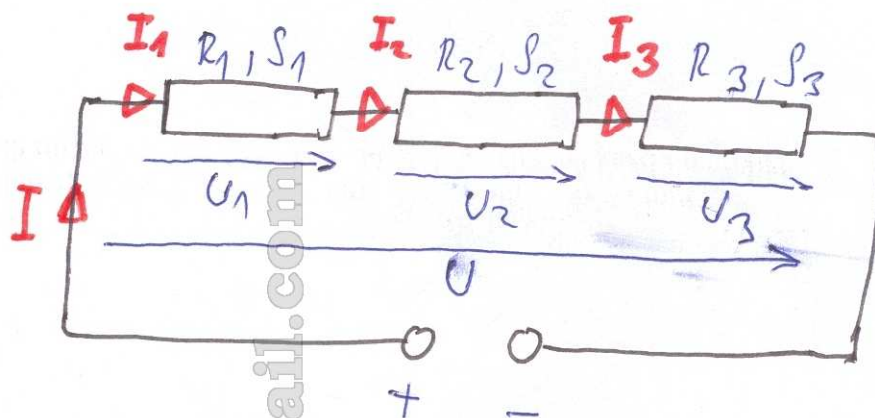
$$S_1 = 1\text{mm}^2$$

$$S_2 = 2\text{mm}^2$$

$$S_3 = 3\text{mm}^2$$

$$U = 12\text{V}$$

$$U_1, U_2, U_3 = ?$$

$$R = \rho \frac{l}{S}$$

$$S_1 < S_2 < S_3$$

$$R_1 > R_2 > R_3$$

$$U_1 > U_2 > U_3$$

$$U = R \cdot I$$

I. KZ

$$I_1 = I_2 = I_3 = I$$

II. KZ

$$U = U_1 + U_2 + U_3$$

$$R = R_1 + R_2 + R_3$$

$$I = \frac{U}{R} = \frac{U}{R_1 + R_2 + R_3}$$

$$R = \rho \frac{l}{S_1} + \rho \frac{l}{S_2} + \rho \frac{l}{S_3} = \rho l \left(\frac{1}{S_1} + \frac{1}{S_2} + \frac{1}{S_3} \right)$$

$$R_1 + R_2 + R_3$$

$$I = \frac{U}{R} = \frac{U}{\rho l \left(\frac{1}{S_1} + \frac{1}{S_2} + \frac{1}{S_3} \right)}$$

$$U_1 = R_1 I$$

$$U_2 = R_2 \cdot I$$

$$U_3 = R_3 I$$

$$R_1 = \rho \frac{l}{S_1}$$

$$R_2 = \rho \frac{l}{S_2}$$

$$R_3 = \rho \frac{l}{S_3}$$

$$U_1 = R_1 \cdot I = \cancel{\rho \frac{l}{S_1}} \cdot \frac{U}{\cancel{\rho l \left(\frac{1}{S_1} + \frac{1}{S_2} + \frac{1}{S_3} \right)}} =$$

$$= \frac{U}{\frac{S_1}{S_1} + \frac{S_1}{S_2} + \frac{S_1}{S_3}} = \frac{12}{1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{3}} = \underline{\underline{6,54V}}$$

TAK ISTO AKO U_1 AS U_2 A U_3 POTOH:

$$U_2 = \frac{U}{\frac{S_2}{S_1} + \frac{S_2}{S_2} + \frac{S_2}{S_3}} = \frac{12}{\frac{2}{1} + \frac{2}{2} + \frac{2}{3}} = \underline{\underline{3,27V}}$$

$$U_3 = \frac{U}{\frac{S_3}{S_1} + \frac{S_3}{S_2} + \frac{S_3}{S_3}} = \frac{12}{\frac{3}{1} + \frac{3}{2} + \frac{3}{3}} = \underline{\underline{2,18V}}$$

11. Stacionárne magnetické pole

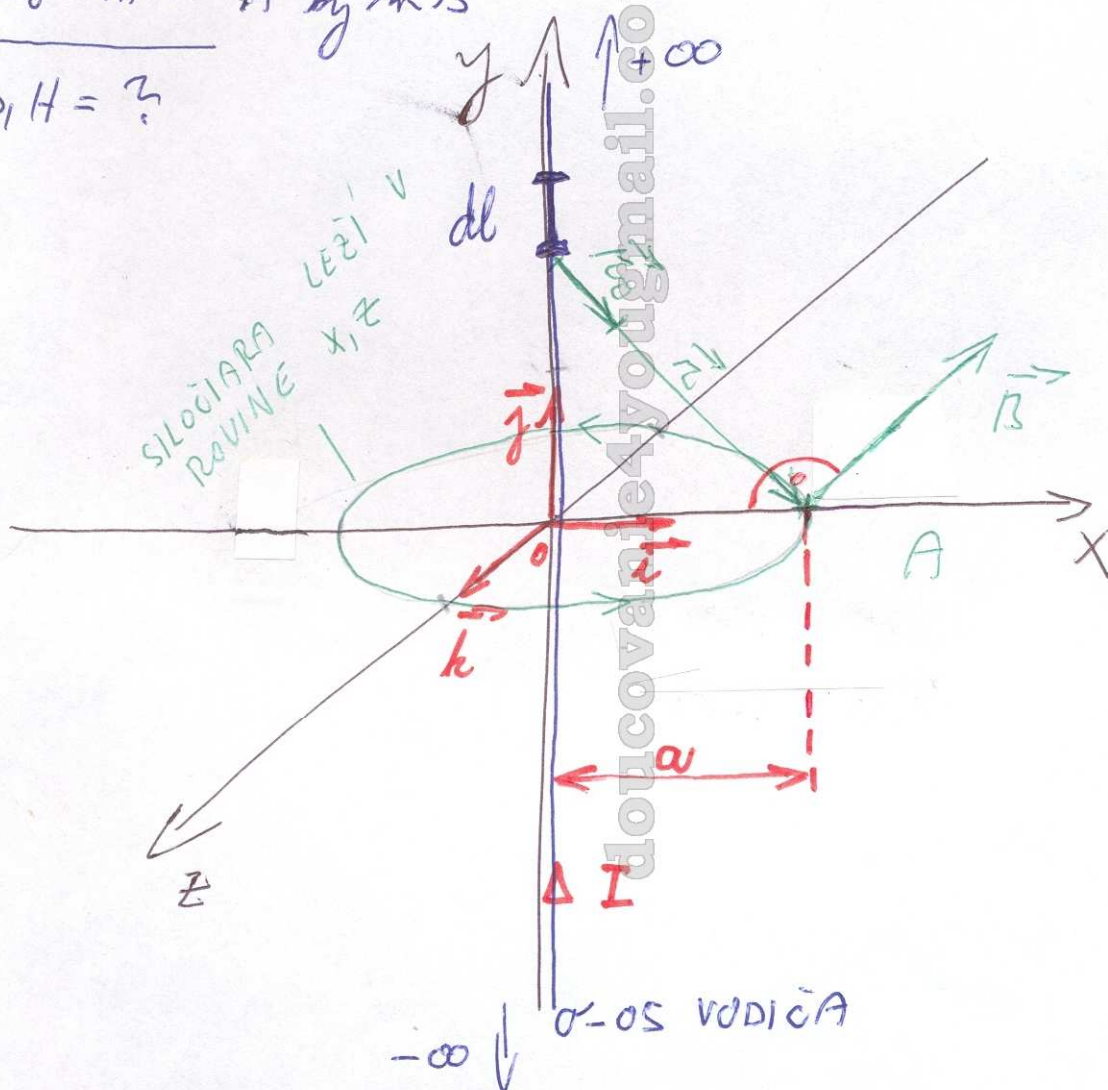
Určíte indukciu a intenzitu magnetického poľa vo vzdialenosti $a = 5\text{cm}$ od veľmi dlhého priameho vodiča, keď ním preteká prúd $I=5\text{A}$. ($\mu_0 = 4\pi \cdot 10^{-7} \text{ A}^2 \text{ kg m s}^{-2}$)

$$a = 5\text{cm} = 5 \cdot 10^{-2} \text{ m}$$

$$I = 5\text{A}$$

$$\mu_0 = 4\pi \cdot 10^{-7} \text{ A}^2 \text{ kg m s}^{-2}$$

$$B, H = ?$$

$$I \parallel \sigma \parallel \vec{j} \parallel d\vec{l} \parallel y \quad \vec{B} \perp \vec{i} \quad \vec{B} \parallel \vec{k}$$

$$d\vec{B} = \frac{\mu_0 I}{4\pi} \cdot \frac{d\vec{l} \times \vec{r}_0}{r^2} = \frac{\mu_0 I}{4\pi} \cdot \frac{|d\vec{l}| \cdot |\vec{r}_0| \cdot \sin\alpha}{r^2}$$

$$\vec{A} \times \vec{B} = |\vec{A}| \cdot |\vec{B}| \sin\alpha$$

$$d\vec{B} = \frac{\mu_0 I}{4\pi} \frac{dl \sin\alpha}{r^2}$$

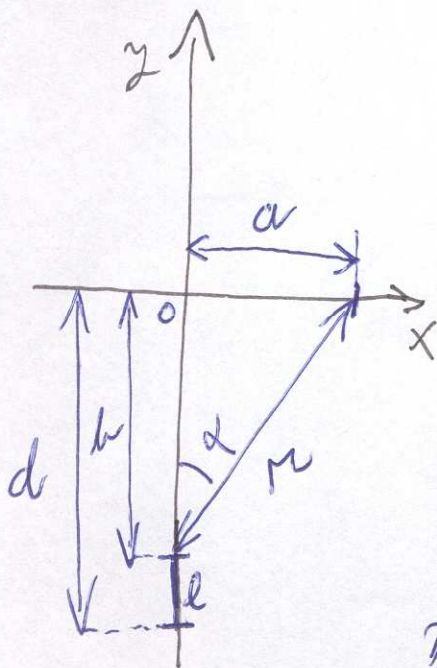
$$d\vec{l} \rightarrow dl$$

$$r^2 \rightarrow a, a$$

$$l = d - b = d - a \cot\alpha$$

$$\left| \frac{b}{a} = \cot\alpha \right|$$

$$b = a \cot\alpha$$

$$l = d - a \cot\alpha$$

$$dl = -\frac{a}{-\sin^2\alpha} d\alpha = \frac{a}{\sin^2\alpha} d\alpha$$

$$\frac{a^2}{r \sin^2\alpha} = r^2$$

$$\frac{a}{r} = \sin\alpha$$

$$B = 2 \int_0^{\pi/2} \frac{\mu_0 I}{4\pi} \frac{\sin\alpha}{r^2} dl =$$

$$B = 2 \int_0^{\pi/2} \frac{\mu_0 I}{4\pi} \frac{1}{\boxed{\frac{a^2}{r \sin^2 \alpha}}} \cdot r \sin \alpha \boxed{\frac{a}{r \sin^2 \alpha} d\alpha} =$$

r^2 dl

$$= \frac{\cancel{2} \mu_0 I \cancel{a}}{\cancel{4\pi} a^2} \int_0^{\pi/2} \cancel{r \sin^2 \alpha} r \sin \alpha \frac{1}{\cancel{r \sin^2 \alpha}} d\alpha =$$

$$= \frac{\mu_0 I}{2\pi a} \int_0^{\pi/2} r \sin \alpha d\alpha = \frac{\mu_0 I}{2\pi a} \left[-\cos \alpha \right]_0^{\pi/2} =$$

$$= \frac{\mu_0 I}{2\pi a} \left(-\cos \frac{\pi}{2} - (-\cos 0) \right) = \frac{\mu_0 I}{2\pi a} (-0 - (-1))$$

$$\boxed{B = \frac{\mu_0 I}{2\pi a}} = \frac{4\pi \cdot 10^{-7} \cdot 5}{2\pi \cdot 5 \cdot 10^{-2}} = \underline{\underline{2 \cdot 10^{-5} \text{ T}}}$$

$$H = \frac{B}{\mu} = \frac{2 \cdot 10^{-5}}{4\pi \cdot 10^{-7}} = \underline{\underline{15,9 \text{ A m}^{-1}}}$$

Vypočítajte intenzitu magnetického poľa vyvolaného úsekom priameho vodiča, ktorým preteká prúd $I=10\text{A}$, a to v bode nachádzajúcom sa vo vzdialenosti $d=5\text{cm}$ kolmo od stredu tohto úseku vodiča! Dĺžka vodiča je taká, že ju vidieť z bodu, v ktorom intenzitu magnetického poľa počítame, pod zorným uhlom 60° . Prostredie v okolí vodiča je vákuum.

$$I = 10\text{A}$$

$$a = 5\text{cm} = 5 \cdot 10^{-2}\text{m}$$

$$\beta = 60^\circ$$

$$H = ?$$

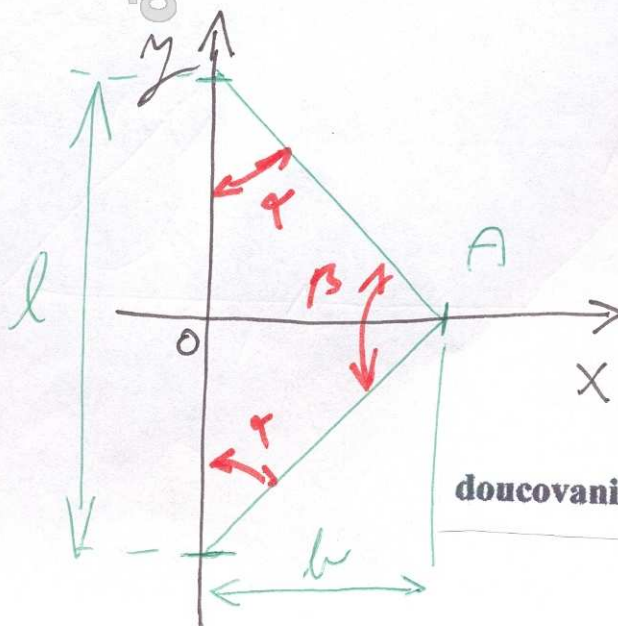
$$H = \frac{B}{\mu_0}$$

$$H = \frac{1}{\mu_0} \frac{\mu_0 I}{2\pi a} \int_{(1)}^{(2)} \sin \alpha \, d\alpha = \left[\frac{I}{2\pi a} \int_{(1)}^{(2)} \sin \alpha \, d\alpha \right]$$

AKO PREDOSLÝ PRÍKLAD LEN TREBA URČIŤ (1)(2)

$$\beta = 60^\circ = \frac{1}{3}\pi$$

$$\alpha = \frac{180 - \beta}{2} = 60^\circ$$

$$H = \frac{I}{2\pi a} \int_{\frac{1}{3}\pi}^{\frac{1}{2}\pi} \sin \alpha \, d\alpha = \frac{I}{2\pi a} \left[-\cos \alpha \right]_{\frac{1}{3}\pi}^{\frac{1}{2}\pi} =$$

$$= \frac{I}{2\pi a} \left(-0 - \left(-\frac{1}{2}\right) \right) = \boxed{\frac{I}{4\pi a} = H}$$

$$H = \frac{I}{4\pi a} = \frac{10 \text{ A}}{4\pi \cdot 5 \cdot 10^{-2} \text{ m}} = \underline{\underline{15,9 \text{ A m}^{-1}}}$$

Vypočítajte magnetickú indukciu v strede závitú tvaru štvorca so stranou $a = 10 \text{ cm}$, ktorým preteká prúd $I = 5 \text{ A}$! ($\mu_0 = 4\pi \cdot 10^{-7} \text{ A}^2 \text{ kg m s}^{-2}$)

$$a = 10 \text{ cm} = 0,1 \text{ m}$$

$$I = 5 \text{ A}$$

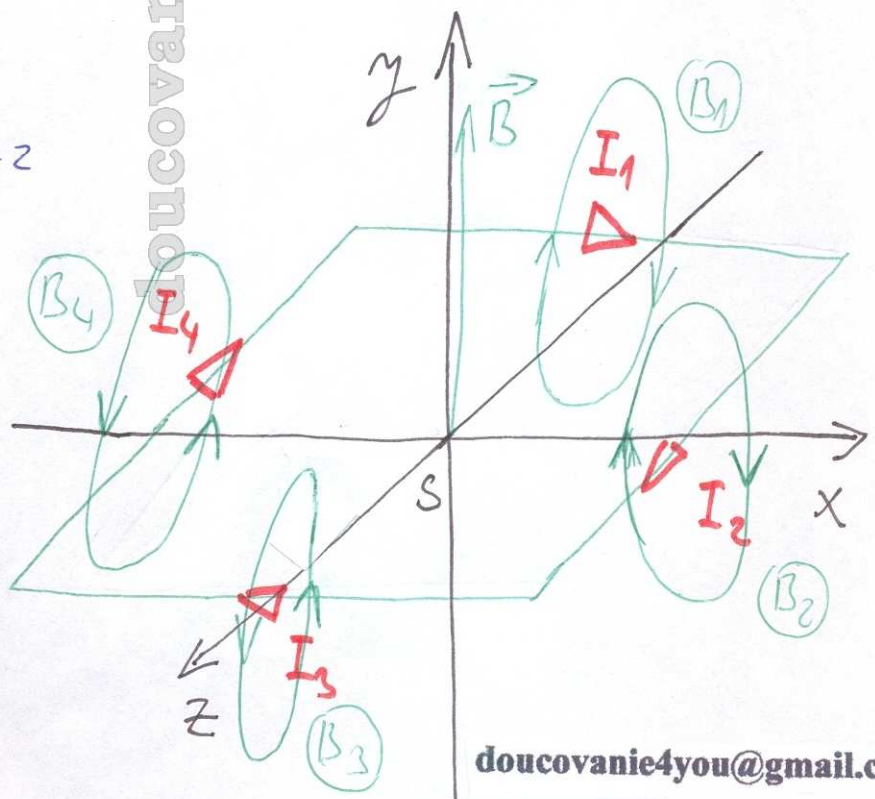
$$\mu_0 = 4\pi \cdot 10^{-7} \text{ A}^2 \text{ kg m s}^{-2}$$

$$B = ?$$

$$\vec{B} = \vec{B}_1 + \vec{B}_2 + \vec{B}_3 + \vec{B}_4$$

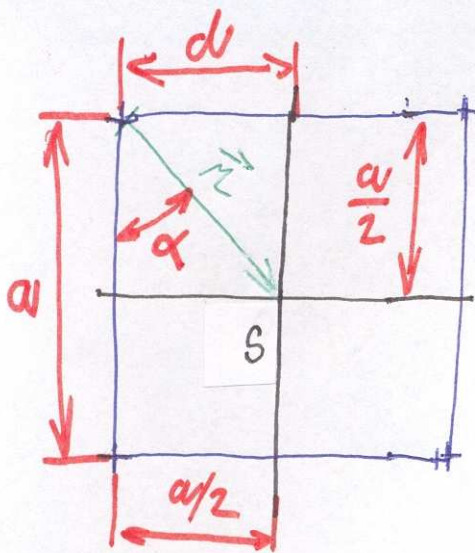
$$\vec{B}_1 \parallel \vec{B}_2 \parallel \vec{B}_3 \parallel \vec{B}_4$$

$$\vec{B}_1 = \vec{B}_2 = \vec{B}_3 = \vec{B}_4$$

doucovanie4you@gmail.com

$$\sin \alpha = \frac{\frac{a}{2}}{r} = \frac{a}{2r}$$

$$\cos \alpha = \frac{\frac{a}{2}}{r} = \frac{a}{2r}$$

$$\sin \alpha = \cos \alpha = \quad \alpha = \frac{1}{4}\pi = 45^\circ$$

$$\sin \frac{1}{4}\pi = \cos \frac{1}{4}\pi = \frac{\sqrt{2}}{2}$$

$$d = \frac{a}{2}$$

$$B = \frac{\mu_0 I}{2\pi d} \cdot 4 \cdot \int_{\frac{1}{4}\pi}^{\frac{1}{2}\pi} \sin \alpha \, d\alpha = \frac{2\mu_0 I}{\pi d} \left[-\cos \alpha \right]_{\frac{1}{4}\pi}^{\frac{1}{2}\pi} =$$

$$= \frac{2\mu_0 I}{\pi \frac{a}{2}} \left(-0 - \left(-\frac{\sqrt{2}}{2} \right) \right) = \frac{2\sqrt{2} \mu_0 I}{\pi \cdot a} = B$$

$$B = \frac{2 \cdot \sqrt{2} \cdot 4\pi \cdot 10^{-7} \cdot 5}{\pi \cdot 0,1} = \underline{\underline{5,65 \cdot 10^{-5} \text{ T}}}$$

Vypočítajte indukciu magnetického poľa buď dvoma priamymi, nekonečne dlhými rovnobežnými vodičmi, vzdialenými od seba $a=10\text{cm}$, ktorými prechádza ten istý prúd $I=2\text{A}$ v tom istom smere, vo vzdialenosti $a_1=4\text{cm}$ od prvého na spoločnej kolmej spojnice oboch vodičov! ($\mu_0 = 4\pi \cdot 10^{-7} \text{ A}^2 \text{ kg m s}^{-2}$)

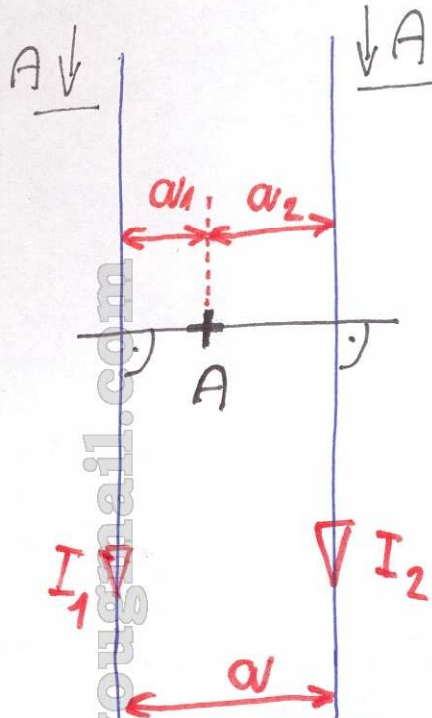
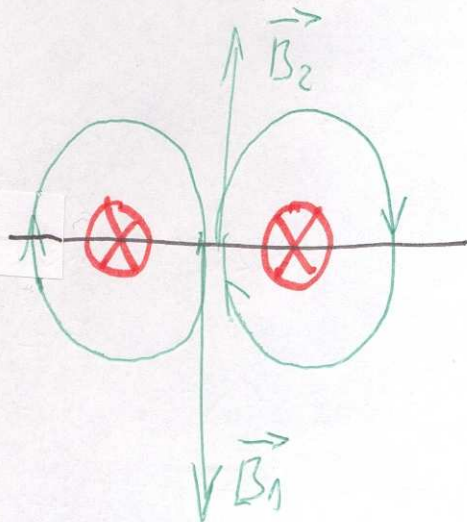
$$a = 10 \text{ cm} = 0,1 \text{ m}$$

$$a_1 = 4 \text{ cm} = 0,04 \text{ m}$$

$$I = 2 \text{ A}$$

$$B = ? [\text{T}]$$

A-A

$$I_1 = I_2 = I = 2 \text{ A}$$

$$a_2 = a - a_1 = 10 - 4 = 6 \text{ cm} = 0,06 \text{ m}$$

$$\vec{B} = \vec{B}_2 - \vec{B}_1$$

$$|\vec{B}_2| > |\vec{B}_1|$$

$$\vec{B} = \vec{B}_2 - \vec{B}_1 = \frac{\mu_0 I}{2\pi a_1} - \frac{\mu_0 I}{2\pi a_2} = \frac{\mu_0 I}{2\pi} \left(\frac{1}{a_1} - \frac{1}{a - a_1} \right) =$$

$$= \frac{\mu_0 I}{2\pi} \left(\frac{a - 2a_1}{a_1(a - a_1)} \right) = \frac{4\pi \cdot 10^{-7} \cdot 2}{2\pi} \cdot \left(\frac{0,1 - 0,08}{0,04(0,1 - 0,04)} \right) =$$

$$= \underline{\underline{3,33 \cdot 10^{-6} \text{ T}}}$$

Určite intenzitu a indukciu magnetického poľa v strede kruhového vodiča polomeru $R=5\text{cm}$, keď ním preteká prúd $I = 5\text{A}$. ($\mu_0 = 4\pi \cdot 10^{-7} \text{ A}^{-2} \text{ kg m s}^2$)

$$R = 5 \text{ cm} = 0,05 \text{ m}$$

$$I = 5 \text{ A}$$

$$\mu_0 = 4\pi \cdot 10^{-7} \text{ A}^{-2} \text{ kg m s}^2$$

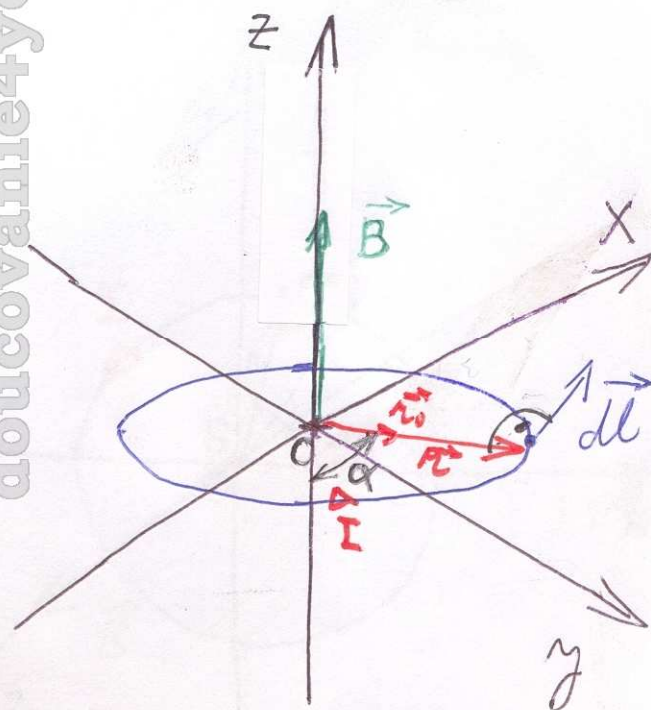
$$\vec{B}, \vec{H} = ?$$

$$\vec{B} \parallel \text{s osou } z$$

ZÁVIT LEŽI V ROVINE x, y ;

$$d\vec{B} = \frac{\mu_0 I}{4\pi} \cdot \frac{d\vec{l} \times \vec{r}_0}{r^2}$$

$$d\vec{l} \times \vec{r}_0 = |d\vec{l}| \cdot |\vec{r}_0| \cdot \sin \alpha$$

$$d\vec{l} \times \vec{r}_0 = |d\vec{l}| |\vec{r}_0| \sin 90^\circ = dl$$

$$dB = \frac{\mu_0 I}{4\pi} \frac{1}{r^2} dl$$

$$dH = \frac{I}{4\pi} \frac{1}{r^2} dl$$

$$B = \oint_0^{2\pi r} \frac{\mu_0}{4\pi} \frac{1}{r^2} dl = \frac{\mu_0}{4\pi} \frac{1}{r^2} \int_0^{2\pi r} dl =$$

$$= \frac{\mu_0}{4\pi r^2} [l]_0^{2\pi r} = \frac{\mu_0}{4\pi r^2} [2\pi r - 0] = \frac{\mu_0 \cancel{2\pi} r}{\cancel{2} 4\pi r^2} =$$

$$= \boxed{\frac{\mu_0 I}{2r} = B}$$

$$= \frac{\mu_0 I}{2r} = \frac{4\pi \cdot 10^{-7} \cdot 5}{2 \cdot 0.05} = \underline{\underline{6.25 \cdot 10^{-5} T}}$$

$$H = \frac{B}{\mu} = \frac{6.25 \cdot 10^{-5}}{4\pi \cdot 10^{-7}} = \underline{\underline{49.76 A m^{-1}}}$$

Vodičom kruhového tvaru polomeru $R = 10\text{ cm}$ preteká prúd $I = 2\text{ A}$. Vypočítajte indukciu magnetického poľa v mieste A na osi uvedeného vodiča vo vzdialenosti $a = 10\text{ cm}$ od jeho stredu! ($\mu_0 = 4\pi \cdot 10^{-7}\text{ A}^2\text{ kg m s}^{-2}$)

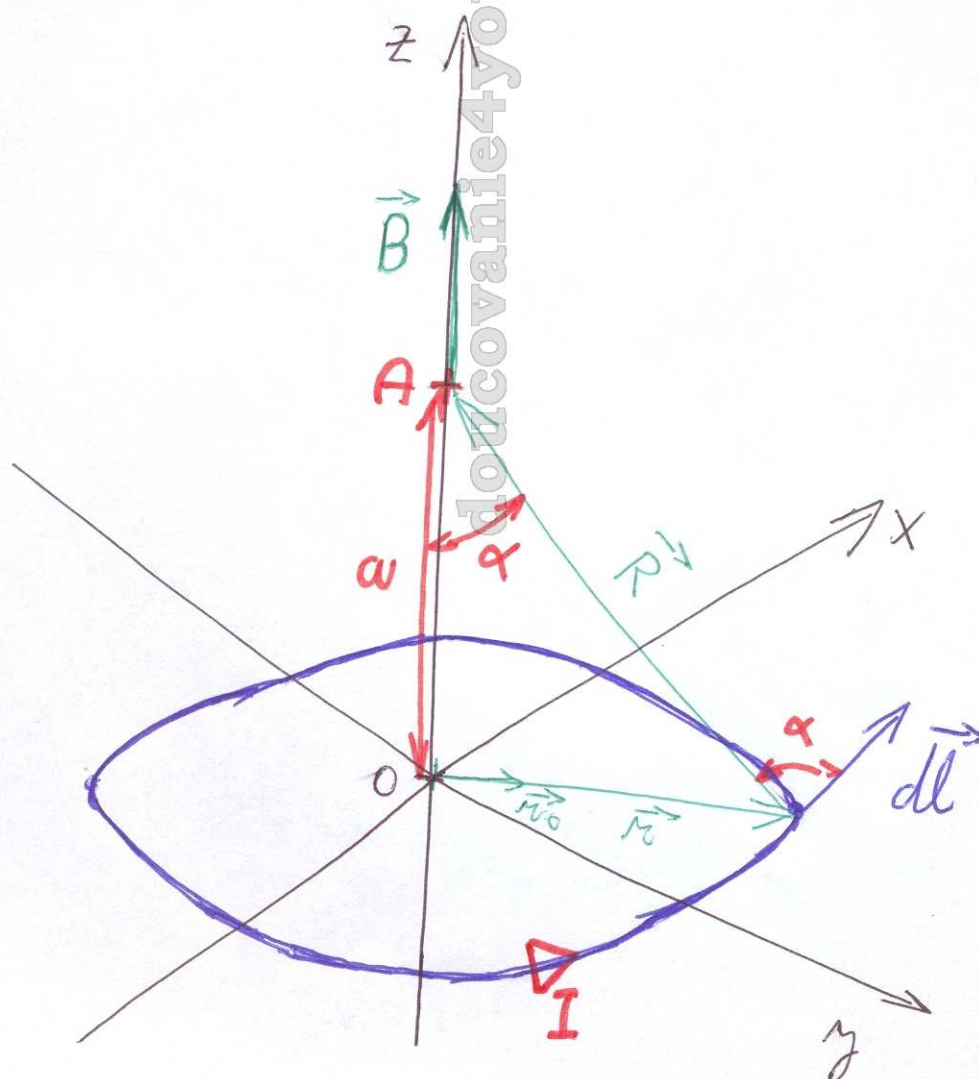
$$R = 10\text{ cm} = 0,1\text{ m}$$

$$I = 2\text{ A}$$

$$a = 10\text{ cm} = 0,1\text{ m}$$

$$\mu_0 = 4\pi \cdot 10^{-7}\text{ A}^2\text{ kg m s}^{-2}$$

$$\vec{B} = ? [\text{T}]$$

$$R^2 = r^2 + a^2 \Rightarrow R = \sqrt{r^2 + a^2}$$

$$\frac{r}{R} = \sin \alpha = \frac{r}{\sqrt{r^2 + a^2}}$$

$$d\vec{B} = \frac{\mu_0 I}{4\pi} \cdot \frac{|\vec{dl}| |\vec{r}_0| \sin \alpha}{R^2} =$$

$$= \frac{\mu_0 I}{4\pi} \frac{|\vec{dl}| |\vec{r}_0|}{R^2} \cdot \frac{r}{\sqrt{r^2 + a^2}}$$

$$B = \oint_0^{2\pi r} \frac{\mu_0 I}{4\pi} \frac{1}{R^2} \frac{r}{\sqrt{r^2 + a^2}} dl =$$

$$= \frac{\mu_0 I}{4\pi} \frac{1}{(r^2 + a^2)} \cdot \frac{r}{\sqrt{r^2 + a^2}} \oint_0^{2\pi r} dl =$$

$$= \frac{\mu_0 I}{4\pi} \frac{1}{(r^2 + a^2)} \cdot \frac{r}{\sqrt{r^2 + a^2}} [2\pi r - 0] =$$

$$= \frac{\mu_0 I}{4\pi} \frac{1}{r^2 + a^2} \frac{r}{\sqrt{r^2 + a^2}} (2\pi r) =$$

$$= \frac{\mu_0 I r^2}{2\sqrt{(r^2 + a^2)^3}} = B$$

$$B = \frac{\mu_0 I r^2}{2\sqrt{(r^2 + a^2)^3}} = \frac{4\pi \cdot 10^{-7} \cdot 2 \cdot 0,1}{2\sqrt{(0,1^2 + 0,1^2)^3}}$$

$$B = \underline{\underline{4,43 \cdot 10^{-5} \text{ T}}}$$

doucovanie4you@gmail.com

Dvoma vodičmi kruhového tvaru $R_1 = 10\text{cm}$ $R_2 = 15\text{cm}$ preteká prúd $I_1 = 2\text{A}$, $I_2 = 5\text{A}$ tak že vo svojom okolí budia magnetické pole. Vypočítajte jeho intenzitu v bode A na osi týchto kruhových vodičov, ktorého vzdialenosti od ich stredov sú $X_1 = 5\text{cm}$, $X_2 = 10\text{cm}$ ($\mu_0 = 4\pi \cdot 10^{-7} \text{A}^{-2}\text{kg m s}^{-2}$)

$$I_1 = 2\text{A}$$

$$I_2 = 5\text{A}$$

$$R_1 = 10\text{cm} = 0,1\text{m}$$

$$R_2 = 15\text{cm} = 0,15\text{m}$$

$$X_1 = 5\text{cm} = 0,05\text{m}$$

$$X_2 = 10\text{cm} = 0,1\text{m}$$

$$\mu_0 = 4\pi \cdot 10^{-7} \text{A}^{-2}\text{kg m s}^{-2}$$

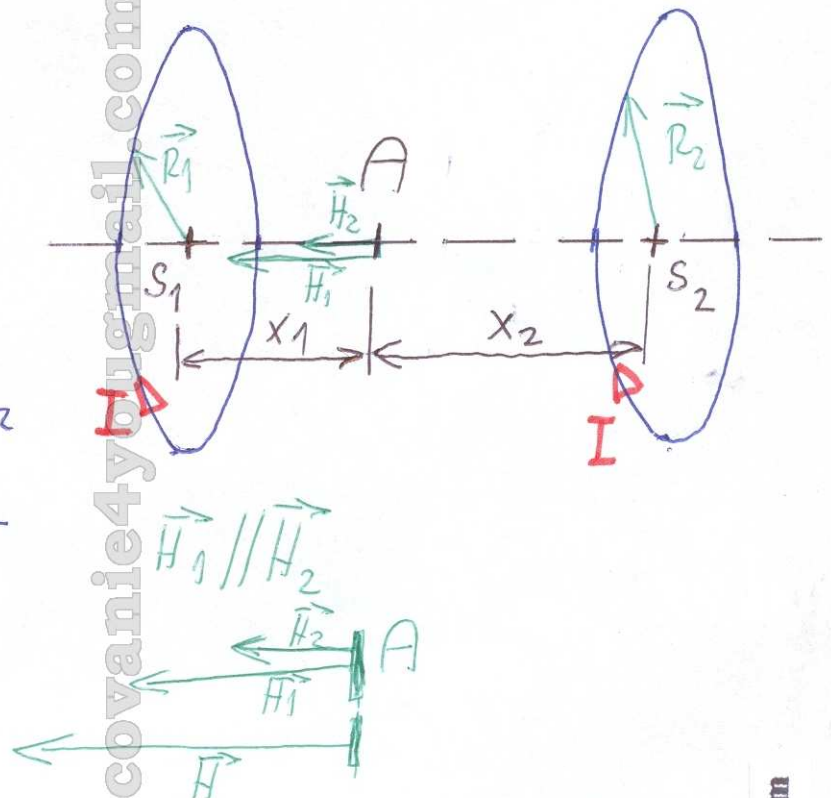
$$\vec{H} = ? (\text{A m}^{-1})$$

$$|\vec{H}| = |\vec{H}_1| + |\vec{H}_2|$$

$$H = \frac{IR^2}{2\sqrt{(R^2 + X^2)^3}}$$

$$H = \frac{I_1 R_1^2}{2\sqrt{(R_1^2 + X_1^2)^3}} + \frac{I_2 R_2^2}{2\sqrt{(R_2^2 + X_2^2)^3}} =$$

$$= \frac{2 \cdot 0,1^2}{2(0,1^2 + 0,05^2)^{\frac{3}{2}}} + \frac{5 \cdot 0,15^2}{2(0,15^2 + 0,1^2)^{\frac{3}{2}}} = \underline{\underline{16,53 \text{ A m}^{-1}}}$$

Aký je polomer zakrivenia dráhy elektrónu s kinetickou energiou $E_k = 5\text{keV}$, ak sa pohybuje v homogénnom magnetickom poli s indukciou $B = 0,005\text{ T}$, kolmom na smer pohybu.
 ($m_e = 9,1 \cdot 10^{-31}\text{ kg}$ $1\text{eV} = 1,602 \cdot 10^{-19}\text{ J}$ $e = 1,602 \cdot 10^{-19}\text{ C}$)

$$E_k = 5\text{keV}$$

$$B = 0,005\text{ T}$$

$$m_e = 9,1 \cdot 10^{-31}\text{ kg}$$

$$1\text{eV} = 1,602 \cdot 10^{-19}\text{ J}$$

$$e = 1,602 \cdot 10^{-19}\text{ As} =$$

$$R = ?$$

$$F = BQv$$

$$E = E_k \cdot 1,602 \cdot 10^{-19} = 8,01 \cdot 10^{-16}\text{ J}$$

$$E = \frac{1}{2}mv^2$$

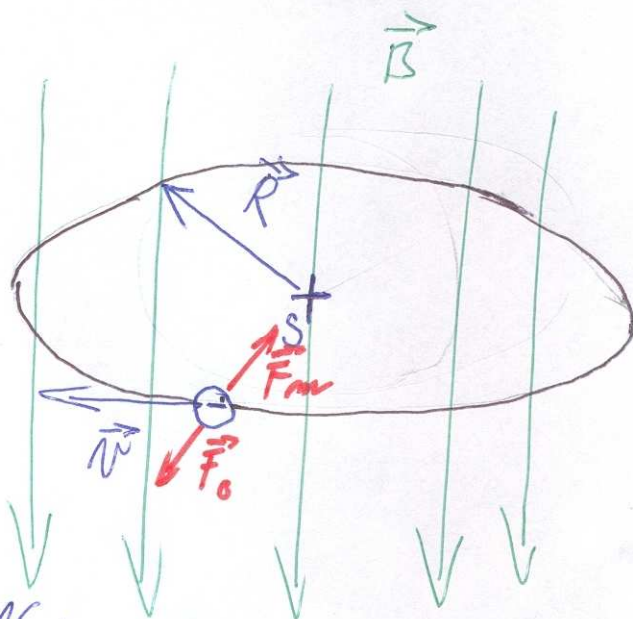
$$v = \sqrt{\frac{2E}{m}} = \sqrt{\frac{8,01 \cdot 10^{-16} \cdot 2}{9,1 \cdot 10^{-31}}} = 42 \cdot 10^6\text{ m s}^{-1}$$

$$F_o = F_{mv}$$

$$m \frac{v^2}{R} = BQv$$

$$R = \frac{mv}{BQ} = \frac{42 \cdot 10^6 \cdot 9,1 \cdot 10^{-31}}{0,005 \cdot 1,602 \cdot 10^{-19}} =$$

$$= \underline{\underline{0,047\text{ m}}}$$

Na obvode kotúča polomeru $R = 10 \text{ cm}$, je rovnomerne rozložený náboj $Q = 10^{-8} \text{ C}$. Kotúč sa otáča okolo osi prechádzajúcej jeho stredom s frekvenciou $f = 100 \text{ s}^{-1}$. Vypočítajte aká veľká je magnetická indukcia v strede kotúča!

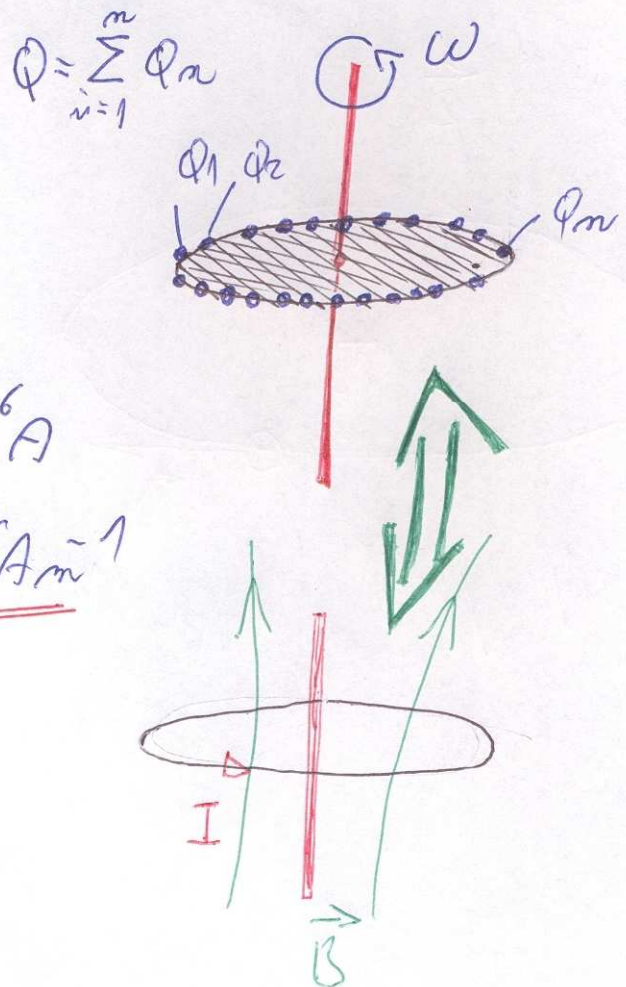
$$f = 100 \text{ s}^{-1}$$

$$Q = 1 \cdot 10^{-8} \text{ C}$$

$$R = 10 \text{ cm} = 0,1 \text{ m}$$

$$I = f \cdot Q = 100 \cdot 1 \cdot 10^{-8} = 1 \cdot 10^{-6} \text{ A}$$

$$H = \frac{I}{2R} = \frac{1 \cdot 10^{-6}}{2 \cdot 0,1} = 5 \cdot 10^{-6} \text{ A m}^{-1}$$

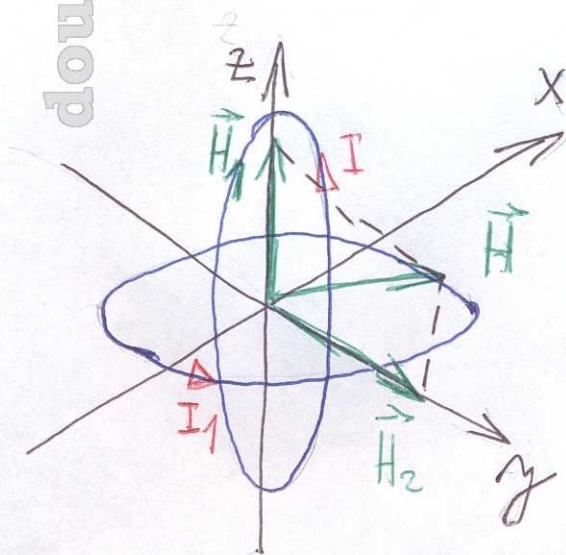

Dva kruhové vodiče, každý polomeru $R = 5 \text{ cm}$, majú spoločný stred a ich roviny sú na seba kolmé. Vypočítajte smer a veľkosť intenzity magnetického poľa v strede závitov keď prúdy prechádzajúce vodičmi sú $I_1 = 3 \text{ A}$ a $I_2 = 4 \text{ A}$!

$$I_1 = 3 \text{ A}$$

$$I_2 = 4 \text{ A}$$

$$H = ?$$

$$H_1 = \frac{I_1}{2R} = \frac{3}{2 \cdot 0,05} = 30 \text{ A m}^{-1}$$

$$H_2 = \frac{I_2}{2R} = \frac{4}{2 \cdot 0,05} = 40 \text{ A m}^{-1}$$

$$H = \sqrt{H_1^2 + H_2^2} = \sqrt{30^2 + 40^2} = \underline{\underline{50 \text{ A m}^{-1}}}$$

Veľmi dlhý priami vodič, ktorým tečie prúd $I = 10 \text{ A}$, vytvára v určitom mieste kruhový závit polomeru $R = 4,28 \text{ cm}$ ležiaci v rovine preloženej prúdovodičom. Vypočítajte veľkosť a smer magnetickej indukcie v strede uvedeného závit.

$$R = 4,28 \text{ cm} = 0,0428 \text{ m} = a$$

$$I = 10 \text{ A}$$

$$\mu_0 = 4\pi \cdot 10^{-7} \text{ A}^{-2} \text{ by m s}^{-2}$$

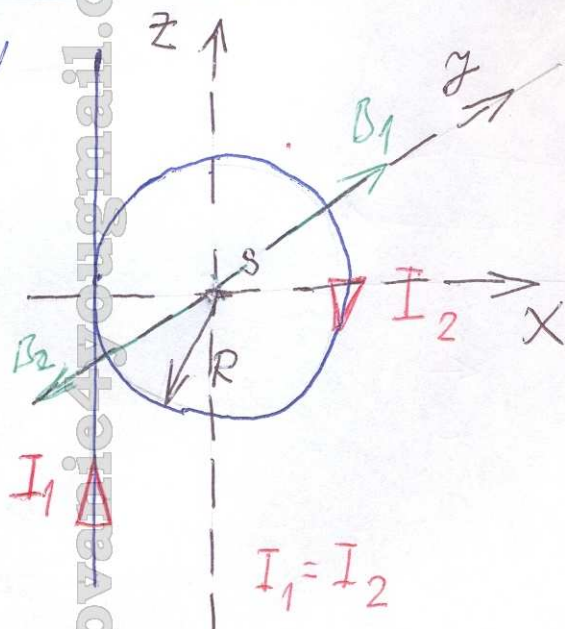
$$B = ?$$

$$B_1 = \frac{\mu_0 I}{2\pi a} =$$

$$= \frac{4\pi \cdot 10^{-7} \cdot 10}{2\pi \cdot 0,0428} = 4,67 \cdot 10^{-5} \text{ T}$$

$$B_2 = \frac{\mu_0 I}{2R} = \frac{4\pi \cdot 10^{-7} \cdot 10}{2 \cdot 0,0428} = 1,46 \cdot 10^{-4} \text{ T}$$

$$B = B_2 - B_1 = 1,46 \cdot 10^{-4} - 4,67 \cdot 10^{-5} = \underline{\underline{1 \cdot 10^{-4} \text{ T}}}$$

12. Časovo premenné elektromagnetické pole.

Aké najväčšie stredné elektromotorické napätie sa indukuje za pol otáčky obdĺžnikového závitú s rozmermi $a = 25 \text{ cm}$, $b = 30 \text{ cm}$ okolo osi vedenej stredmi dlhších strán kolmo na magnetické pole, keď sa otáča s frekvenciou $f = 1200 \text{ min}^{-1}$ v magnetickom poli intenzity $0,048 \cdot 10^7 \text{ Am}^{-1}$

$$a = 25 \text{ cm} = 0,25 \text{ m}$$

$$b = 30 \text{ cm} = 0,3 \text{ m}$$

$$f = 1200 \text{ min}^{-1} = 20 \text{ s}^{-1}$$

$$H = 0,048 \cdot 10^7 \text{ Am}^{-1}$$

$$\mu_0 = 4\pi \cdot 10^{-7} \text{ A}^{-2} \text{ by m s}^2$$

$$U_s = ?$$

$$B = \mu_0 H = 4\pi \cdot 10^{-7} \cdot 0,048 \cdot 10^7 \text{ A m}^{-1} = 0,602 \text{ T}$$

$$S_0 = a \cdot b = 0,25 \text{ m} \cdot 0,3 \text{ m} = 0,075 \text{ m}^2$$

$$\Phi = B \cdot S = B S_0 \cdot \cos \alpha$$

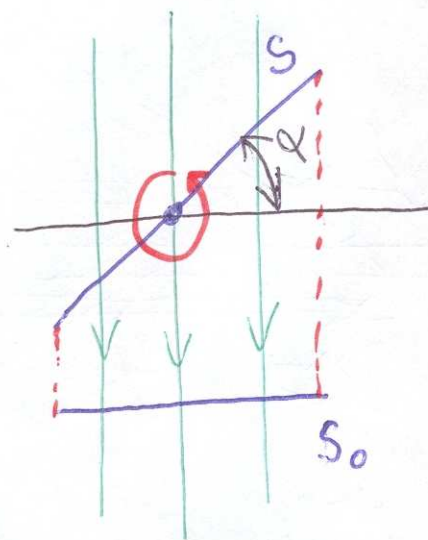
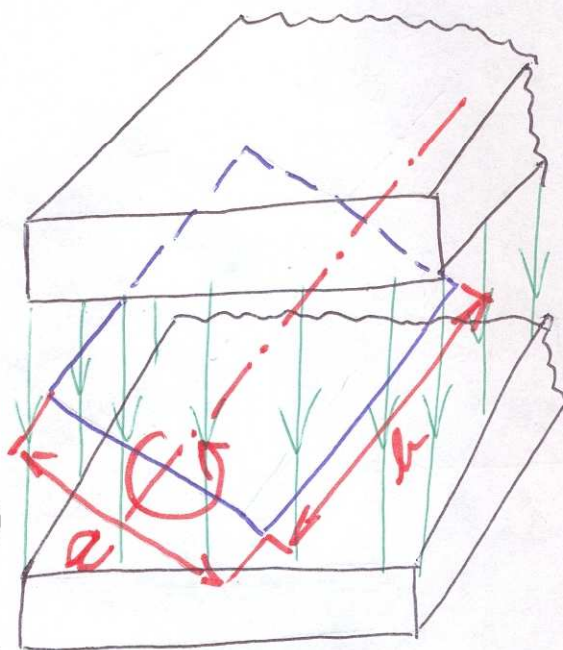
$$S = S_0 \cos \alpha = S_0 \cos(2\pi f t)$$

$$\alpha = f(t)$$

$$\omega = 2\pi f$$

$$\alpha = \omega t = 2\pi f t$$

$$\Phi = B S_0 \cos(2\pi f t)$$

$$U_i = -\frac{d\Phi}{dt} = \frac{-d}{dt} B S_0 \omega (2\pi f t) =$$

$$= \oplus B S_0 \sin(2\pi f t) \cdot [2\pi f] = \boxed{2\pi f B S_0 \sin(2\pi f t)}$$

$\downarrow$
 U_m

$$U_i = U_m \sin(2\pi f t)$$

$$U_m = 2\pi f B S_0 = 2\pi \cdot 20 \cdot 0,602 \cdot 0,075 = 5,68 \text{ V}$$

$$U_s = 0,637 \cdot U_m = \underline{\underline{3,6 \text{ V}}}$$

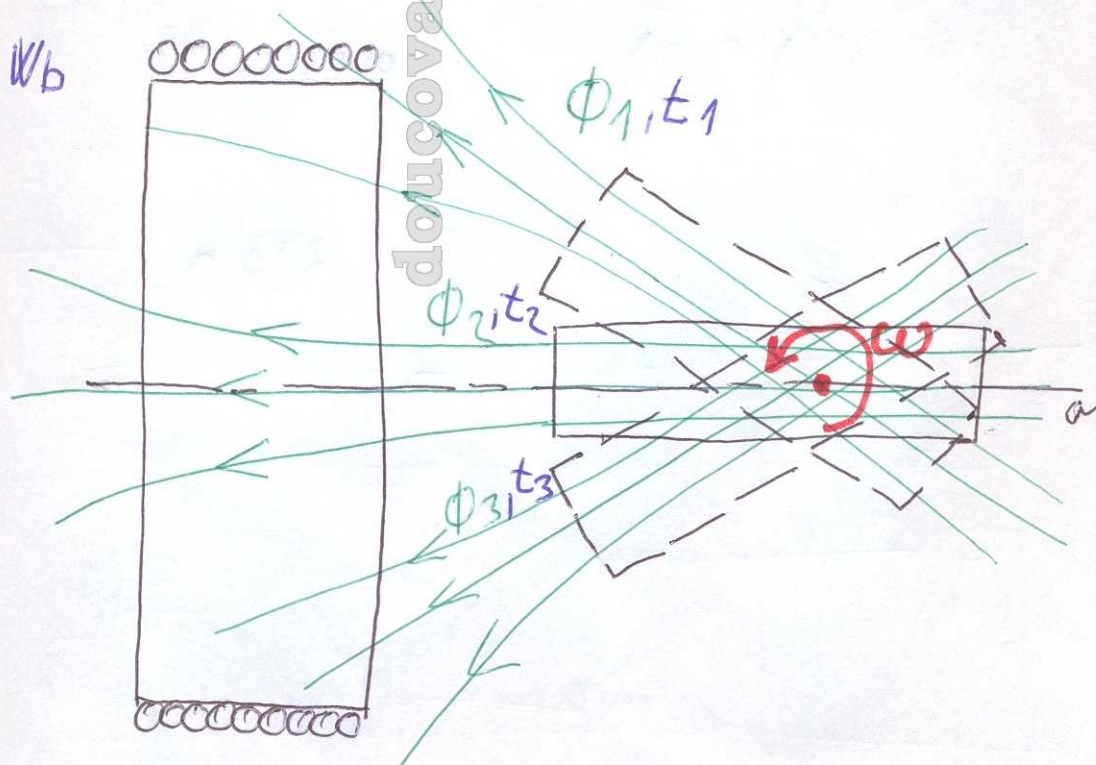
Tyčový magnet s indukčným tokom $\Phi = 0,0015 \text{ Wb}$ cez svoj koncový prierez sa otáča okolo zvislej osi tak, že indukčný tok pretína cievku s počtom závitov $z = 10000$. Jednu polovicu otáčky vykoná magnet za čas $t = 0,02 \text{ s}$. Vypočítajte strednú hodnotu elektromotorického napätia indukovaného v cievke!

$$\Phi_0 = 0,0015 \text{ Wb}$$

$$z = 10^4$$

$$t_{1/2} = 0,02 \text{ s}$$

$$U_s = ?$$

$$U_i = -Z \frac{d\phi}{dt} = -Z \frac{d}{dt} (\phi_0 \cos(157t)) =$$

$$= Z \phi_0 157 \sin(157t)$$

U_m

$$\phi_t = \phi_0 \cos \alpha$$

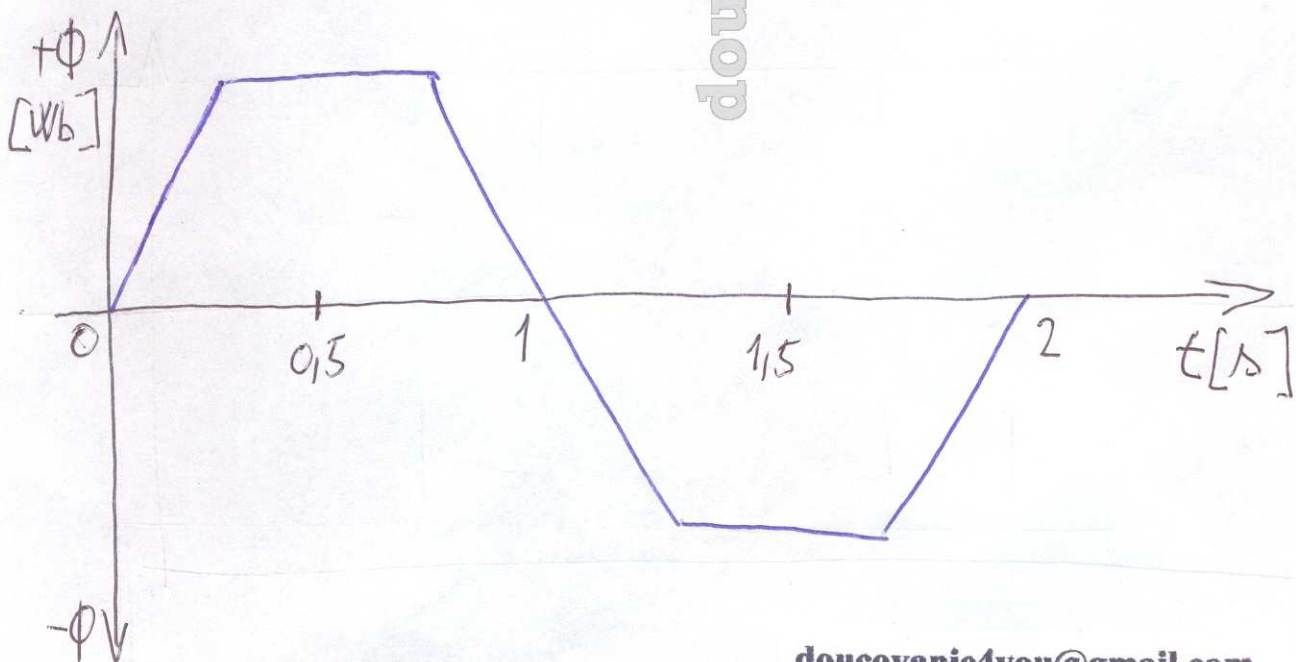
$$\alpha = \omega t = 314t$$

$$\omega = 2\pi f = 2\pi \frac{1}{T} = 2\pi \cdot \frac{1}{2 \cdot 0,02} = 157 \text{ s}^{-1}$$

$$f = \frac{1}{T}$$

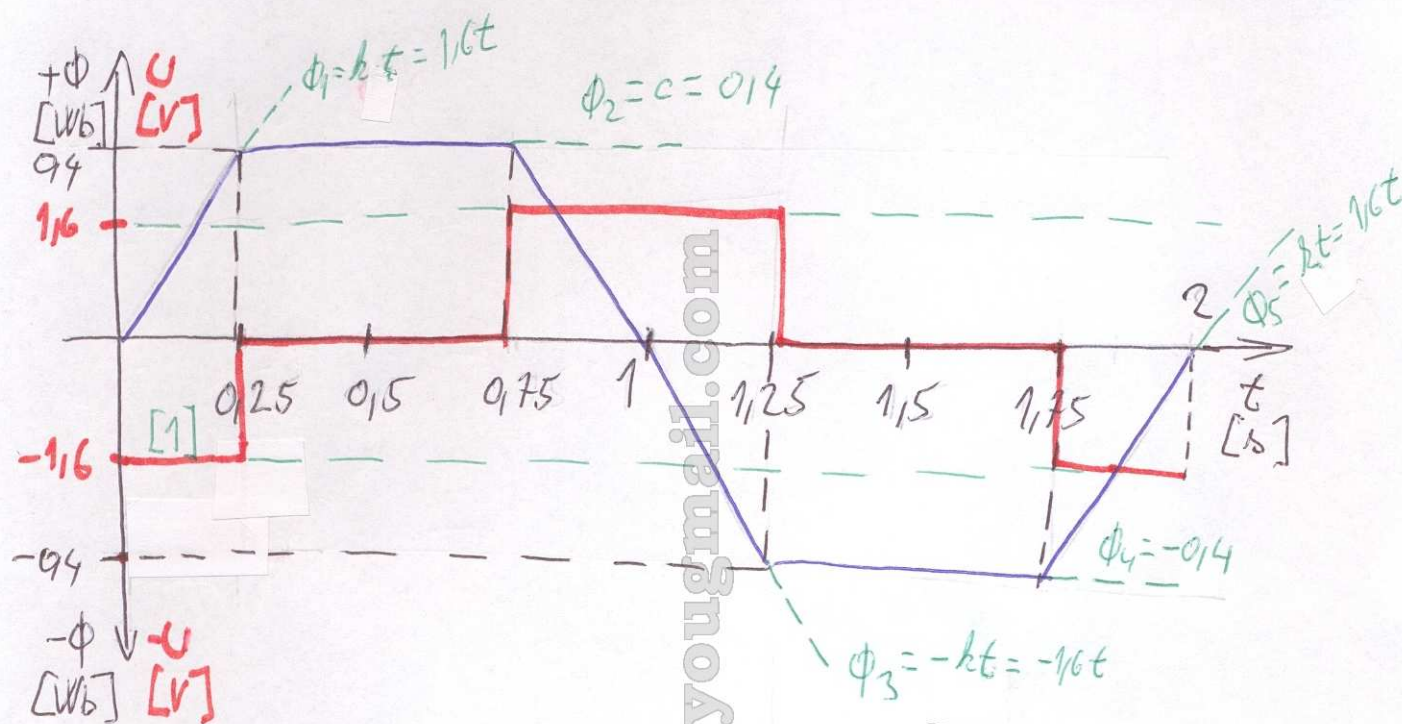
$$U_m = Z \phi_0 157 = 10^4 \cdot 0,0015 \cdot 157 = 2355 \text{ V}$$

$$U_s = 0,637 \cdot U_m = 0,637 \cdot 2355 = \underline{\underline{1500 \text{ V}}}$$

Indukčný tok Φ cez vodič tvaru kružnice závisí od času podľa obrázka. Zostrojte závislosť $U_i=f(t)$

$$[1] U_{i1} = -\frac{d\Phi_1}{dt} = -\frac{d}{dt}(k \cdot t) = -\frac{d}{dt}(1/6t) = \underline{\underline{-1.16V}}$$

$$[2] U_{i2} = -\frac{d\Phi_2}{dt} = -\frac{d}{dt}(0.14) = \underline{\underline{0V}}$$

$$[3] U_{i3} = -\frac{d\Phi_3}{dt} = -\frac{d}{dt}(-1/6t) = \underline{\underline{1.16V}}$$

$$[4] U_{i4} = -\frac{d\Phi_4}{dt} = -\frac{d}{dt}(-0.14) = \underline{\underline{0V}}$$

$$[5] U_{i5} = -\frac{d\Phi_5}{dt} = -\frac{d}{dt}(1/6t) = \underline{\underline{-1.16V}}$$

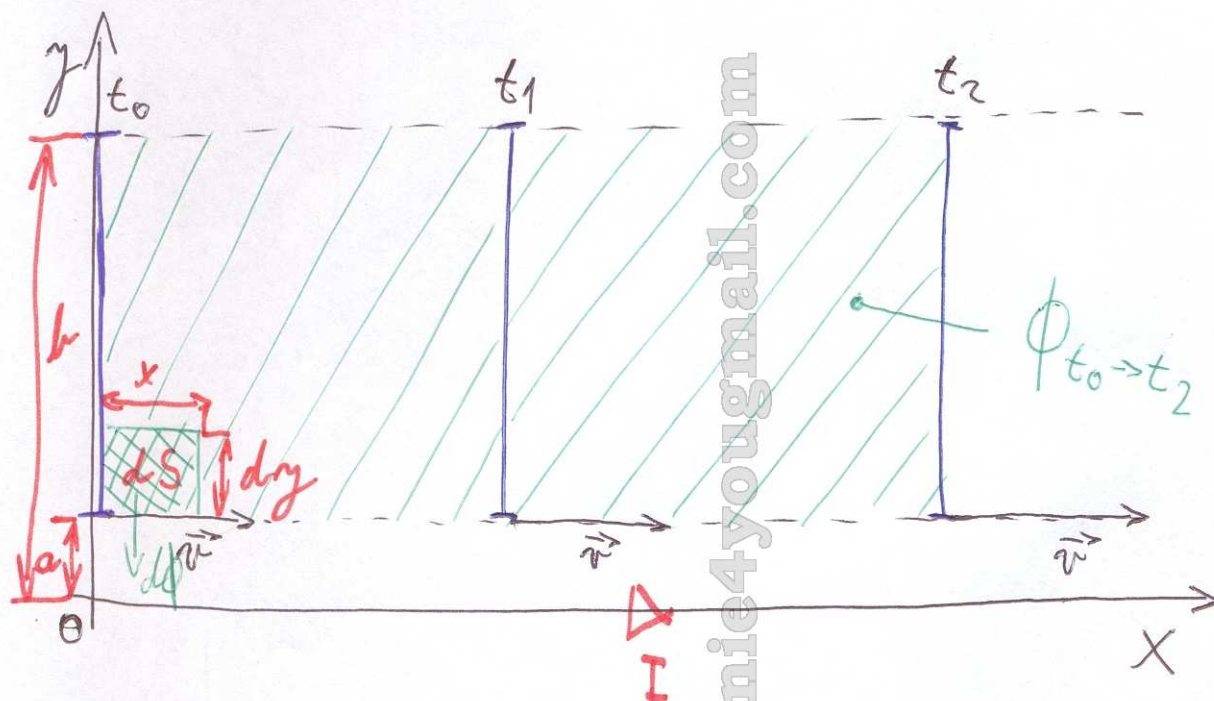
$$k = \frac{0.14}{0.25} = 1/6$$

Kovová tyč sa pohybuje stálou rýchlosťou $v = 2 \text{ m s}^{-1}$, rovnobežne s dlhým priamym vodičom, ktorým preteká prúd $I = 40 \text{ A}$. vypočítajte indukované elektromotorické napätie v tyči.

$$\mu_0 = 4\pi \cdot 10^{-7} \text{ A}^{-2} \text{ by } \text{m s}^{-2} \quad I = 40 \text{ A} \quad v = 2 \text{ m s}^{-1}$$

$$b = 100 \text{ cm} = 0,1 \text{ m} \quad a = 10 \text{ cm} = 0,1 \text{ m}$$

$$d\phi = B dS = B v t dy = \frac{\mu I}{2\pi y} v t dy$$

$$x = v \cdot t$$

$$dS = x \cdot dy = v \cdot t dy$$

$$\boxed{\phi = f(t)} \quad !$$

$$\phi = \int_0^l \underbrace{\frac{\mu I r t}{2\pi}}_{\text{konstanta}} \frac{1}{a+y} dy = \frac{\mu I r t}{2\pi} \left[\ln|a+y| \right]_0^l =$$

$$= \frac{\mu I r t}{2\pi} \ln(a+l) - \ln(a+0) =$$

$$= \frac{\mu I r t}{2\pi} \ln \frac{a+l}{a} = \boxed{\phi}$$

$$\phi = f(t)$$

$$l = b - a = 1 - 0,1 = 0,9 \text{ m}$$

$$U_i = - \frac{d\boxed{\phi}}{dt} = - \frac{d}{dt} \left(\frac{\mu I r t}{2\pi} \ln \frac{a+l}{a} \right) =$$

$$= - \underbrace{\left(\frac{\mu I r}{2\pi} \ln \frac{a+l}{a} \right)}_{\text{konstanta}} \frac{d}{dt} t =$$

$$= - \frac{\mu I r}{2\pi} \ln \frac{a+l}{a} = - \frac{4\pi \cdot 10^{-7} \cdot 40 \cdot 2}{2\pi} \ln \frac{0,1+0,9}{0,1} =$$

$$= \underline{\underline{-3,68 \cdot 10^{-5} \text{ V}}}$$

V homogénom magnetickom poli s indukciou $B = 0,2 \text{ T}$ sa v rovine kolmej na B otáča vodivá tyč s dĺžkou $l = 10 \text{ cm}$. Os otáčania je kolmá na tyč a prechádza koncovým bodom tyče. Vypočítajte frekvenciu otáčania tyče, keď sa v nej indukuje elektromotorické napätie hodnoty $U_i = 0,628 \text{ V}$!

$$B = 0,2 \text{ T}$$

$$l = 10 \text{ cm} = 0,1 \text{ m}$$

$$U_i = 0,628 \text{ V}$$

$$\mu = ?$$

$$S_0 = \pi l^2 = 0,031 \text{ m}^2$$

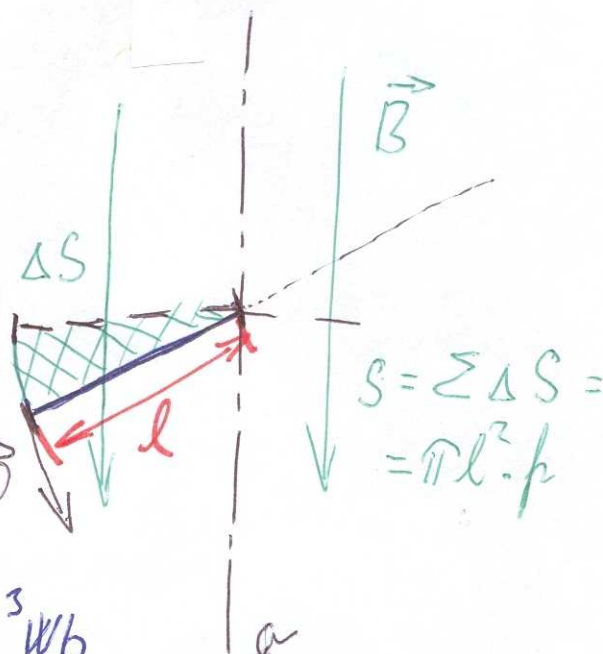
$$\Phi_0 = B \cdot S = 0,2 \cdot 0,031 = 6,2 \cdot 10^{-3} \text{ Wb}$$

$$\Phi = \mu \cdot \Phi_0$$

$$U_i = - \frac{\Delta \Phi}{\Delta t} \stackrel{15}{=} - \frac{\Delta \Phi}{\Delta t}$$

$$\Rightarrow \mu = \left| \frac{-U_i}{\Phi_0} \right|$$

$$\mu = \left| - \frac{U_i}{\Phi_0} \right| = \left| \frac{-U_i}{B \cdot \pi l^2} \right| = \left| \frac{-0,628}{0,2 \cdot \pi \cdot 0,1^2} \right| = \underline{\underline{101,3 \text{ Hz}}}$$

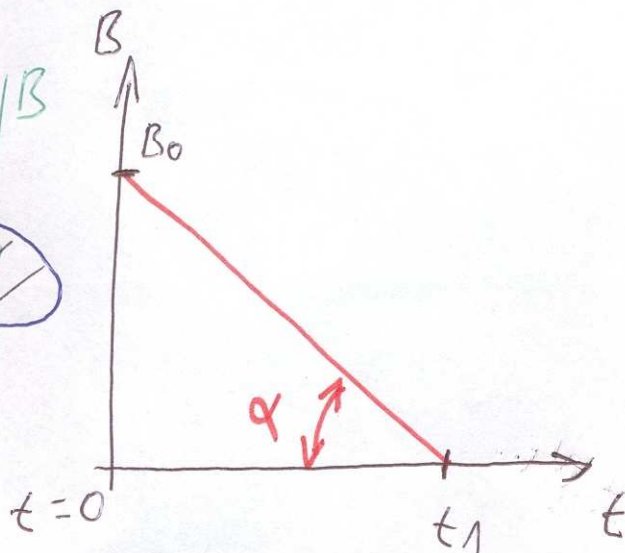
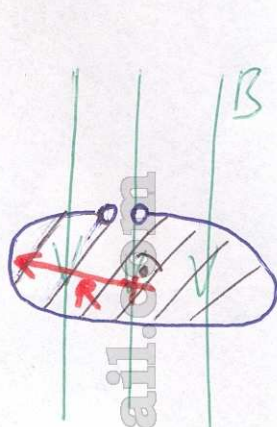

Kruhový vodič polomeru R je v pokoji v magnetickom poli v polohe kolmej na indukčné čiary. Indukcia B magnetického poľa sa v čase lineárne znižuje. V časovom okamžiku $t=0$ indukcia $B=B_0$, v časovom okamžiku $t=t_1$ je $B=0$. Aké elektromotorické napätie sa indukuje vo vodiči?

$$\begin{array}{l} R \\ t=0 \quad B=B_0 \\ t=t_1 \quad B=0 \end{array}$$

$$U_i = ?$$

$$B = -kt + B_0 = -\frac{B_0}{t_1}t + B_0 = B_0 \left(1 - \frac{t}{t_1} \right)$$

$$k = \frac{B_0}{t_1} = \lg \alpha$$

$$\Phi = BS = B_0 \left(1 - \frac{t}{t_1} \right) \pi R^2 = B_0 \pi R^2 - \frac{B_0 \pi R^2}{t_1} t$$

$$U_i = -\frac{d\Phi}{dt} = -\frac{d}{dt} \left(B_0 \pi R^2 - \frac{B_0 \pi R^2}{t_1} t \right) =$$

$$= \frac{B_0 \pi R^2}{t_1} = U_i$$

Aké maximálne napätie sa indukuje v kruhovom vodiči polomeru $R = 5 \text{ cm}$, ktorý je uložený v homogénnom magnetickom poli $B_0 = 0,5 \text{ T}$ tak, že vektory magnetickej indukcie a plochy zvierajú uhol 180° a B sa v čase mení podľa vzťahu $B = B_0 \sin(\omega t)$, kde $\omega = 314 \text{ ms}^{-1}$?

$$R = 5 \text{ cm} = 0,05 \text{ m}$$

$$B_0 = 0,5 \text{ T}$$

$$\alpha = 180^\circ$$

$$B = B_0 \sin(\omega t)$$

$$\omega = 314 \text{ s}^{-1}$$

$$B^* = B \cos \alpha$$

$$B = B_0 \sin \omega t$$

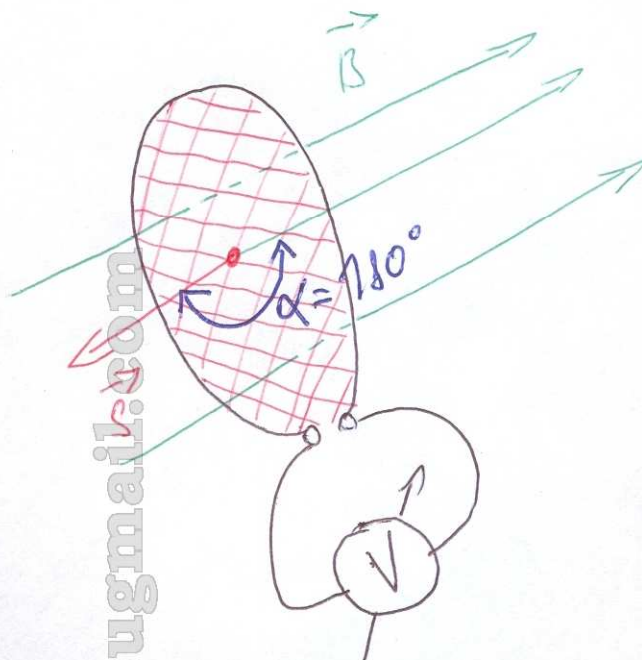
$$B^* = (B_0 \sin \omega t) \cos \alpha \quad \Phi = B \cdot S \cos \alpha = (B_0 \sin \omega t) \cdot S \cos \alpha$$

$$U_i = - \frac{d\Phi}{dt} = - \frac{d}{dt} (S B_0 \sin \omega t) = \omega S B_0 \cos \omega t \rightarrow U_m$$

$$U_m = -\omega S B_0$$

$$U_m^* = -\omega S B_0 \cos \alpha = -314 \cdot \pi \cdot (0,05)^2 \cdot 0,5 \cdot \cos 180^\circ$$

$$U_m = \underline{\underline{1,23 \text{ V}}}$$

Cievka tvaru obdĺžnika zo stranami $a=2\text{cm}$, $b=2,5\text{cm}$ a 100 závitmi sa rovnomerne otáča v homogénnom magnetickom poli s indukciou $T = 0,1\text{ T}$ okolo osi kolmej na smer poľa, tak že sa v nej indukuje elektromotorické napätie s amplitúdou $U_0 = 1,57\text{ V}$. Aká je uhlová rýchlosť otáčania cievky?

$$a = 2\text{ cm} = 0,02\text{ m}$$

$$b = 2,5\text{ cm} = 0,025\text{ m}$$

$$N = 100$$

$$B = 0,1\text{ T}$$

$$U_0 = 1,57\text{ V} = U_m$$

$$\omega = ?$$

$$\Phi = B \cdot S \cos(\omega t)$$

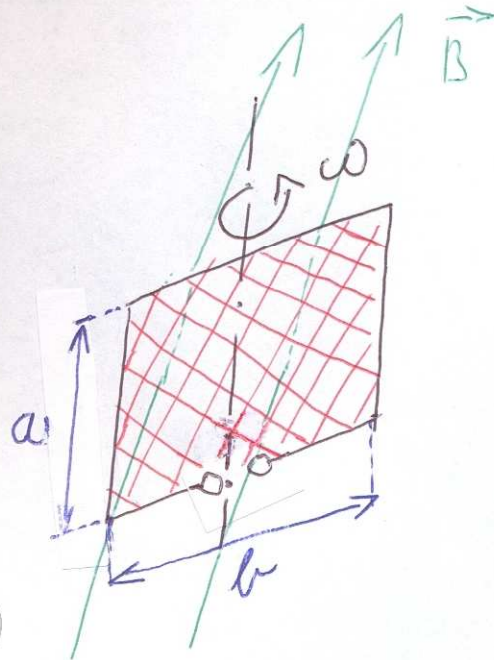
$$U_i = -N \frac{d\Phi}{dt} = -N \frac{d}{dt} (B \cdot S \cos \omega t)$$

$$U_i = +N \omega B S \sin(\omega t)$$

$U_m = U_0$

$$U_m = N \omega B S \Rightarrow \omega = \frac{U_m}{N B S}$$

$$\omega = \frac{1,57}{100 \cdot 0,1 \cdot 0,02 \cdot 0,025} = \underline{\underline{314\text{ s}^{-1}}}$$

13. Kvantové procesy

Teplota wolfrámovej špirály v 25-wattovej žiarovke je $T = 2450 \text{ K}$. Pomer jej celkovej intenzity vyžarovania a vyžarovania absolútne čierneho telesa je $\alpha = 0,3$. Určte veľkosť S plochy tejto špirály!

$$T = 2450 \text{ K}$$

$$P = 25 \text{ W}$$

$$\alpha = 0,3$$

$$\sigma = 5,67 \cdot 10^{-8} \text{ J m}^{-2} \text{ s}^{-1} \text{ K}^{-4}$$

$$S = ?$$

$$P = S \sigma T^4 \alpha$$

$$S = \frac{P}{\sigma T^4 \alpha} = \frac{25}{5,67 \cdot 10^{-8} \cdot 2450^4 \cdot 0,3} = \underline{\underline{4,07 \cdot 10^{-5} \text{ m}^2}}$$

Slnečná konštanta K je množstvo slnečnej energie vyžiarenej slnkom za jednotku času cez jednotku plochy kolmo k slnečným lúčom. Vypočítajte hodnotu slnečnej konštanty K na povrchu Zeme. Slnko považujeme za absolútne čierne teleso s teplotou $T = 5800 \text{ K}$. Vzdialenosť Slnka od Zeme je $d = 149,59 \cdot 10^6 \text{ km}$. Polomer Slnka $R_s = 695990 \text{ km}$, $\sigma = 5,67 \cdot 10^{-8} \text{ J m}^{-2} \text{ s}^{-1} \text{ K}^{-4}$

$$T = 5800 \text{ K}$$

$$d = 149,59 \cdot 10^6 \text{ km} = 149,59 \cdot 10^9 \text{ m}$$

$$R_s = 695990 \text{ km} = 695990 \cdot 1000 \text{ m}$$

$$\sigma = 5,67 \cdot 10^{-8} \text{ J m}^{-2} \text{ s}^{-1} \text{ K}^{-4}$$

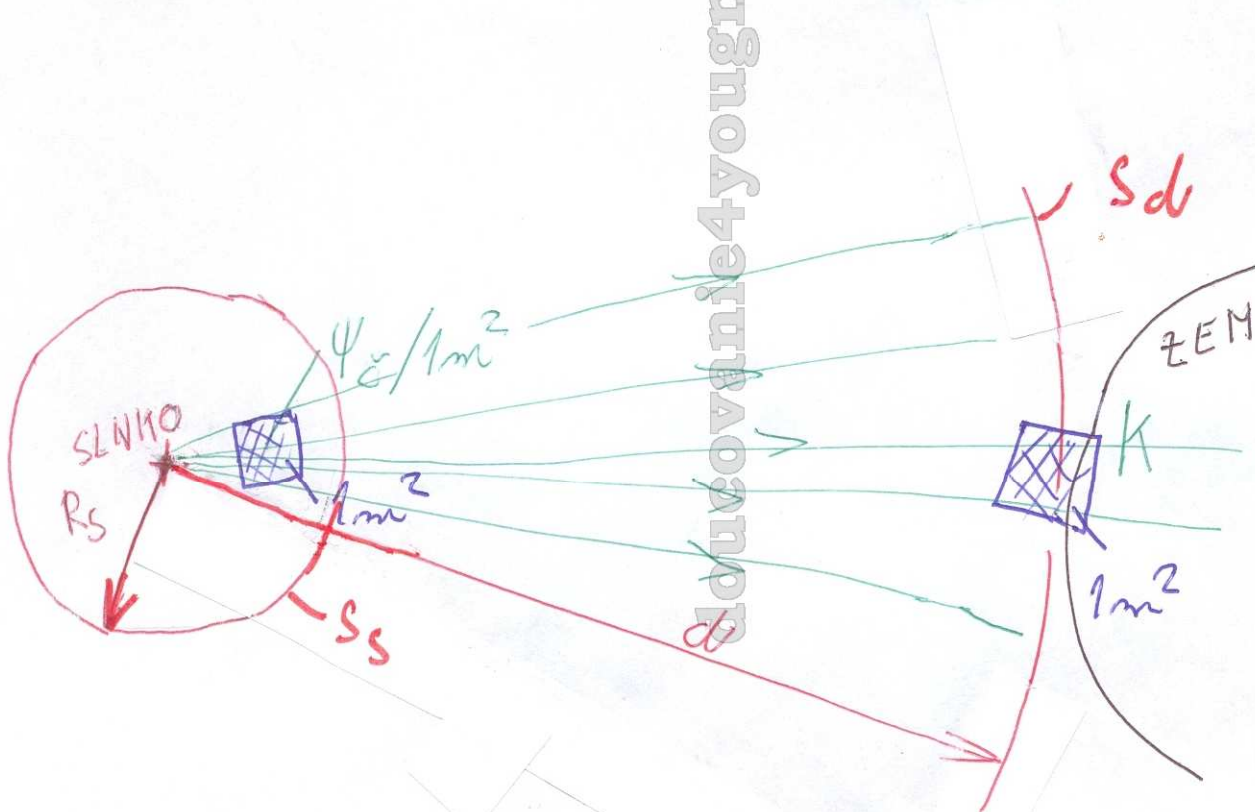
$$K = ?$$

$$\Psi_{\odot} = \sigma T^4 = 5,67 \cdot 10^{-8} \cdot 5800^4 = 64,16 \cdot 10^6 \text{ W m}^{-2}$$

$$P = \Psi_{\odot} \cdot S = 64,16 \cdot 10^6 \cdot \underbrace{4\pi R_s^2}_{S_s} = 3,9 \cdot 10^{26} \text{ W}$$

$$S_d = 4\pi d^2 = 2,81 \cdot 10^{23} \text{ m}^2$$

$$K = \frac{P}{S_d} = \frac{3,9 \cdot 10^{26} \text{ W}}{2,81 \cdot 10^{23} \text{ m}^2} = \underline{\underline{1,38 \cdot 10^3 \text{ W m}^{-2}}}$$

Energia vyžiarená rozžeraveným kovovým povrchom za jednotku času je $P' = 0,67 \text{ kW}$. Teplota povrchu je 1500 K , veľkosť plochy $S = 10 \text{ cm}^2$. Aká energia by sa vyžiarila týmto povrchom za jednotku času, keby bol absolútne čierny? Nájdite pomer intenzít α vyžarovania tohto povrchu a absolútne čierneho telesa pri danej teplote!
 $\sigma = 5,67 \cdot 10^{-8} \text{ Jm}^{-2} \text{ s}^{-1} \text{ K}^{-4}$

$$P' = 0,67 \text{ kW} = 0,67 \cdot 10^3 \text{ W}$$

$$T = 2500 \text{ K}$$

$$S = 10 \text{ cm}^2 = 10 \cdot 10^{-4} \text{ m}^2$$

$$P = ? \quad \alpha = ?$$

$$P = \sigma T^4 S = \psi$$

$$\alpha = \frac{P'}{P} = \frac{P'}{\sigma T^4 S} = \frac{0,67 \cdot 10^3}{5,67 \cdot 10^{-8} \cdot 10 \cdot 10^{-4} \cdot 2500^4}$$

$$\alpha = \underline{\underline{0,3025}}$$

$$P = \sigma T^4 S = 5,67 \cdot 10^{-8} \cdot 10 \cdot 10^{-4} \cdot 2500^4 = \underline{\underline{2214 \text{ W}}}$$

Obvykle, sa udáva, že stredná hodnota energie, ktorú vyžiari 1 cm^2 zemského povrchu za jednu minútu je $0,54 \text{ J}$. Akú teplotu by malo mať absolútne čierne teleso ktoré by vyžarovalo rovnaké množstvo energie. $\sigma = 5,67 \cdot 10^{-8} \text{ Jm}^{-2}\text{s}^{-1}\text{K}^{-4}$

$$S = 1 \text{ cm}^2 = 1 \cdot 10^{-4} \text{ m}^2$$

$$t = 1 \text{ min} = 60 \text{ s}$$

$$E = 0,54 \text{ J}$$

$$\sigma = 5,67 \cdot 10^{-8} \text{ Jm}^{-2}\text{s}^{-1}\text{K}^{-4}$$

$$T = ?$$

$$P = \frac{E}{t} = \frac{0,54 \text{ J}}{60 \text{ s}} = 9 \cdot 10^{-3} \text{ W}$$

$$P = \sigma T^4 S \quad T = \sqrt[4]{\frac{P}{\sigma S}}$$

$$T = \sqrt[4]{\frac{9 \cdot 10^{-3}}{5,67 \cdot 10^{-8} \cdot 1 \cdot 10^{-4}}} = \underline{\underline{199,6 \text{ K}}}$$

Teleso zohriate na teplotu **2500 K** necháme postupne chladnúť. Vlnová dĺžka svetla na ktorú pripadá relatívne najviac energie v spektre žiarenia toho telesa sa pritom zmení o **0,8 μm**. Vypočítate na akú teplotu sa teleso ochladilo, ak predpokladáme, že žiari ako absolútne čierne!
 $b = 289 \cdot 10^{-5} \text{ mK}$.

$$T_1 = 2500 \text{ K}$$

$$\Delta \lambda = 0,8 \mu\text{m} = 0,8 \cdot 10^{-6} \text{ m}$$

$$b = 289 \cdot 10^{-5} \text{ mK}$$

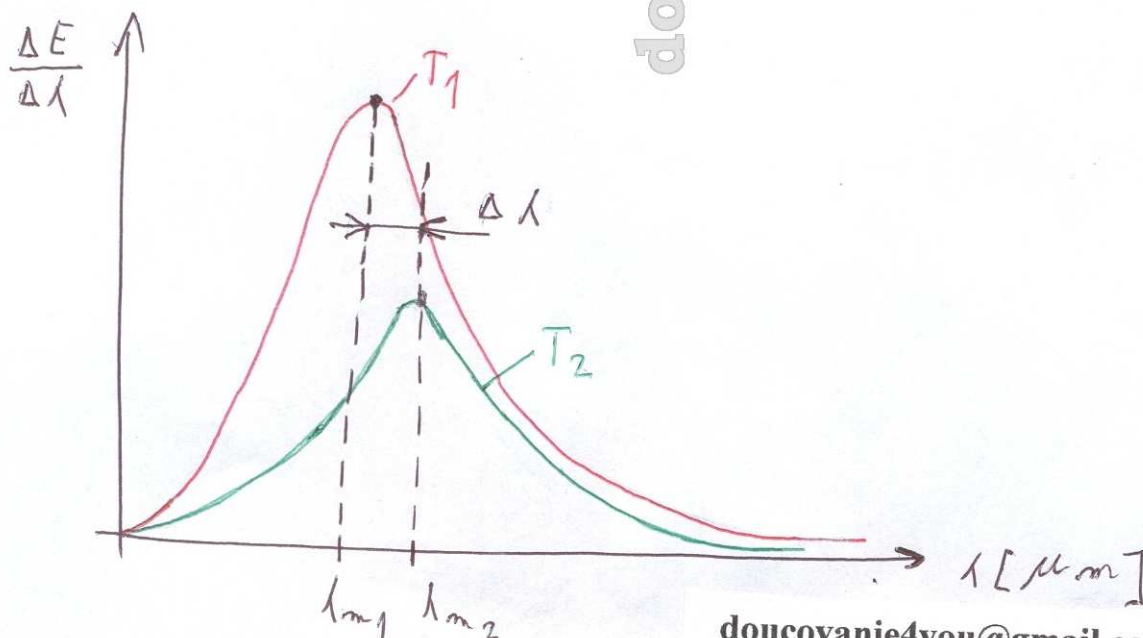
$$\Delta T = ?$$

$$\lambda_{m1} \cdot T_1 = b$$

$$\lambda_{m1} = \frac{b}{T_1} = \frac{289 \cdot 10^{-5}}{2500} = 1,15 \cdot 10^{-6} \text{ m}$$

$$\lambda_{m2} = \lambda_{m1} + \Delta \lambda = 1,15 \cdot 10^{-6} + 0,8 \cdot 10^{-6} = 1,95 \cdot 10^{-6}$$

$$T_2 = \frac{b}{\lambda_{m2}} = \frac{289 \cdot 10^{-5}}{1,95 \cdot 10^{-6}} = \underline{\underline{1482 \text{ K}}}$$

Na 1 cm^2 zemského povrchu dopadá zo Slnka asi $8,12 \text{ J}$ energie za minútu. Vypočítajte aká je povrchová teplota Slnka za predpokladu, že Slnko žiari ako absolútne čierne teleso. Vzdialenosť Zeme od Slnka je $d = 149,59 \cdot 10^6 \text{ km}$ polomer Slnka je $R_s = 695990 \text{ km}$, $\sigma = 5,67 \cdot 10^{-8} \text{ Jm}^{-2}\text{s}^{-1}\text{K}^{-4}$

$$S = 1 \text{ cm}^2 = 1 \cdot 10^{-4} \text{ m}^2$$

$$E = 8,12 \text{ J}$$

$$t = 1 \text{ min} = 60 \text{ s}$$

$$d = 149,59 \cdot 10^6 \text{ km} = 149,59 \cdot 10^9 \text{ m}$$

$$R_s = 695990 \text{ km} = 695,9 \cdot 10^6 \text{ m}$$

$$\sigma = 5,67 \cdot 10^{-8} \text{ Jm}^{-2}\text{s}^{-1}\text{K}^{-4}$$

$$T = ?$$

$$S_1 = 4\pi d^2 = 4\pi \cdot (149,59 \cdot 10^9)^2 = 2,81 \cdot 10^{23} \text{ m}^2$$

$$P = \frac{E}{t} = \frac{8,12}{60} = 0,13 \text{ Wcm}^{-2}$$

$$P_{1\text{m}^2} = 10000 \cdot P = 10000 \cdot 0,13 = 1300 \text{ Wm}^{-2}$$

$$P_{S_1} = S_1 \cdot P_{1\text{m}^2} = 2,81 \cdot 10^{23} \cdot 1300 = 3,65 \cdot 10^{26} \text{ W}$$

$$S_2 = 4\pi R_s^2 = 4\pi \cdot (695,9 \cdot 10^6)^2 = 6,08 \cdot 10^{18} \text{ m}^2$$

$$P_{1\text{m}^2}^* = \frac{3,65 \cdot 10^{26}}{6,08 \cdot 10^{18}} = 60 \text{ MWm}^{-2}$$

$$P = \sigma T^4$$

$$T = \sqrt[4]{\frac{P_{1m^2}^*}{\sigma}} = \sqrt[4]{\frac{60 \cdot 10^6}{5,67 \cdot 10^{-8}}} = \underline{\underline{5703,5 K}}$$

Do čiernej tenkostennej nádoby tvaru kocky sme naliali 1kg vody teploty 50°C a voda vyplnila celý objem nádoby. Vypočítajte za aký čas sa voda ochladí na teplotu 10°C, keď je umiestnená v čiernej dutine, ktorej steny majú teplotu blízku absolútnej nule!
 $\sigma = 5,67 \cdot 10^{-8} \text{ Jm}^{-2}\text{s}^{-1}\text{K}^{-4}$ $C_v = 4186 \text{ J kg}^{-1}\text{K}^{-1}$.

$$m = 1 \text{ kg}$$

$$t_1 = 50^\circ \text{C}$$

$$t_2 = 10^\circ \text{C}$$

$$t = ? [\text{s}]$$

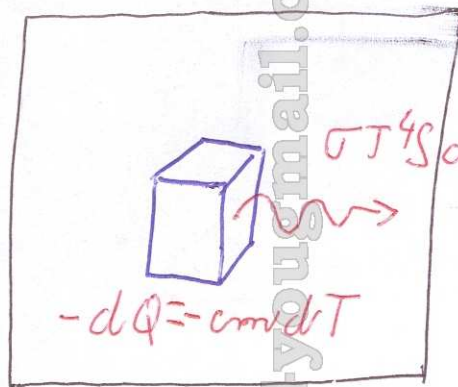
$$T_1 = 50 + 273,15 = 323,15 \text{ K}$$

$$T_2 = 10 + 273,15 = 283,15 \text{ K}$$

$$V = a^3 \quad a = \sqrt[3]{V} = \sqrt[3]{1 \cdot 10^{-3}} = 0,1 \text{ m}$$

$$\rho = \frac{m}{V} \Rightarrow V = \frac{m}{\rho} = \frac{1}{1000} = 1 \cdot 10^{-3} \text{ m}^3$$

$$S = 6a^2 = 6 \cdot (0,1)^2 = 0,06 \text{ m}^2$$

$$|+dQ| = |-dQ|$$

PRÍRASTOK TEPLÔTKY STENY
 SA ROVNA POKLESU
 TEPLÔTKY VODY

$$P = \sigma T^4 S$$

$$dQ = c m dT$$

$$dT = \frac{dQ}{c m}$$

$$- dQ = \sigma T^4 S dt$$

$$\boxed{- c m dT = \sigma T^4 S dt} \quad \text{! DIFERENCIÁLNÁ ROVNICA}$$

$$-\frac{1}{T^4} dT = \frac{\sigma S}{c m} dt \quad \int$$

$$-\int_{T_1}^{T_2} \frac{1}{T^4} dT = \frac{\sigma S}{c m} \int_0^t dt$$

$$+\int_{T_2}^{T_1} \frac{1}{T^4} dT = \frac{\sigma S}{c m} \int_0^t dt$$

$$\left[\frac{T^{-3}}{-3} \right]_{T_1}^{T_2} = \frac{\sigma S}{c m} \left[t \right]_0^t$$

$$\frac{T_2^{-3}}{-3} - \frac{T_1^{-3}}{-3} = \frac{\sigma S}{c m} t$$

$$t = \left(-\frac{1}{3T_2^3} + \frac{1}{3T_1^3} \right) \cdot \frac{c m}{\sigma S} = 5916,3 \text{ s} = \underline{\underline{1 \text{ h } 38 \text{ min } 36 \text{ s}}}$$

Vypočítajte, aký prúd by mal pretekať kovovým vláknom priemeru $d = 0,1 \text{ mm}$, ktoré je vo vyčerpanej banke, aby sa jeho teplota udržiavala na stálej teplote $T = 2500 \text{ K}$! Predpokladáme, že vlákno vyžaruje energiu ako absolútne čierne teleso. Tepelné straty spojená s vedením tepla zanedbajte. Merný odpor vlákna je $\rho = 2,5 \cdot 10^{-4} \text{ } \Omega \text{ cm}$, $\sigma = 5,67 \cdot 10^{-8} \text{ Jm}^{-2} \text{ s}^{-1} \text{ K}^{-4}$

$$d = 0,1 \text{ mm} = 0,1 \cdot 10^{-3} \text{ m}$$

$$T = 2500 \text{ K}$$

$$\rho = 2,5 \cdot 10^{-4} \text{ } \Omega \text{ cm}$$

$$\sigma = 5,67 \cdot 10^{-8} \text{ Jm}^{-2} \text{ s}^{-1} \text{ K}^{-4} = 2,5 \cdot 10^{-6} \text{ } \Omega \text{ m}$$

$$I = ? [\text{A}]$$

$$P = RI^2$$

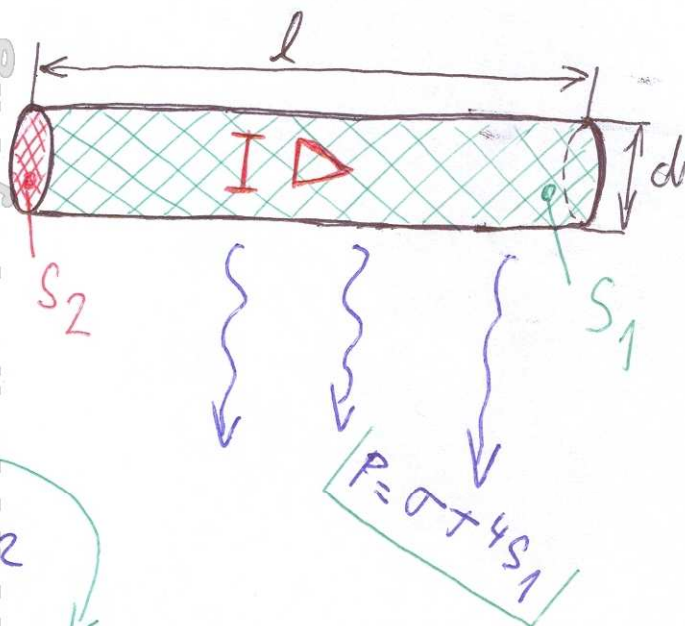
$$\sigma T^4 S_1 = RI^2$$

$$\sigma T^4 (\pi d l) = \rho \frac{l}{S_2} I^2$$

$$\sigma T^4 (\pi d l) = \rho \frac{l}{\pi \frac{d^2}{4}} I^2$$

$$I^2 = \frac{\pi d^2}{4 \rho} \sigma T^4 \pi d l = \frac{\sigma T^4 \pi^2 d^3}{4 \rho}$$

$$I = \sqrt{\frac{\sigma T^4 \pi^2 d^3}{4 \rho}} = \underline{\underline{1,47 \text{ A}}}$$

14. Elektrónový obal a jadro atómu.

Vypočítajte obvodovú rýchlosť a polomer dráhy elektrónu na tretej kvantovej dráhe v Bohrovom modeli atómu vodíka!

($h = 6,626 \cdot 10^{-34} \text{ Js}$, $m_e = 9,1 \cdot 10^{-31} \text{ kg}$, $e = 1,602 \cdot 10^{-19} \text{ As}$, $\epsilon_0 = 8,854 \cdot 10^{-12} \text{ m}^3 \text{ kg}^{-1} \text{ s}^4 \text{ A}^2$)

$$n=3$$

$$h = 6,626 \cdot 10^{-34} \text{ Js}$$

$$m_e = 9,1 \cdot 10^{-31} \text{ kg}$$

$$e = 1,602 \cdot 10^{-19} \text{ C}$$

$$\epsilon_0 = 8,854 \cdot 10^{-12} \text{ m}^3 \text{ kg}^{-1} \text{ s}^4 \text{ A}^2$$

$$v, r = ?$$

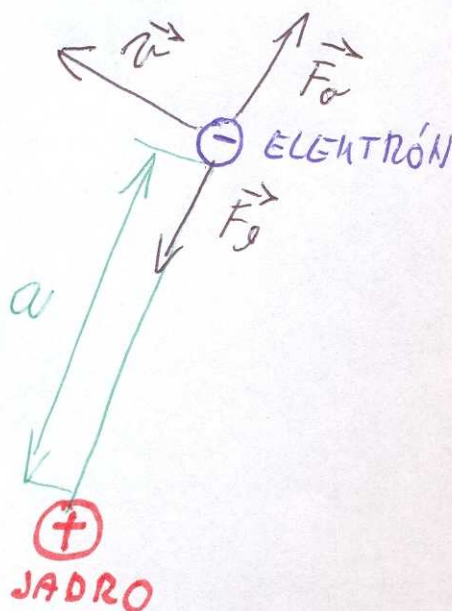
$$\text{I. } nh = 2\pi a m v \Rightarrow v = \frac{nh}{2\pi a m}$$

$$\text{II. } \frac{v^2}{a} m = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \frac{e^2}{a^2}$$

$$|\vec{F}_a| = |\vec{F}_e|$$

$$\frac{\left(\frac{nh}{2\pi a m}\right)^2}{a} \cdot m = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \frac{e^2}{a^2}$$

$$a = \frac{n^2 h^2 \epsilon_0}{\pi m e^2} = \frac{3^2 (6,6 \cdot 10^{-34})^2 \cdot 8,8 \cdot 10^{-12}}{\pi \cdot 9,1 \cdot 10^{-31} (1,6 \cdot 10^{-19})^2} = \underline{\underline{4,72 \cdot 10^{-10} \text{ m}}}$$

$$v = \frac{n h}{2 \pi a m} = \frac{3 \cdot 6,6 \cdot 10^{-34}}{2 \pi \cdot 4,72 \cdot 10^{-10} \cdot 9,1 \cdot 10^{-31}}$$

$$v = 761538,4 \text{ m s}^{-1} = \underline{\underline{761,53 \text{ km s}^{-1}}}$$

Aká je perióda obiehania elektrónu na tretej kvantovej dráhe v Bohrovom modeli vodíkového atómu.

($h = 6,626 \cdot 10^{-34} \text{ Js}$, $m_e = 9,1 \cdot 10^{-31} \text{ kg}$, $e = 1,602 \cdot 10^{-19} \text{ As}$, $\epsilon_0 = 8,854 \cdot 10^{-12} \text{ m}^3 \text{ kg}^{-1} \text{ s}^4 \text{ A}^2$)

$$n = 3$$

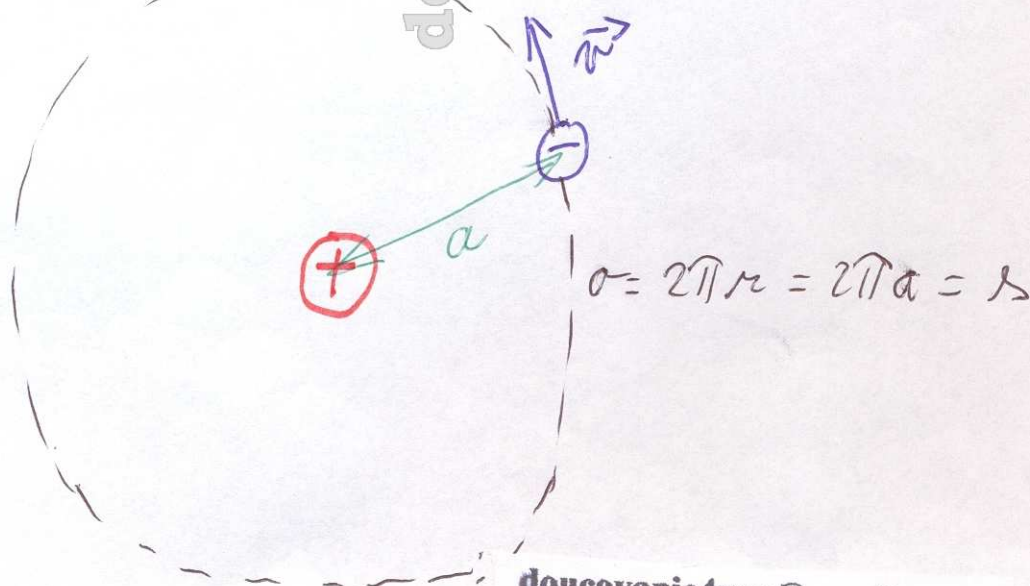
$$v = 761 \cdot 10^3 \text{ m s}^{-1}$$

$$a = 4,72 \cdot 10^{-10} \text{ m}$$

$$T = ?$$

$$T = \frac{\Delta}{v} = \frac{2 \pi a}{v} = \frac{2 \pi \cdot 4,72 \cdot 10^{-10}}{761 \cdot 10^3} = 3,89 \cdot 10^{-15} \text{ s}$$

$$\nu = \frac{1}{T} = \frac{1}{3,89 \cdot 10^{-15}} = 2,56 \cdot 10^{14} \text{ Hz} = 256 \text{ THz}$$

Vypočítajte indukciu magnetického poľa, ktoré je vytvárané elektrónom obiehajúcim v Bohrovom modeli atómu vodíka po prvej dovolenej dráhe, v strede tejto dráhy. ($h = 6,626 \cdot 10^{-34} \text{ Js}$, $m_e = 9,1 \cdot 10^{-31} \text{ kg}$, $e = 1,602 \cdot 10^{-19} \text{ As}$, $\epsilon_0 = 8,854 \cdot 10^{-12} \text{ m}^3 \text{ kg}^{-1} \text{ s}^4 \text{ A}^2$, $\mu_0 = 4\pi \cdot 10^{-7} \text{ A}^2 \text{ kg ms}^{-2}$)

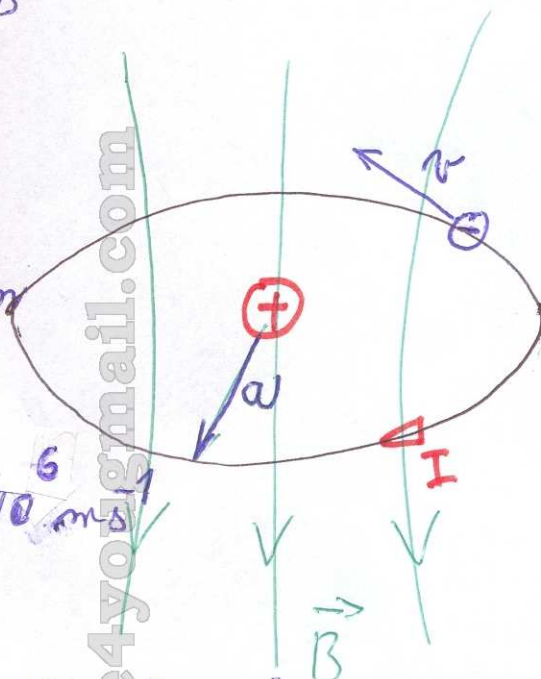
$$n = 2$$

$$\mu_0 = 4\pi \cdot 10^{-7} \text{ A}^2 \text{ kg ms}^{-2}$$

$$B = ?$$

$$a = \frac{n^2 h^2 \epsilon_0}{\pi m e^2} = 5,2 \cdot 10^{-11} \text{ m}$$

$$v = \frac{n h}{2\pi a m} = 2,22 \cdot 10^6 \text{ ms}^{-1}$$

$$f = \frac{v}{\lambda} = \frac{v}{2\pi a} = \frac{2,22 \cdot 10^6}{2\pi \cdot 5,2 \cdot 10^{-11}} = 6,79 \cdot 10^{15} \text{ Hz}$$

$$I = e \cdot f = 1,08 \cdot 10^{-3} \text{ A}$$

$$B = \frac{\mu_0 I}{2a} = \frac{4\pi \cdot 10^{-7} \cdot 1,08 \cdot 10^{-3}}{2 \cdot 5,2 \cdot 10^{-11}} = \underline{\underline{13 \text{ T}}}$$

Vypočítajte celkovú energiu elektrónu na druhej kvantovej dráhe v Bohrovom modeli atómu vodíka.
 ($h = 6,626 \cdot 10^{-34} \text{ Js}$, $m_e = 9,1 \cdot 10^{-31} \text{ kg}$, $e = 1,602 \cdot 10^{-19} \text{ As}$, $\epsilon_0 = 8,854 \cdot 10^{-12} \text{ m}^{-3} \text{ kg}^{-1} \text{ s}^4 \text{ A}^2$)

$$n = 2$$

$$W_c = ?$$

$$W_c = W - W_p$$

$$\frac{v^2}{a} m v = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \frac{e^2}{a^2} \cdot \frac{1}{2}$$

$$|\vec{F}_o| = |-\vec{F}_e|$$

$$\frac{1}{2} m v^2 = \frac{1}{2} \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \frac{e^2}{a}$$

$$W_k = \frac{1}{2} \frac{1}{4} \frac{1}{\pi\epsilon_0} \frac{e^2}{a} = \frac{(1,6 \cdot 10^{-19})^2}{8 \cdot \pi \cdot 8,8 \cdot 10^{-12}} = 5,55 \cdot 10^{-19} \text{ J}$$

$$W_p = \int_1^2 \vec{F}_e d\vec{r} = \frac{e^2}{4\pi\epsilon_0} \int_{\infty}^a \frac{1}{r^2} dr = \frac{e^2}{4\pi\epsilon_0} \left[-\frac{1}{r} \right]_{\infty}^a =$$

$$= -\frac{e^2}{4\pi\epsilon_0} \frac{1}{a} = -\frac{e^4 m}{\epsilon_0^2 n^2 h^2} \quad a = \frac{n^2 h^2 \epsilon_0}{\pi m e^2}$$

$$W_p = 1,11 \cdot 10^{-18} \text{ J}$$

$$W_e = W_k - W_p = 5,55 \cdot 10^{-19} - 1,11 \cdot 10^{-18} = \underline{\underline{-5,55 \cdot 10^{-19} \text{ J}}}$$

Aká je vlnová dĺžka svetla, ktorá odpovedá preskokom elektrónov zo šiestej na druhú kvantovú dráhu V Bohrovom modeli atómu vodíka? Aká vlnová dĺžka prislúcha hrane Balmerovej série.
($R = 1,097373 \cdot 10^7 \text{ m}^{-1}$)

$$R = 1,097 \cdot 10^7 \text{ m}^{-1}$$

$$n = 6 \quad k = 2$$

$$n > k$$

$$l_1, l_2 = ?$$

$$\frac{1}{\lambda} = \frac{m e^4}{8 \epsilon_0^2 h^3 c} \left(\frac{1}{k^2} - \frac{1}{n^2} \right)$$

$$= \frac{9,1 \cdot 10^{-31} \cdot (1,602 \cdot 10^{-19})^4}{8 \cdot (8,85 \cdot 10^{-12})^2 \cdot (6,6 \cdot 10^{-34})^3 \cdot 3 \cdot 10^8} \left(\frac{1}{2^2} - \frac{1}{6^2} \right) = \dots$$

→ VLNOCĚT

$$V = R \left(\frac{1}{k^2} - \frac{1}{n^2} \right) = 1,097 \cdot 10^7 \left(\frac{1}{2^2} - \frac{1}{6^2} \right) = 2,37 \cdot 10^6 \text{ m}^{-1}$$

$$\lambda = \frac{1}{V} = \frac{1}{2,37 \cdot 10^6} = \underline{\underline{4,2 \cdot 10^{-7} \text{ m}}}$$

BALMEROVÁ SÉRIA ($n = 3 \quad k = 2$) OKRAJ

$$V = R \left(\frac{1}{k^2} - \frac{1}{n^2} \right) = 1,097 \cdot 10^7 \left(\frac{1}{2^2} - \frac{1}{3^2} \right)$$

$$V = 1,52 \cdot 10^6 \text{ m}^{-1}$$

$$\lambda = \frac{1}{V} = \frac{1}{1,52 \cdot 10^6} = \underline{\underline{6,56 \cdot 10^{-7} \text{ m}}}$$

BALMEROVA' SERIA ($n=3$ $k=\infty$) OKRAJ

$$V = R \left(\frac{1}{k^2} - \frac{1}{n^2} \right) = 1,097 \cdot 10^7 \left(\frac{1}{2^2} - \frac{1}{\infty^2} \right)$$

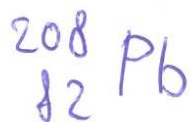
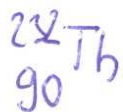
||
0

$$V = 2,74 \cdot 10^3 \text{ m}^{-1}$$

$$\lambda = \frac{1}{V} = \frac{1}{2,74 \cdot 10^3} = \underline{\underline{3,64 \cdot 10^{-7} \text{ m}}}$$

Konečným produktom rádioaktívneho rozpadu ${}^{232}_{90}\text{Th}$ je izotop olova ${}^{208}_{82}\text{Pb}$.
Vypočítajte koľko α častíc a koľko β častíc sa uvoľní pri tomto rozpade.

$$\alpha, \beta = ?$$

$$232 - 208 = 24 \text{ NUKLEÓNOV}$$

$$90 - 82 = 8 \text{ PROTÓNOV}$$

$$1\alpha = 2 \text{ PROTÓN} + 2 \text{ NEUTRÓN}$$

8 PROTÓNOV STAČÍ NA 4 α ČASTICE

8 NEUTRÓNOV NA TIETO 4 α ČASTÍC

$$24 - (8 + 8) = 8 \text{ NEUTRÓNOV OSTANE}$$

8 NEUTRÓNOV TREBA NA 2 α ČASTICE

$$2\alpha + 4\alpha = \underline{\underline{6\alpha \text{ ČASTÍC}}}$$

4 PROTÓNY 2+2 NA KAŽDÚ α ČASTICU

4 NEUTRÓNY SA PRETO ZMENIA NA PROTÓNY

UVOĽNÍ SA 4 β ČASTÍC

Vypočítajte za aký čas sa rozpadne štvrtina pôvodného množstva rádioaktívnej látky ktorej polčas rozpadu je jeden rok.

$$T_{1/2} = 1 \text{ rok} = 31536000 \text{ s}$$

$$t = ?$$

$$T_{1/2} = \frac{\ln 2}{\lambda} \Rightarrow \lambda = \frac{\ln 2}{T_{1/2}}$$

$$N = N_0 e^{-\lambda t}$$

$$\frac{3}{4} N_0 = N_0 e^{-\lambda t}$$

$$\frac{3}{4} = e^{-\lambda t} \quad | \ln$$

$$\ln \frac{3}{4} = \ln e^{-\lambda t}$$

$$\ln \frac{3}{4} = -\lambda t \ln e$$

$$\ln \frac{3}{4} = -\frac{\ln 2}{T_{1/2}} t$$

$$t = -\ln \frac{3}{4} \frac{T_{1/2}}{\ln 2} = -\ln \frac{3}{4} \frac{31536000}{\ln 2} =$$

$$= 12,79 \cdot 10^6 \text{ s} = \underline{\underline{148,11 \text{ dní}}}$$

Za aký čas sa rozpadne z 107 atómov aktínia jeden atóm ak polčas rozpadu aktínia je 13,5 rokov.

$$N_0 = 10^7$$

$$T_{1/2} = 13,5 \text{ rokov}$$

$$(N_0 - 1) = N_0 e^{-\lambda t}$$

$$N = (N_0 - 1)$$

$$\lambda = \frac{\ln 2}{T_{1/2}}$$

$$\frac{N_0 - 1}{N_0} = e^{-\lambda t} / \ln$$

$$\ln\left(\frac{N_0 - 1}{N_0}\right) = \ln e^{-\lambda t}$$

$$\ln\left(\frac{N_0 - 1}{N_0}\right) = -\lambda t \ln e \quad \ln e = 1$$

$$\frac{\ln\left(\frac{N_0 - 1}{N_0}\right)}{-\lambda} = t = \frac{\ln\left(\frac{N_0 - 1}{N_0}\right)}{-\frac{\ln 2}{T_{1/2}}} =$$

$$= \frac{\ln\left(\frac{10^7 - 1}{10^7}\right)}{-\frac{\ln 2}{13,5 \cdot 365 \cdot 24 \cdot 3600}} = \underline{\underline{61,34 \text{ h}}}$$

Zaujímavé internetové stránky

www.zachranmezivoty.sk

www.coskolaneuci.sk

www.stopgenocide.sk

www.dtest.cz